

Jobbben först

Ett Sverige där fördomar inte hindrar arbete

Jobbkongressen 2009

Häfte C

Jobben först

Ett Sverige där fördomar inte hindrar arbete

Partistyrelsens utlåtanden och motioner som rör området Jämställdhet (motionerna C1–C30)	2
Partistyrelsens utlåtanden och motioner som rör området Diskriminering (motionerna C31–C62)	47

Socialdemokratiska partistyrelsen
överlämnar härmed till partiets 36e ordinarie kongress,
den 28 oktober – 1 november 2009 i Stockholm,
i stadgeenlig ordning inlämnade motioner samt partistyrelsens utlåtanden
och övriga förslag.

Ett Sverige där fördomar inte hindrar arbete

Partistyrelsens utlåtanden och motioner som rör området Jämställdhet

Partistyrelsens utlåtande över motionerna

B154:9, C1:1, C1:2, C1:3, C2:3, C2:4, C2:7, C2:14, C2:22, C2:23, C2:24, C2:29, C10:2, C30:26 (Socialdemokratisk jämställdhetspolitik)

I motion C1:1–3 (Kristinehamns arbetarekommun) föreslås att jämställdhetslagen ändras från tre till ett år i paragraf 11 och att alla arbetsplatser med minst tre anställda måste ha jämställdhetsplaner samt att lön för män och kvinnor värderas lika för lika arbete. I motion B154:9 yrkas att jämställdhet, som handlar om mänskliga rättigheter, ska integreras i alla politikområden. I motion C30:26 (Stockholms arbetarekommun) yrkas att den socialdemokratiska familjepolitiken reformeras i enlighet med denna motions intentioner. Motion C2:3–4, 7, 14, 22–24, 29 (Stockholms arbetarekommun) yrkas att Socialdemokraterna att en myndighet med ansvar för utveckling och uppföljning av de jämställdhetspolitiska målen upprättas samt att myndigheten ges resurser och direktiv att arbeta för ett normbrytande arbete enligt ovanstående resonemang i hela välfärdssektorn samt att systemet för försörjningsstöd ses över i syfte att garantera kvinnors rätt till ekonomisk självständighet i alla situationer samt att en jämställd krispolitik utformas i enlighet med ovanstående resonemang, inför valet 2010 samt att Socialdemokraterna tar fram en strategi för att stärka arbetsmarknadens parters aktiva jämställdhetsarbete, att strategin även analyserar upphandlingar och privatiseringar ur ett jämställdhetsperspektiv, att en myndighet med ansvar för utveckling och uppföljning av de jämställdhetspolitiska målen upprättas, att myndigheten ges resurser och direktiv att arbeta för normbrytande arbete enligt ovanstående resonemang i hela välfärdssektorn samt att en handlingskraftig och modig jämställdhetspolitisk plattform tas fram enligt ovanstående resonemang för att uppfylla samtliga jämställdhetspolitiska mål. Motion C10:2 (Umeå arbetarekommun) vill att diskrimineringen vid lönesättningen ska upphöra.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en av grundstenarna i socialdemokratisk rättvisepolitik. Jämställdhetsaspekterna ska därför genomsyra alla politikområden. Så länge vi inte uppnått reell jämställdhet kan vi inte hävda att vi lever i ett samhälle som på riktigt grundar sig på värderingar om alla människors lika värde och rättigheter där alla har frihet att styra sina liv och utvecklas tillsammans med andra.

Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera den ojämlikhet som råder mellan könen. Partistyrelsen pekar på att de maktstrukturer som underordnar kvinnor och män ska synliggöras och bekämpas. Målet är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och makt att forma samhället och sina egna liv.

Partistyrelsen lyfter fram att jämställdhetsmålet består av flera delmål. Ett är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter till avlönat arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Att de ekonomiska villkoren är lika för kvinnor och män är en förutsättning för att vi ska kunna uppnå ett jämställt samhälle. Kvinnor och män som själva kan försörja sig och vara ekonomiskt oberoende livet ut har den frihet som är så viktig för ett lands utveckling. Eftersom ojämställdhet strider mot grundläggande demokratiska principer har samhället en skyldighet att målinriktat

angripa de strukturer som skapar olika och orättvisa villkor mellan kvinnor och män. Det är också uppenbart ett samhällsekonomiskt resursslöseri att inte kvinnor deltar på lika villkor som män på alla nivåer inom alla samhällsområden.

Partistyrelsen delar till fullo motionärernas uppfattning om att grunden för ett jämlikt, jämställt och solidariskt samhälle är rätten till arbete, möjligheten att kunna försörja sig själv och sin familj och kunna leva på sin lön. Nästan hälften av de förvärvsarbetande kvinnorna i Sverige arbetar i offentlig sektor. Partistyrelsen framhåller betydelsen av en politik som innebär att löne- och anställningsvillkoren i de kvinnodominerade grupperna inom den offentliga sektorn kan förbättras.

Jämställdhetsombudsmannen har sedan den 1 januari 2009 införlivats i den nya myndigheten Diskrimineringsombudsmannen. Samtidigt så har jämställdhetslagen slagits samman med övriga diskrimineringslagar. Bestämmelserna som reglerar arbetet med jämställdhetsplaner och lönekartläggning har samtidigt urholkats, vilket partistyrelsen anser försvårar jämställdhetsarbetet. Lönekartläggningar är ett bra instrument för att synliggöra det faktum att kvinnligt dominerat arbete värderas lägre än manligt dominerat arbete. Genom att synliggöra den strukturella lönediskrimineringen ökar möjligheterna att sätta in åtgärder och riktade insatser för att åstadkomma förändring. En SKTF-undersökning som genomfördes 2008 i ett stort antal kommuner och landsting visar att 80 procent genomför lönekartläggning och resultatet visar att osakliga löneskillnader därmed upptäcks. Av de kommuner och landsting som gjort lönekartläggning uppger drygt hälften att de hittat osakliga löneskillnader och av dessa har drygt 97 procent upprättat en handlingsplan. 84 procent av personalcheferna i kommuner och landsting anser att lönekartläggning är ett bra verktyg för att nå jämställda löner. Partistyrelsen framhåller att Socialdemokraterna i riksdagen föreslagit extra resurser till Diskrimineringsombudsmannen (DO) för att intensifiera arbetet med att följa upp lönekartläggningar. Därutöver har den socialdemokratiska riksdagsgruppen föreslagit att resurser avsätts för utbildningar riktade till arbetsgivare och fackliga företrädare om hur jämställda löner kan uppnås.

Partistyrelsen menar att årliga lönekartläggningar medför att osakliga löneskillnader lättare kan upptäckas. Även om osakliga löneskillnader upptäcks vid den första lönekartläggningen, så upptäcks ofta fler osakliga löneskillnader vid kommande lönekartläggningar. Ju oftare lönekartläggningar genomförs desto tidigare kan osakliga löneskillnader åtgärdas. I en motion yrkas att alla arbetsplatser med minst tre anställda måste ha jämställdhetsplaner. Partistyrelsen finner för närvarande inget skäl för att ställa sig bakom detta, men menar samtidigt att den förändring som den borgerliga regeringen genomförde om att företag med färre än 25 anställda ska undantas från skyldigheten att upprätta en handlingsplan är direkt förödande. Partistyrelsen anser att den tidigare regeln om att företag med färre än 10 anställda är undantagna från denna regel kan anses vara väl avvägd.

Den jämställdhetspolitiska utredningen har föreslagit att en ny jämställdhetsmyndighet skulle inrättas. Eftersom DO kan förväntas lägga tonvikten vid arbetet mot diskriminering finns risk att det proaktiva förändringsinriktade jämställdhetsarbetet kommer att begränsas. Av denna anledning och med utgångspunkt från den jämställdhetspolitiska utredningens överväganden anser partistyrelsen att frågan om inrättande av en särskild jämställdhetsmyndighet bör belysas ytterligare.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta:

att anse följande motioner besvarade med hänvisning till utlåtandet B154:9, C1:1, C1:2, C1:3, C2:3, C2:4, C2:7, C2:14, C2:22, C2:23, C2:24, C2:29, C10:2, C30:26.

Motion C1 Kristinehamns arbetarekommun

Jämställdhetslagen

Sverige är världens mest jämställda land, det sägs så, men ändå återstår mycket att göra ute på våra arbetsplatser.

Jämställdhetslagen fyller en viktig funktion, men efterlevs inte i alla lägen. Det måste ställas större krav på arbetsgivarna att åtgärda de könsbetingade löneskillnaderna.

Därför bör det ske en ändring i lagen så att paragraf 11 i lagen om jämställdhet som reglerar att arbetsgivaren har tre år på sig att åtgärda könsbetingade löneskillnader ändras. Jämställdhetsplaner bör också göras på alla arbetsplatser, inte bara på dem som har mer än tio anställda som lagen säger.

En viktig förutsättning för jämställdhet mellan män och kvinnor är att en kvinna ska kunna försöka sig på sin egen lön. Tyvärr ser inte dagens förutsättningar ut så. Låga löner och deltidsanställningar medverkar till allt detta.

Jag föreslår:

C1:1 att lagen ändras från tre till ett år i 11 §,

C1:2 att alla arbetsplatser med minst tre anställda måste ha jämställdhetsplaner,

C1:3 att lön för män och kvinnor värderas lika för lika arbete.

Inga-Lill Röhr

Kristinehamns arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C2 Stockholms arbetarekommun

En jämställdhetspolitik för makt att forma samhället och sitt eget liv
Året 2008 är ett jämställdhetspolitikens sorgeår för Sverige. Från att i många år ha rankats som världens mest jämställda land, hamnar Sverige 2008 på tredje plats – rankat som mer ojämnt än både Norge och Finland. Även om internationell jämförelse enbart berättar var Sverige befinner sig i relation till andra, så innebär dock förändringen i position att något har gått fel i den svenska jämställdhetspolitiken. Att detta ytterligare förvärras av den moderatledda regeringens politik är inte svårt att konstatera – den politik nuvarande regering för på området är i sina bästa delar felriktad men i de absolut flesta fallen skapar den ökade klyftor mellan män och kvinnor.

2006 ändrades de jämställdhetspolitiska målen av den socialdemokratiska regeringen. Det övergripande målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv, med fyra delmål som rör områdena: Makt och inflytande, ekonomisk självständighet, jämn fördelning av hem- och omsorgsarbete samt ett stopp för mäns våld mot kvinnor och kroppslig integritet. För att nå dessa mål krävs en handlingskraftig och modig socialdemokratisk politik. I denna motion föreslår vi inom politiken gällande arbete och näringsliv, välfärd samt jämställdhetspolitikens styrning ett antal reformer som vi anser särskilt angelägna.

En grundläggande socialdemokratisk jämställdhetssyn

Socialdemokraterna är ett feministiskt parti. Begreppet feminism är omtvistat och för oss som socialdemokrater är det viktigt att vi tydligt slår fast vad en socialdemokratisk feminism står för.

Kvinnor som grupp är underordnade män som grupp i alla delar av samhället. Detta har sin förklaring i att såväl könade ekonomiska som könade kulturella strukturer ständigt ger kvinnor ett underläge i makt och livsvillkor. För att bryta dessa mönster krävs därför en politik som är såväl ekonomiskt omfördelande som kulturellt normbrytande.

Även om vi menar att alla kvinnor missgynnas av den rådande könsordningen får detta inte förväxlas med att vi tror att alla kvinnor alltid tjänar på samma politiska åtgärder. För socialdemokrater är det en självklar kunskap att både kön och klassposition har en avgörande roll för människors livsvillkor – klass och kön går hand i hand. Men även rasistiska strukturer, förväntningar på sexualitet och förväntningar på kroppens funktion har en stor betydelse för människors livsvillkor. Vår jämställdhetssyn får inte begränsas till att tro att alla kvinnor och män är lika – snarare måste jämställdhetspolitiken ständigt kunna hantera könsbundna maktskillnader mellan grupperna män och kvinnor såväl som könsbundna maktskillnader inom och mellan olika grupper.

Den svenska välfärdsmodellen är strategiskt viktig för jämställdhet

Den svenska modellen har genom höga skatter stimulerat sysselsättning i offentlig tjänstesektor med relativt sett bra villkor. På så vis har många riktigt dåliga jobb i privat tjänstesektor, som till exempel finns i USA, trängts undan till förmån för offentliga jobb inom bland annat barn- och äldreomsorg, hälso- och sjukvård och utbildning. De senaste årens borgerliga politik har dock snabbt förstärkt amerikaniseringen av den svenska tjänstesektorn.

Den offentliga sektorns strategiskt viktiga roll för att värna och förbättra kvinnors livsvillkor måste på ett bättre sätt ges plats i socialdemokraternas politik för framtiden. Det är nödvändigt, inte minst utifrån jämställdhetsperspektiv, att socialdemokratisk politik tar sin utgångspunkt i att välja samhällsmodell. Det handlar i grunden om en avvägning mellan offentlig eller privat tjänstesektor. Det är då helt naturligt att Socialdemokraterna värnar den generella välfärdspolitiken och tillgodoser medborgarnas behov av vård, omsorg och utbildning genom offentlig sektor, där det kan tillskapas jobb med goda villkor. Den starka privatiseringstvång som sköljt över offentlig sektor måste motas och förslag om att subventionera privata tjänstesektorer avvisas. Samhället såväl som löntagarna i den privata tjänstesektorn gynnas av ett högt skatteuttag som tränger bort de allra sämsta jobben. Detta är ett modernt och effektivt sätt att motverka låglönejobb i tjänstesektorn. När det gäller en jobbskapande socialdemokratisk politik måste detta vara en ledstjärna. Det är centralt för jämställdheten att den offentliga sektorn används för att skapa tjänstejobb som präglas av goda villkor för att på så sätt bland annat bidra till strukturomvandling och undanträngning av dåliga jobb i tjänstesektorn totalt sett.

Rätten till ekonomisk självständighet gäller både kvinnor och män

Högkvalitativa välfärdstjänster är avgörande för kvinnors arbetskraftsdeltagande. Rätten till ett arbete som ger ekonomisk självständighet ska ovillkorligen gälla både kvinnor och män. En jämställd arbetslinje förutsätter dock insikten att i synnerhet den ojämna fördelningen av obetalt arbete och uttaget av föräldraledighet i hög grad inverkar negativt på kvinnors arbetsvillkor och löner. Om kvinnor och män ska ha lika förutsättningar och möjligheter till ekonomisk självständighet måste denna bild förändras. Det är hög tid att på allvar driva en socialdemokratisk politik som syftar till just detta. Ett delat ansvar för barn

och hemarbete skulle kraftigt förbättra förutsättningarna för jämställda löner, jämställda anställningsformer och arbetstider och för jämställda karriärmöjligheter.

En grundläggande del i den svenska jämställdhetspolitiken är att individen är den enhet som beskattas och som tjänar in rätten till ersättning från socialförsäkringar och a-kassa. Dock gäller inte detta den som råkat mest illa ut och är i behov av försörjningsstöd. Där gäller istället att man utgår från familjen som enhet vid bedömning och utbetalning av stöd. Detta system bör ses över för att nå upp till målet om kvinnors rätt till ekonomisk självständighet.

En jämställd arbetsmarknadspolitik och arbetslinje

En av nycklarna till svenska kvinnors höga arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad har sin grund i utbyggnaden av välfärdstjänsterna och sambeskattningsens avskaffande på 1970-talet respektive att det är genom arbete som kvalificering sig till de allmänna socialförsäkringarna och a-kassan sker. Försäkringarna betyder mycket för att upprätthålla arbetslinjen eftersom det lönar sig mycket väl att arbeta. Dock har den borgerliga regeringens försämringar av försäkringarna urholkat arbetslinjen, i synnerhet ur ett jämställdhetsperspektiv. Det är prioriterat att villkoren i försäkringarna snarast utformas på ett sådant sätt att det gynnar kvinnors ekonomiska självständighet.

För att nå en jämställd arbetslinje krävs också en insikt om kvinnors och mäns olika arbetsmätt. Det utbredda deltidsarbetet som i synnerhet drabbar kvinnor är ett slöseri både för den enskilde och för samhället samtidigt som det också försvårar för kvinnor att få ett starkare fäste i arbetslivet. Kvinnors deltidsarbete är inte sällan kopplat till ojämslällda villkor i familjelivet, i synnerhet under småbarnsåren. Män går dock sällan ned i arbetstid, oavsett om de har barn eller inte. Detta mönster följer med från inträdet i arbetslivet till pension, mycket lite händer sett till fördelningen av det obetalda arbetet i hemmet. Ett fortsatt arbete för rätt till heltid måste därför prioriteras. Detsamma gäller anställningstryggheten där det är betydligt vanligare att kvinnor har tillfälliga anställningar jämfört med män.

En annan central aspekt av att driva en politik för kvinnors och mäns delade föräldraansvar är vidare att kostnaderna för reproduktionen skulle fördelas mer lika mellan offentlig och privat sektor. Som det ser ut nu, mot bakgrund av den könsuppdelade arbetsmarknaden, subventionerar de offentliga arbetsgivarna de privata genom att bära alla de kostnader som är förknippade med att rekrytera, nyanställa och introducera vikarier under föräldraledigheter. Dessa pengar skulle med fördel komma till pass i att utveckla välfärden istället för att som nu subventionera manligt dominerade sektorer på arbetsmarknaden.

Vi är redan inne i en lågkonjunktur och lärdomarna från 1990-talskrisen måste vara att kvinnor är de som drabbats hårt genom de neddragningar och slimmade organisationer som sedan dess präglar offentlig sektor. Redan nu (januari 2009) måste åtgärder för att möta lågkonjunkturen ske på ett jämställt sätt. Regeringen signalerar ett intresse för att "rädda" bilindustrin, men säger blankt nej till att stödja kommuner och landsting. I kristid är det väl använda pengar att satsa på offentlig sektor för att upprätthålla såväl sysselsättning, konsumtion som kvalitét i vård, skola och omsorg. Att satsa så innebär även jämställd krispolitik. Som socialdemokrater inser vi att det inte finns marginaler för att spara oss ur denna kris. Istället behövs offensiva satsningar på offentlig sektor.

Tidigare utvärderingar visar att de olika åtgärdsprogram som har skapats inom ramen för den aktiva arbetsmarknadspolitikerna allt som oftast i första hand har premierat män med svensk bakgrund. Ett tydligt jämställdhets- och etnicitetsperspektiv måste finnas i kommande formulering av åtgärdsprogrammet för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Ett jämställt och hälsosamt arbetsliv

För att skapa hållbara och jämställda arbetsmiljöer i arbetslivet är det nödvändigt att både arbetsgivare, fack och politiker prioriterar att synliggöra kvinnors arbetsvillkor på ett mer systematiskt sätt. En viktig socialdemokratisk uppgift för att åstadkomma detta är att (åter-) upprätta en arbetslivsforskning med tydlig koppling till kvinnors och mäns arbeten.

En annan viktig uppgift för att säkra att både kvinnors och mäns arbetsmiljöer synliggörs och nås av förebyggande insatser är att införa en obligatorisk kvalitetssäkrad företagshälsovård, reglerad i lag. En företagshälsovård som inriktas på att vara en del av företagets förebyggande arbetsmiljö- och rehabiliteringsarbete bidrar till fler "hälsosamma" arbetsplatser, vilket motverkar att människor slås ut från arbetslivet. En självklar uppgift i detta avseende är också att stärka Arbetsmiljöverket resursmässigt samt att tydliggöra att verket ska ha ett tydligare jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet.

En grundläggande aspekt av att nå ett lyckat systematiskt arbetsmiljöarbete, där frågor om inflytande och kontroll över sin arbetsituation ryms, bygger många gånger på kontinuitet och stabilitet, och att anställda ses som en självklar resurs i att söka förbättringar. Utifrån detta perspektiv bör Socialdemokraterna tillsammans med fackliga organisationer söka nya lösningar för att stärka arbetsmiljöarbetet och inflytandet på kvinnodominerade arbetsplatser.

Ett sätt att påverka arbetslivet i jämställdhetsriktning är även att diskrimineringslagen efterlevs på arbetsplatserna, i synnerhet de aktiva åtgärderna. Men dessa räcker inte, vi måste också öka trycket på arbetsmarknadens parter att verka för jämställda löner och villkor i övrigt.

Välfärden som föregångsarbetsgivare – från ord till handling

För Socialdemokraterna har välfärden ytterligare en dimension – att socialdemokrater också ikläder sig rollen som arbetsgivare. De värderingar vi som socialdemokrater har som parti, måste på ett självklart och tydligt sätt följa med in i arbetsgivarrollen.

Socialdemokrater bör ha ett tydligare uppdrag för sitt agerande i arbetsgivarrollen och på ett bättre sätt leva upp till löftet om att offentlig sektor ska vara föregångsarbetsgivare. Uppdraget måste helt enkelt vara att genomföra den politik som vi står för, även som arbetsgivare. Att inte göra det sänder signaler till privata arbetsgivare att det inte går att realisera socialdemokratisk politik för ett anständigt och jämställt arbetsliv. Kort sagt, vi som socialdemokrater ska vara pådrivande för att kraftigt stärka anställningstryggheten, arbeta aktivt med arbetsmiljö- och inflytandefrågor samt införa heltid som en rättighet inom hela offentliga sektorn. Med vetskapen om att 50 procent av kvinnor i arbetskraften återfinns inom offentlig sektor är vi övertygade om att goda villkor i denna sektor även medverkar till att höja golvet i arbetslivet för alla kvinnor.

Socialdemokraterna bör vidare ta tydligare ställning mot den omfattande privatiseringen av offentlig verksamhet som riskerar att försämra och försvåra våra jämställdhetssträvanden. Detta dels för att privatiseringarna gör det svårare att driva på för offentlig sektor som föregångsarbetsgivare, dels för att kvalitén och arbetsvillkoren riskerar att urholkas av vinstkrav. Ett led i att motverka privatiseringarnas negativa konsekvenser och samtidigt värna jämställdheten är att Socialdemokraterna driver på än mer för att kollektivavtal ska vara ett krav vid offentliga upphandlingar för att säkra goda villkor inom tjänstesektorn. Skattepengar ska inte kunna användas för att subventionera dåliga arbetsvillkor, dålig arbetsmiljö eller bidra till en snedvriden konkurrens där vissa företag kan pressa priser genom att erbjuda dåliga anställningsvillkor och icke avtalsmässiga löner.

Jämställt bemötande i välfärden – en politik för normbrytande från mödravårdscentralen till högskolan

Vid de allra flesta beslut som tas vid fördelning av resurser till kvinnor och till män, flickor och pojkar, spelar vetenskapen om könet en roll för hur mycket som ges till den ena eller till den andra gruppen. Fördelningen av offentliga medel måste dock ske utifrån både kvalitets- och rättviseaspekt. Till det kommer också att välfärden ska produceras på ett kvalitativt och rättvist sätt, där resursanvändningen optimeras i alla verksamheter.

Det finns stora jämställdhetsbrister inom offentlig sektors bemötande. Ett talande exempel inom vård- och omsorg är vården för sjukdomen psoriasis. Det började med att en sköterska på ett samverkansmöte på en hudklinik kommenterade att hon ofta undrat varför tvättsäcken i de manliga patienternas duschrum var så tung och besvärlig att byta när den var så lätt och inte alltid behövde bytas i de kvinnliga patienternas duschrum. Verksamhetschefen tog fasta på frågan och det visade sig att läkarna för behandling av psoriasis skrev ut salva på recept i signifikant högre grad till kvinnor medan männen fick behandling på mottagningen. Det betydde att kvinnorna fick ett recept i handen, fick gå till apoteket, betala sin medicin, smörja in sig själva hemma, använda sin egen dusch, sin egen handduk och sköta sin egen tvätt. Männen behandlades däremot på mottagningen, smordes in av personalen och fick använda landstingets duschrum, handdukar och tvättkorg. Förutom att kvinnor själva utför sin egen behandling på sin fritid är de också med och betalar för männens behandling på mottagningen. Den behandling som kvinnorna utför på sin fritid synliggörs inte i Sveriges bruttonationalprodukt, vilket däremot sker med mäns behandling, som utförs på mottagning på dagtid. Om kvinnor vore normen för psoriasisvård skulle kostnaden sjunka med cirka 22 procent.

Patientens kön, mer än sjukdomen, avgör många gånger behandlingens karaktär och kostnad. Psoriasis är en könsneutral sjukdom som är lika vanligt förekommande hos båda könen. Den yttrar sig med samma symtom och svårighetsgrad och ska ge samma behandling, men patientens kön bestämmer insatserna. Vår evidensbaserade sjukvård är i hög grad en perceptionsbaserad sjukvård, baserad på könsstereotypa uppfattningar om män och kvinnor.

Projekt för att bryta normer finns inom flera delar av offentlig sektor. Ytterligare exempel är den genus- och regnbågspedagogik som används på en del förskolor. Personalens reaktion i dessa projekt har många gånger varit att det är först när de får tid, kunskap och möjlighet att reflektera kring de egna förväntningarna på kön och sexualitet som de insett att de inte behandlar barn lika. Det är först när de har insett detta som de har haft möjlighet att börja arbeta för att bryta stereotypa mönster och på det sättet öka barnens utrymme för egna val.

I jämställdhetsarbete är det ett väl känt faktum att brist på resurser och brist på utbildning är den främsta orsaken till att arbetet för att öka jämställdheten inte får önskat resultat. De normer som finns kring mäns och kvinnors förväntade beteende är djupt rotade. Att förändra kräver mer än politiska beslut – det kräver även en adekvat uppföljning av besluten.

När vi som politiker sätter upp mål om att verksamheter i offentlig sektor ska arbeta för en ökad jämställdhet och likabehandling utifrån de olika diskrimineringsgrunderna måste vi ge de resurser som krävs, från mödravårdscentral till högskola. Om det politiska målet är att pappor i högre grad ska vara närvarande i sina nyfödda barns liv krävs till exempel att personal på barnvårdscentraler och mödravårdscentral får kompetensutbildning som krävs för att aktivt arbeta med det målet.

Det betyder att tillgång till resurser, ledningsarbete, metodutveckling, kontinuerlig uppföljning och målinriktad kompetenshöjning krävs för att offentlig sektor ska arbeta

normbrytande för jämställdhet och jämlikhet i bemötande. Det behövs även administrativa system för integration av jämställdhetsperspektivet. Statistiska centralbyråns genomgång 2004 visar att bara 30 procent av den officiella statistiken är könsuppdelad. Statistik är ett av de främsta verktygen för att upptäcka och åtgärda orättvis fördelning av resurser mellan pojkar och flickor, män och kvinnor. Tillgången till detta verktyg måste säkerställas.

För att kunna nå de jämställdhetspolitiska målen behövs ett samlat arbete med en tydlig styrning som garanterar beslutens uppföljning och implementering. En myndighet med samordnande ansvar för detta arbete ska upprättas liknande tidigare förslag från socialdemokratisk regering.

En jämn fördelning av den ekonomiska makten

Män har i väsentligt högre grad än kvinnor chefspositioner. Enligt SCB är 71 procent av cheferna män och 29 procent är kvinnor. I privat sektor är endast 23 procent kvinnor. I offentlig sektor är 58 procent av cheferna kvinnor medan männen är 42 procent. Kvinnor är framför allt chefer i kommuner. Det är dock stor skillnad på vilken typ av chefsposition kvinnor och män har. Män har 95 procent av de allra främsta chefspositionerna inom privata näringslivet medan män inom övriga samhället har omkring 70–75 procent av toppositionerna.

Att större delen av de positioner som ger möjlighet att fatta ekonomiska beslut innehas av män är djupt orättvist och ska ses ur ett ekonomiskt maktperspektiv. Ekonomisk makt har genom historien varit än mer reserverad för män än den politiska makten, och än idag anses det mer riktigt, i alla sammanhang, att män fattar viktiga ekonomiska beslut. Vi som socialdemokrater bör ha utgångspunkten att denna maktordning ska brytas utifrån både rättvise- och rättighetsperspektiv. Kvinnor utgör halva befolkningen och det bör synas i både politiska församlingar och i näringslivet. Det handlar om makt och inflytande.

Kvotering eller positiv särbehandling är en effektiv och ändamålsenlig lösning på den stora representationsbrist som finns i näringslivet. Positiva exempel finns bland annat att hämta från Norge som redan har en lagstiftning som lägger ett minikrav på andel kvinnor i bolagsstyrelser. Men det är inte bara inom det privata näringslivet som representationen är skev. Också i kommunala och statliga bolag finns det stora brister. Här har vi som politiker en viktig uppgift i att som ägare kräva jämställda ledningsgrupper och ett aktivt jämställdhetsarbete.

En jämställdhetspolitik för makt att forma samhället och sitt eget liv

Med utgångspunkterna i denna motion vill vi lyfta den socialdemokratiska jämställdhetspolitiken högre på agendan. Grundbultarna är de jämställdhetspolitiska mål som formulerades av den tidigare socialdemokratiska regeringen, där denna motion lyfter reformer angelägna för delar av dessa. Utöver denna motions förslag behövs en handlingskraftig och modig politik för att genomföra alla målen. Jämställdhetspolitiken behöver också ett tydligt avstamp i den grundläggande socialdemokratiska jämställdhetssyn som stadgas inledningsvis.

Rätt använd och som en ofrånkomlig del av alla politikområden, men särskilt familjepolitik, arbetsmarknadspolitik, välfärdspolitik och politik för att stoppa mäns våld mot kvinnor är jämställdhetspolitiken ett kraftfullt verktyg i kampen för jämlikhet.

Med anledning av ovanstående yrkar Stockholms arbetarekommun:

C2:1 att forma en ny plattform för hur kvinnor och män ska ha likvärdiga förutsättningar för ekonomisk självständighet,

- C2:2 att en ny familjepolitisk plattform utformas med avstamp i ovanstående resonemang,
- C2:3 att systemet för försörjningsstöd ses över i syfte att garantera kvinnors rätt till ekonomiska självständighet i alla situationer,
- C2:4 att villkoren i socialförsäkringarna och a-kassan omgående ses över för att garantera kvinnors ekonomiska självständighet,
- C2:5 att rätten till heltid stärks,
- C2:6 att anställningstryggheten förbättras, i synnerhet för kvinnor,
- C2:7 att en jämställd krispolitik utformas, i enlighet med ovanstående resonemang, inför valet 2010,
- C2:8 att kommande arbetsmarknadsprogram har tydliga och genomtänkta jämställdhets- och etnicitetsperspektiv,
- C2:9 att en arbetslivsforskning med tydlig koppling till kvinnors och mäns arbeten återupprättas,
- C2:10 att en obligatorisk och kvalitetssäkrad företagshälsovård införs,
- C2:11 att stärka Arbetsmiljöverket samt ge verket ett tydligt jämställdhetsuppdrag,
- C2:12 att Socialdemokraterna och LO bildar en arbetsgrupp med uppdrag att se över arbetsmiljö- och inflytandefrågor på kvinnodominerade arbetsplatser,
- C2:13 att tillsynen av diskrimineringslagen stärks,
- C2:14 att Socialdemokraterna tar fram en strategi för att stärka arbetsmarknadens parter aktiva jämställdhetsarbete,
- C2:15 att ett tydligare arbetsgivarpolitiskt uppdrag ges till socialdemokratiska ledamöter i Sveriges kommuner och landsting,
- C2:16 att socialdemokrater i egenskap av arbetsgivare verkar för rätt till heltid i hela den offentliga sektorn,
- C2:17 att socialdemokrater i egenskap av arbetsgivare verkar för stärkt anställningstrygghet,
- C2:18 att en urholkad offentlig sektor motverkas som ett led i att stärka jämställdheten,
- C2:19 att upphandlingsavtal i offentlig sektor innehåller så kallade antidiskrimineringsklausuler,
- C2:20 att statliga resurser tillförs för kommuner och landsting att arbeta aktivt med personalfrågor enligt ovanstående resonemang,
- C2:21 att en tydlig och handlingskraftig strategi tas fram för att stärka Socialdemokraternas politik som arbetsgivare i offentlig sektor ur ett jämställdhetsperspektiv,
- C2:22 att strategin även analyserar upphandlingar och privatiseringar ur ett jämställdhetsperspektiv,
- C2:23 att en myndighet med ansvar för utveckling och uppföljning av de jämställdhetspolitiska målen upprättas,
- C2:24 att myndigheten ges resurser och direktiv att arbeta för ett normbrytande arbete enligt ovanstående resonemang i hela välfärdssektorn,
- C2:25 att en särskild satsning görs för arbete vid barna- och mödravårdscentraler enligt ovanstående resonemang,

- C2:26 att det inom myndighetens arbete återupptas en särskild satsning på genus- och regnbågspedagogik i skola och förskola,
- C2:27 att administrativa åtgärder vidtas för att säkerställa att statistik presenteras könsuppdelad inom hela välfärdssektorn,
- C2:28 att lagstiftning för kvotering i de börsnoterade bolagsstyrelserna, med det norska exemplet som förebild, genomförs,
- C2:29 att en handlingskraftig och modig jämställdhetspolitisk plattform tas fram enligt ovanstående resonemang för att uppfylla samtliga jämställdhetspolitiska mål.
- Stockholms arbetarekommun.

Partistyrelsens utlåtande över motionerna

C2:5, C2:6, C2:16, C3:1, C4:1, C5:1, C5:2, C5:3, C6:1, C7:1, C7:2, C8:1, C9:1, C10:1 (ett jämställt arbetsliv)

Motionerna C3:1 (Bodens arbetarekommun) och C4:1 (Karlskrona arbetarekommun) vill att Socialdemokraterna verkar för lagstadgad rättighet rätt till heltid och möjlighet till deltid. Motion C5:1–3 (Karlskrona arbetarekommun) föreslår att partikongressen tydligt markerar att i det fortsatta arbetet för ett jämställt samhälle har frågan om rätt till heltid en avgörande betydelse, att partikongressen beslutar att verka för att frågan om skärpt lagstiftning för att säkerställa rätten till heltid åter kommer upp samt att partikongressen intill dess vi nått ända fram bedriver ett fortsatt aktivt arbete för att realisera kravet på heltid en rättighet även för kvinnor. Motion C2:5–6,16 (Stockholms arbetarekommun) yrkar att socialdemokrater i egenskap av arbetsgivare verkar för rätt till heltid i hela den offentliga sektorn, att rätten till heltid stärks och att anställningstryggheten förbättras, i synnerhet för kvinnor samt att socialdemokrater i egenskap av arbetsgivare verkar för stärkt anställningstrygghet. Motion C7:1–2, (Malmö arbetarekommun) vill att all offentlig verksamhet ska vara en förebild när det gäller att erbjuda heltid istället för deltid samt att ofrivillig deltid- och timanställning kraftigt minskas samt att Socialdemokraterna i egenskap av arbetsgivare verkar för rätt till heltid i hela den offentliga sektorn. I motion C6:1 (Stenungsunds arbetarekommun) yrkas att rätten till heltid ska tillförsäkras i lagen om anställningsskydd. Liknande yrkanden finns i motion C8:1 (Malmö arbetarekommun) som vill att lagstadgad rätt till heltid införs med rätt till undantag genom kollektivavtal och i motion C9:1 (Upplands Bro arbetarekommun) som föreslår att partiet arbetar för att lagen om anställningsskydd ändras för att stärka rätten till heltid för både kvinnor och män. Även i motion C10:1 (Umeå arbetarekommun) föreslås att alla ska ha rätt till heltid vilket ska säkerställas genom lagstiftning.

Grunden för ett jämlikt, jämställt och solidariskt arbete är rätten till arbete, som ger möjlighet att kunna försörja sig och sin familj och som ger ekonomisk självständighet livet ut. Men arbetslivet är inte jämlikt. Kvinnors och mäns arbetsvillkor är olika och orättvisorna stora. De arbeten som idag främst utförs av män värderas högre än de arbeten som främst utförs av kvinnor. Kvinnor får i högre grad deltids- och tidsbegränsade anställningar istället för fasta jobb. Bland män dominerar heltidsanställningar. Korta anställningar innebär bland annat mer ensidiga och monotona arbetsuppgifter, mindre frihet och sämre möjligheter till utveckling i jobbet. Detta påverkar hälsan negativt. Orättvisan i arbetslivet bidrar till att klyftan mellan kvinnor och män består livet ut.

Partistyrelsen betonar att huvudregeln på svensk arbetsmarknad ska vara fast anställning på heltid. Annat ska vara undantag. Så många som möjligt ska omfattas av ett starkt anställningsskydd. Företrädesrätten för visstidsanställda ska stärkas. Vårt mål är att heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning om att rätten till heltid är en viktig och genomgripande reform för att åstadkomma faktisk jämställdhet. Målet att heltidsarbete ska vara en rättighet och deltidsarbete en möjlighet är ett tillstånd som män i stor utsträckning redan uppnått. För stora grupper av kvinnor är situationen den omvända. LO-kvinnorna arbetar mest deltid, nästan hälften av dem har en deltidsanställning jämfört med 9 procent av LO-männen. Deltidsarbetare ger lägre lön per tidsenhet, det ger lägre inkomst, leder till sämre sjukförsäkring och sämre pension. Ofrivilligt deltidsarbete utgör hinder för en positiv yrkes- och löneutveckling och leder till en sämre förankring på arbetsmarknaden. De finns också klara samband mellan deltidsarbete och ohälsa. En konsekvens av de attityder som råder i arbetslivet att kvinnors arbete värderas lägre än arbeten inom mansdominerade områden. Även här finns ett negativt samband med det faktum att majoriteten av de deltidsarbetande är kvinnor.

Det krävs en attitydförändring för att bryta de strukturer som motverkar heltidsarbete och därmed begränsar kvinnors frihet och självständighet. Det finns flera socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting som föreslagit att kollektivavtalen ska innehålla skrivningar om att heltid är en rättighet, deltid en möjlighet. Dessa avtal ska användas som förebild för resten av arbetsmarknaden. Det finns goda förutsättningar och många fördelar med att lösa frågan om heltid avtalsvägen. Partistyrelsen anser därför att parterna på arbetsmarknaden bör ha det primära ansvaret för att eliminera de negativa konsekvenserna av ofrivilligt deltidsarbete. Rätten till heltid bör i första hand åstadkommas avtalsvägen, vilket också LO-kongressen beslutade 2008.

Men också politiken har ett stort ansvar. Partistyrelsen anser att om det visar sig att avtalsvägen inte ger önskat resultat är nästa steg att använda de möjligheter lagstiftningen ger för att nå målet – rätt till heltid – deltid en möjlighet.

Partistyrelsen vill i sammanhanget framhålla att utbildning kan vara en metod för att fler ska ges möjlighet att jobba heltid. Inom jobbrådslaget har diskussioner förts om att ta fram modeller där de som arbetar deltid men som söker jobb på heltid erbjuds vidareutbildning inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. De som löper störst risk för att utförsäkras bör här prioriteras och utbildningen bör riktas till branscher och yrken där det är lättare att få heltidsarbete. Partistyrelsen vill också, inom ramen för vårt förslag om utbildningsvikariat i offentlig sektor, uppmuntra kommuner och landsting att vidareutbilda personal så att de får bättre möjligheter till anställning på heltid.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta:

att anse följande motioner besvarade med hänvisning till utlåtandet C2:5, C2:6, C2:16, C3:1, C4:1, C5:1, C5:2, C5:3, C6:1, C7:1, C7:2, C8:1, C9:1, C10:1.

Motion C3

Bodens arbetarekommun

Rätten till heltid

Vi har länge stridit för att heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. Arbetsgivarna runt om i landet har misslyckats med detta och det finns alltför många idag som tvingas arbeta deltid. Detta är en jämställdhetsfråga eftersom det är flertalet kvinnor som är deltidsanställda. Det är sorgligt att behöva konstatera att det idag finns en så stor skillnad gällande arbetstid mellan yrkeskategorier trots lagar som ska förhindra diskriminering av olika slag och förebyggande arbete för jämställdhet. A-kassans regler för deltidsstämpling innebär max 75 ersättningsdagar. Detta kan leda till att den enskilde tvingas säga upp sin deltidsanställning och bli heltidsarbetslös. Då är personlig konkurs ett faktum!

Med hänvisning till ovanstående yrkar vi:

C3:1 att Bodens arbetarekommun verkar för lagstadgad rättighet till heltid och möjlighet till deltid.

Kommunal Norrbotten Sektion 12

Bodens arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C4

Karlskrona arbetarekommun

Rätt till heltid, möjlighet till deltid

Deltidsanställning är tyvärr fortfarande en mycket vanlig företeelse i vårt samhälle. Vård och omsorg, handel och distribution är områden som speciellt utmärker sig med många deltidsanställda.

Många anställda som arbetar inom dessa grenar är dessutom kvinnor med ofta låga löner, vilket också medför att dessa grupper får en dålig pension. Det är viktigt att alla har rätt till heltidsarbete.

Vi föreslår kongressen besluta:

C4:1 att verka för att lagstifta om rätt till heltid, möjlighet till deltid.

Bo Andersson LO-facken i Karlskrona och Jan-Anders Lindfors IF Metall Östra Blekinge
Karlskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C5

Karlskrona arbetarekommun

Lagstifta om rätten till heltid, också för kvinnor

Fyra av tio kvinnor i Blekinge jobbar heltid, enligt undersökningar. Det innebär, enligt samma undersökning (statistik från SCB, beställd av AMF Pension 2008) att Blekinge numera tillhör dom fem län där andelen deltidsarbetande kvinnor är störst i landet.

I Blekinge, liksom Kronoberg, Kalmar, Jönköping och Hallands län är andelen kvinnor som har en deltidsanställning, över 42 procent. En stor dagstidning valde följande mening för att beskriva verkligheten: ”Det går ett deltidsbälte tvärs genom Sverige mellan Skåne och Vättern.”

I lokaltidningen Sydöstran 090115 uppmärksammas det faktum att den nya 75-dagarsregeln inom a-kassan drabbar deltid- och timanställda och många tvingas, för att överleva

ekonomiskt, säga upp sig och återgå till heltids arbetslöshetsersättning. Inom Karlskrona kommuns äldreförvaltning finns det idag (2009) 527 tim- och månadsanställda och nästan ingen av dessa har heltid. Liknande situation, om än med andra siffror, gäller även för handikappförvaltningen och barn- och ungdomsförvaltningen.

Pensionsbolagen föreslår att den person (av två i ett förhållande) som jobbar mer än den andra, dels kan föra över sin premiepension till partnern, dels att den som går ner i tid ska kompensera detta med privat pensionssparande. Andra förslag som lagts fram är att deltid-arbetarna jobbar tills dom blir 67 år – förutsatt att man samtidigt flyttar fram möjligheten att ta ut garantipension, alltså mer pensionspengar än man själv tjänat in, till det år man fyller 67 (idag är denna gräns vid 65 år samtidigt som att alla som vill, får jobba till 67 år).

Vi socialdemokrater talar om annan en lösning – ”heltid en rättighet” – men har ännu inte i handling gjort det möjligt, vare sig i alla de landsting eller i alla de kommuner där vi är i majoritet. Och frågan om en skärpt lagstiftning fick sin grundstötning när den moderatledda regeringen tog över makten efter valet 2006.

S-kvinnor Karlskrona konstaterar, liksom så många andra, att där män jobbar är det heltidstjänster, där kvinnor jobbar är det i stor utsträckning deltider. Och till och med inom samma branscher, till exempel handeln, ser det ut så här.

S-kvinnor Karlskrona har, senast i en motion till arbetarekommunens årsmöte 2009, framfört krav på ett tydligare och mer resultatnriktat arbete i Karlskrona kommun, för att inom dom närmaste två åren åtminstone halvera antalet ofrivilligt tim- och deltid-anställda i kommunen.

Då denna motion möttes av instämmanden men inga övriga bifall till förslagen, föreslår nu S-kvinnor Karlskrona:

- C5:1 att partikongressen tydligt markerar att i det fortsatta arbetet för ett jämställt samhälle, har frågan om rätt till heltid en avgörande betydelse,
- C5:2 att partikongressen beslutar att verka för att frågan om en skärpt lagstiftning för att säkerställa rätt till heltid även för kvinnor, åter kommer upp,
- C5:3 att partikongressen intill dess vi nått ända fram, bedriver ett fortsatt aktivt arbete för att realisera kravet på ”heltid en rättighet” även för kvinnor.

Angela Sandström

Karlskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C6 Stenungsunds arbetarekommun

Anställningsformer med mera i kommunerna

Anställningsformer i kommunerna har haft fokus på sig under många år. Samma sak gäller för deltidarbetets utbredning. Det saknas inte politiska deklarerationer om att ompröva timanställningar eller ge ett reellt innehåll åt devisen: ”heltid – en rättighet” – ”deltid – en möjlighet”.

I allt väsentligt lever de starka klass- och könsbundna förhållandena kvar i kommunerna. Erfarenheterna från Stenungsunds kommun, andra kommuner i Bohuslän och i hela Västsverige är entydiga: förändringarna hittills under 2000-talet är försumbara. De kommuner som kan uppvisa ett målmedvetet och resultatgivande förändringsarbete är lätträknade.

Mer än var femte anställd i genomsnitt i kommunerna har fortfarande visstids-/timanställning; det vill säga en tillfällig anställning.

Deltidsarbete är snarare regel för medlemmar i Kommunal. I genomsnitt uppgick andelen deltidsanställda 2007 till 35 procent bland alla anställda i Bohusläns kommuner. För medlemmar i Kommunal var motsvarande andel över 60 procent.

Det är sant att skillnaderna mellan kommunerna är stora, och att en nedgång har ägt rum av antalet deltidsanställda under de senaste åtta åren. Förändringstakten är dock liten – ett 100-tal färre per år i genomsnitt.

Ett nytt handslag om mönsterarbetsplatser gäller för SAP och Kommunal. Det är en uppföljning på den tidigare handlingsplanen som bland annat satte upp tydliga mål för ett önskvärt förändringsarbete.

Att undanröja det ofrivilliga deltidsarbetet är ett angeläget uppdrag i både den kommunala sektorn och i andra delar av arbetsmarknaden – inte minst servicenäringarna. Det räcker dock inte. Fokus är inriktat på att dels generellt öka sysselsättningsgraderna dels minska de tillfälliga anställningarna. Drivkrafterna bakom målen handlar om rättvisa och jämställdhet i arbetslivet.

De här uppdragen är ofrånkomliga delar av en socialdemokratisk arbetsgivarpolitik i kommunerna. Samtidigt visar erfarenheterna att behovet av andra insatser också är stort för att stödja ett ofrånkomligt förändringsarbete.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås SAP-kongressen besluta uppdra till partistyrelsen att verka för:

- C6:1 att rätten till heltid ska tillförsäkras i lagen om anställningsskydd,
- C6:2 att begränsa antalet anställningsformer,
- C6:3 att offentliga arbetsgivare vidtar kraftfulla åtgärder för att minska antalet timavlönade och visstidsanställda.

Stenungsunds arbetarekommun

Stenungsunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C7

Malmö arbetarekommun

Återställ a-kassan för deltidsarbetslösa och timanställda

Antal deltidsarbetslösa och timanställda anmälda på arbetsförmedlingen har sjunkit det senaste året. Antal personer som önskar heltidsarbete är dock fortfarande hög. Enligt den nuvarande regeringens beräkningar kommer ca 47 procent av dessa personer behöva komplettera med a-kassa under 2008.

1 april 2008 infördes nya regler som begränsar rätten att kombinera a-kassan med deltidsarbete och timanställning. Begränsningen innebär sammantaget 75 hela ersättningsdagar under en ersättningsperiod på 300 dagar. Resten 225 dagar kan bara utnyttjas vid heltidsarbetslöshet.

Detta innebär att många ofrivilligt deltidsarbetslösa och timanställda ställs inför en valsituation. Arbeta vidare på deltid utan ersättning eller avsluta sin tillsvidare anställning på deltid och övergå till heltidsarbetslöshet.

Mot denna bakgrund är det angeläget att uppmärksamma gruppen deltidsarbetslösa och timanställda. Nu gäller det att minska det ofrivilliga deltidsarbetet. Vi vet också att deltidsarbetslösheten bland kommunalt anställda det senaste året minskat mer än inom andra områden. Trots detta svarar kommunerna dock fortfarande för en betydande del av deltidsarbetslösa och timanställda.

Vi föreslår därför kongressen besluta::

- C7:1 att all offentlig verksamhet ska vara en förebild när det gäller att erbjuda heltid istället för deltid,
- C7:2 att ofrivillig deltid- och timanställning kraftigt minskas,
- C7:3 att a-kassan för deltidsarbetslösa och timanställda snarast återställs fram till dess att ovan har genomförts.

Deltagarna i studiecirkel rådslag Jobb: Jan-Olov, Danuta, Sedat, Hamdi, Rose-Marie Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C8 Malmö arbetarekommun

Fler och bättre jobb, och arbete åt alla

En aktiv arbetsmarknadspolitik kan aldrig ha som mål att skapa jobb till varje pris och helt bortse från hur dåliga, illa betalda eller fysiskt och psykiskt utarmande de är.

Arbetsmarknadspolitikens verkliga utmaning är att bidra till att ge arbete åt alla i ett arbetsliv och i en samhällsmiljö som präglas av rättvisa och vilja till solidaritet. Politiken måste också böttna i människors behov av gemenskap, ta vara på viljan att vara behövd och uppmuntra viljan att bidra efter förmåga. Målet är arbete av hög kvalitet till goda löner i goda arbetsmiljöer – i alla branscher, i alla delar av landet och för alla som kräver sin rätt till arbete.

Därför är synen på arbetsmarknadspolitik djupt ideologisk. Till dem som säger att jobb till alla kräver jobb till lägre pris, utan makt att påverka det egna arbetets innehåll och med ökad otrygghet säger vi att det går att förena fler jobb och bra jobb. Det har gjorts förr, av socialdemokratin och arbetsmarknadens parter i samförstånd. Det kan och måste göras igen. Inte minst nu när den globala krisen utsätter både jobben och sammanhållningen i det svenska samhället för enorma påfrestningar.

Grunden för stabilitet i förändringen av den svenska arbetsmarknaden är och förblir den hittills oerhört framgångsrika modellen med nationella, branschtäckande kollektivavtal mellan starka fackföreningar och välorganiserade parter på arbetsgivarsidan. Dessvärre har denna historiska styrka i relationerna mellan fack och arbetsgivare attackerats av EU genom domstolsutslaget i Lavalmålet och andra liknande domar och märkligt nog också av Svenskt Näringsliv, både i stödet till det lönedumpande lettiska företaget och i arbetsgivarnas vägran att gå vidare och teckna ett nytt huvudavtal med LO och PTK.

Utan fungerande och landsomfattande kollektivavtal faller inte bara rättssäkerheten och skyddet för den enskilde på arbetsplatsen. Kollektivavtal och fungerande lönebildning är själva förutsättningen för att kunna bedriva välfärdspolitik och motverka ökade ekonomiska och sociala skillnader i samhället.

Vi är medvetna om att alla människor inte alltid under sina år på jobbet når upp till de allt hårdare krav som präglar dagens arbetsliv. Och många behöver hjälp för att över huvud taget kunna ta sig in och utnyttja sin rätt till ett arbete i nivå med sin förmåga. Stat och kommun har det övergripande ansvaret för att aktivt hjälpa människor i denna situation, men också ett ansvar för att upprätthålla och öka sysselsättning – särskilt i strukturella kriser, som den vi upplever sedan hösten 2008. Det innebär att Arbetsförmedlingen måste ges ett betydligt mer offensivt uppdrag. För att utveckla modeller för anpassade stöd till dem som tillfälligt eller permanent inte kan prestera efter arbetslivets krav och för att skapa vägar tillbaka till arbete, genom rehabilitering och samarbete med andra myndigheter och organisationer, för dem som slitits ut i sina tidigare jobb.

Mer kraftfulla insatser än hittills måste också göras för att bekämpa den för individen och arbetsmarknaden fullständigt förödande diskriminering, som fortfarande snedvrider både enskilda människors och samhällets förmåga att utnyttja av den arbetsförmåga som finns hos alla.

En fungerande arbetsmarknad är i längden heller inte möjlig att upprätthålla med en uppsjö av olika tillfälliga och otrygga anställningsformer, som gör det svårt för löntagarna att hävda sina rättigheter, forma en socialt acceptabel tillvaro och planera sin tid och sin ekonomi. Ett första viktigt steg, som också skulle motverka ojämställdhet i löner och arbetsvillkor mellan män och kvinnor, är laglig rätt till heltid med rätt till undantag genom kollektivavtal.

I dagens arbetsliv byter allt fler anställning flera gånger under sina liv. Förändring kan och bör betyda möjligheter till utveckling och fler chanser under ett arbetsliv att höja sin kompetens, pröva nya arbetsuppgifter och inte fastna i rutinmässiga sysselsättningar till låg ersättning på arbetsplatser där man inte trivs eller kommer till sin rätt. Men förändringen kan också vara ett hot mot den enskilde när anställningen upphör på grund av arbetsbrist och jämförbara arbeten inte finns inom rimligt avstånd eller inte kan sökas på grund av brist på dokumenterad kompetens eller utbildning.

Det är en central uppgift för arbetsmarknadspolitiken att underlätta omställning, vare sig den sker frivilligt eller lett till kortare eller längre arbetslöshet. Ett instrument är att stå till tjänst med kvalificerad validering av yrkeskunskaper, ett annat är att ge den enskilde möjlighet att formalisera kunskaper som förvärvats av erfarenhet snarare än formell utbildning. I bägge fallen handlar det om att synliggöra kompetens, som med andra insatser senare kan höjas genom till exempel vuxenutbildning eller yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning.

Just nu upplever vi en global finansiell kris, som slagit igenom i omfattande strukturkriser i nyss relativt stabila industrigrenar. Det exportberoende Sverige har drabbats hårt av denna industrikrise och följd effekterna sprids ut i andra näringsgrenar och verksamheter. Vi befinner oss i ett läge där en exceptionell situation på arbetsmarknaden kräver exceptionella lösningar. Om arbetsmarknadspolitiken förhåller sig passiv eller inriktas på fel åtgärder riskerar den här gången en rad orter och samhällen att helt enkelt slås ut när exportföretagens orderböcker gapar tomma.

För små företag med en effektiv produktion av varor eller tjänster som är beroende av de stora exportföretagen bör det finnas ett omställningsskydd i de fall deras huvudkund försvinner från marknaden. Ett sådant skydd skulle kunna vara strukturfonder, administrerade av arbetsmarknadens parter och gemensamt finansierade via arbetsgivaravgiften. Fondmedlen används under lågkonjunktur eller mer utdragna strukturkriser för att vidareutbilda och höja kompetensen hos de anställda. För de som av olika skäl visar sig vara mer svårplacerade än andra i ett svårt arbetsmarknadsläge ska Arbetsförmedlingens resurser finnas på plats för individuellt avpassade insatser, som utformas i nära kontakt med den enskilde.

Även i ett mer normalt konjunkturläge än det nuvarande krävs, som påpekats ovan, mer aktiva och kreativa metoder i arbetsmarknadspolitiken för att verkligen nå målet ett meningsfullt arbete för alla. De ”mönsterarbetsplatser” som Socialdemokraterna tillsammans med Kommunal tidigare tagit fram riktlinjer för handlar om att skapa arbetstillfällen i miljöer som tillåter dem som stötts ut från den reguljära arbetsmarknaden att pröva och utveckla sin arbetsförmåga – individanpassat och med hänsyn till vars och ens förmåga. Det är viktigt att lösningar som denna finansieras i samverkan mellan stat och näringsliv så att det gemensamma ansvaret poängteras och görs uthålligt.

Vi har valt att framhålla kollektivavtalen som den bärande idén i vad som kommit att

kallas den svenska modellen. Minst lika viktig för såväl arbetsmarknadens funktionssätt som för den generella och generösa välfärdsmodell som utformats av Socialdemokraterna under en lång följd av år är arbetslöshetsförsäkringen. Att den omfattar många, att den ger ett verkligt inkomstskydd vid arbetslöshet, att den betalas solidariskt och att avgifterna är tillräckligt låga för att alla ska kunna ha råd att vara anslutna till försäkringen har varit grundbultar i denna modell.

Med en stark arbetslöshetsförsäkring skapas ett viktigt mått av trygghet i perioder av förändring, omställning och då många ofrivilligt tvingas lämna sina jobb. Om försäkringen försämras och allt färre har råd att behålla den eller kvalificera sig till den skapas ett tryck nedåt på löner och därigenom också på skatteinkomsterna till kommuner, stat och landsting. En låg och illa utformad a-kassa där grupp ställs mot grupp försvagar också kollektivavtalen och den fackliga solidariteten. Samhället blir både orättvisare och mer konfliktfyllt och samhällsekonomin skadas i lika hög grad som den enskilde löntagaren.

Också här går en tydlig ideologisk skiljelinje. Det borgerliga synsättet ser det som nödvändigt att kontrollera och ”disciplinera” löntagarna och deras organisationer – också till priset av fler framtida konflikter på arbetsmarknaden och ökad ekonomisk utsatthet för den som oförskyllt drabbas av arbetslöshet. Arbetsmarknaden ska bokstavligt talat fungera som vilken marknad som helst med tydliga utslagningsmekanismer och bestraffning av dem som inte klarar konkurrensen.

Socialdemokraterna vet av erfarenhet att människor nästan undantagslöst vill arbeta och att en hög a-kassa, som fungerar som ett verkligt inkomstskydd också för löntagare med genomsnittslöner snarast fungerar som ett smörjmedel på arbetsmarknaden än som en broms för att söka jobb. Den uppfattningen har också stöd av forskningen på området. Det är bristen på arbete som ger arbetslöshet, inte en anständig arbetslöshetskassa!

Med hänvisning till ovanstående föreslår Malmö arbetarekommun:

- C8:1 att lagstiftad rätt till heltid, med rätt till undantag genom kollektivavtal, införs,
- C8:2 att företagsanpassad utbildning bör vara gångbar även hos andra arbetsgivare inom samma bransch,
- C8:3 att validering införs för teoretiska yrkeskunskaper som förvärvats genom erfarenhet i yrket,
- C8:4 att generellt flyttbidrag ges till den som väljer att ta anställning på en ny arbetsort,
- C8:5 att strukturfonder inrättas där arbetsgivare och löntagare gemensamt fonderar resurser under goda tider för att användas under konjunkturnedgångar till kompetenshöjning och vidareutbildning till de anställda,
- C8:6 att Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att utforma och i nära samarbete med den arbetslöse löntagaren utveckla individuella utvecklingsplaner i syfte att snarast erhålla ny anställning,
- C8:7 att en betydligt större andel av arbetstagarna än idag ska omfattas av a-kassans ersättningsnivå och att denna ska höjas till 90 procent av inkomsten,
- C8:8 att den försäkrades avgift till a-kassan ska vara låg, vara branschneutral och att a-kassan inte ska ha en bortre parentes.

Malmö arbetarekommun

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C9

Upplands Bro arbetarekommun

Heltid en rättighet deltid en möjlighet

Ofrivillig deltid drabbar främst kvinnor, 90 procent av alla deltidsarbetande är kvinnor.

Ofrivillig deltid är inte bara en kvinnofråga det är dessutom en klassfråga, det är arbetarklassens kvinnor som tvingas acceptera deltid.

Målet för framtiden måste vara att stärka den enskildes rätt till heltid i LAS, lagen om anställningsskydd, så att arbetsmarknaden ger samma möjligheter både till kvinnor och män oavsett bransch.

Deltid är dyrt för den enskilde. Deltid medför inte bara lägre lön utan också lägre pension. Kvinnor i arbetaryrken ska inte behöva betala övriga samhällets standard.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag:

C9:1 att partiet arbetar för att Lagen om anställningsskydd ändras för att stärka rätten till heltid både för kvinnor och män.

Annika Falk

Upplands Bro arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C10

Umeå arbetarekommun

Kvinnors lön och arbetstid

S-kvinnors mål är ett jämställt arbetsliv. Kvinnors rätt till eget arbete och egen försörjning är en grundförutsättning för ett jämställt samhälle.

Trots år av jämställdhetssträvan har vi fortfarande ett könssegregerat arbetsliv. Kvinnor betraktas inte som familjeförsörjare utan förväntas vara flexibla och pussla med tiden för att räcka till för allt och alla. I arbetslivet har kvinnor generellt sämre villkor än män.

De typiska kvinnoyrkena präglas ofta av hög sjukfrånvaro. Två stora orättvisor är den ofrivilliga deltiden som främst drabbar kvinnor och de låga kvinnolönerna inom både offentlig och privat sektor. De allra sämsta villkoren har LO: s kvinnor.

Det ser vi tydligt när det gäller löner och ofrivilligt deltidsarbete. Många kvinnor sitter varje morgon vid telefonen och väntar på att arbetsgivaren ska ringa och ge jobb för en dag. De kan inte planera sin egen vardag och har svårt att klara sig ekonomiskt och är ofta beroende av sina män för sin försörjning.

Detta är något de tvingas leva med idag, men det är dessutom en börda de bär med sig in i pensionen, eftersom deltid och låg lön också ger en låg pension.

De allra sämsta arbetsvillkoren finns på den växande svarta arbetsmarknaden med oseriösa arbetsgivare som utnyttjar, speciellt kvinnor, i redan dåligt betalda serviceyrken. Kvinnors rätt till lika lön för likvärdigt arbete är något alla säger sig ställa upp på. Trots detta ser vi att kvinnor drabbas av två slags orättvisor när löner sätts. Dels värderas typiska kvinnoyrken lägre än mansyrken, dels får kvinnor av oförklarliga skäl ofta lägre lön än män i samma yrke. De sämre lönerna och arbetsvillkoren i kvinnodominerade yrken är ren diskriminering.

Kommuner och landsting bör framstå som goda arbetsgivare. Ett särskilt ansvar vilar på de kommuner som är socialdemokratiskt styrda.

Umeå (S) kvinnor yrkar att kongressen beslutar:

C10:1 att alla ska ha rätt till ett heltidsarbete vilket ska säkerställas genom lagstiftning,

C10:2 att diskrimineringen vid lönesättningen ska upphöra.

Umeå (S) kvinnor Birgitta Mukkavaara

Umeå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Partistyrelsens utlåtande över motionerna

C2:28, C11:1, C12:1, C13:1, C14:1, C15:1 (kvotering till bolagsstyrelser)

I motion C11:1 (Luleå arbetarekommun) yrkas att en utredning snarast tillsätts med det norska exemplet som förebild, om hur en lagstiftning för kvotering i de börsnoterade bolagsstyrelserna kan komma att se ut i svensk kontext. Motion C2:28 (Stockholms arbetarekommun) föreslår att lagstiftning för kvotering i de börsnoterade bolagsstyrelserna, med det norska exemplet som förebild, genomförs. Liknande krav framförs i motion C12:1 (Uppsala arbetarekommun). I motion C13:1 (Kristinehamns arbetarekommun) föreslås att det socialdemokratiska partiet aktivt ska kämpa för att reglerna i aktiebolagslagen ändras så att minst 40 procent av vardera könet finns representerade i alla de större bolagens styrelse. I motion C14:1 (Umeå arbetarekommun) yrkas att Socialdemokraterna ska arbeta för att en lag stiftas, med det norska exemplet som förebild, för kvotering i de börsnoterade bolagsstyrelserna. Motion C15:1 (Göteborgs arbetarekommun) vill att Göteborgs socialdemokratiska partidistrikt driver på kravet på en lagstiftning för kvotering av de svenska börsnoterade bolagsstyrelserna.

Om arbetslivet ska bli jämställt måste förändringsarbetet pågå på alla nivåer inom såväl privat som offentlig verksamhet, på små och stora arbetsplatser. Partistyrelsens delar motionärernas uppfattning om att ett rättmätigt krav att ställa är att näringslivet aktivt och konkret bidrar till att lika villkor för kvinnor och män uppnås. Ett viktigt led i detta arbete är att åtgärda den ojämna könsfördelningen i de stora bolagens styrelser. Antalet styrelseplatser i börsföretag valda av årsstämmor var enligt SCB 1 877 år 2008. Könsfördelningen bland dessa var 18 procent kvinnor och 82 procent män. Samma år är sju kvinnor ordinarie VD och nio kvinnor styrelseordförande i sammanlagt 294 börsnoterade företag. Glastaken finns kvar och hindrar kvinnor från att nå styrelserummen.

I Norge infördes för två år sedan lagstiftning som innebär att minst 40 procent av vardera könet ska vara representerat i de stora bolagens styrelser. Det målet är nu i det närmaste uppnått. Den nya lagstiftningen uppfattas numera, efter skepsis och motstånd inledningsvis, som positiv i alla läger. Mönstren har brutits och farhågan att kvinnor skulle komma att betraktas som tillhörande ett B-lag har kommit på skam. Frågan om kvotering i Norge är numera en så kallade ickefråga, det har blivit en självklarhet.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning som 2006 förslög ändringar i aktiebolagslagen innebärande att vardera könet ska vara representerat med minst 40 procent i aktiebolag noterade vid börsen eller vid en auktoriserad marknadsplats (Könsfördelningen i bolagsstyrelser; Ds 2006:11) men ett färdigt förslag hann inte presenteras före regeringsskiftet. Partistyrelsen anser att det nu finns anledning att med utredningens förslag som utgångspunkt genomföra lagstiftning på området. En reglering i aktiebolagslagen främjar jämställdhet mellan kvinnor och män och är därmed ett led i att stärka demokratin. En sådan reglering främjar också en hållbar utveckling av det svenska näringslivet.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta:

att bifalla motionerna C2:28, C12:1, C13:1, C14:1, C15:1,

att anse följande motion besvarad med hänvisning till utlåtandet C11:1.

Motion C11

Luleå arbetarekommun

Kvotera näringslivet mera

Sverige är världens mest jämställda land, enligt vissa mätningar. Trots det ger vissa siffror en dystert bild; 74 procent av toppjobben inom politiken, näringslivet, kulturlivet och den akademiska sfären år 2001 innehades av män. Vi vet också att omkring 40 länder i världen i dag har skrivit in kvotering i sina konstitutioner. I 50 länder finns partier som kvoterar till politiska vallistor. Den amerikanska forskaren Pippa Norris har räknat ut att med nuvarande takt kommer kvinnorepresentationen i Sverige att bli jämställd inom samhällets alla områden om cirka 100 år.

Varför är kvinnlig representation viktig på de högsta posterna? Som socialdemokrat bör utgångspunkten vara att det handlar om ett rättviseperspektiv; om kvinnor utgör hälften av befolkningen bör både politiska församlingar och näringslivet spegla denna sammansättning. Det handlar om makt och inflytande.

Inom politiken ligger Norden i topp vad gäller antalet kvinnor i politiken. Dessvärre ser bilden helt annorlunda ut när det gäller kvinnors makt och inflytande inom näringslivet. År 2002 var andelen kvinnliga ledamöter i de norska och svenska bolagsstyrelserna sju respektive sex procent. I Sverige har vi nöjt oss med hot om lagstiftad kvotering för att företag ska ta sitt ansvar för jämställdheten, det har inte givit särskilt positiva resultat. I Norge har man i stället valt att lagstifta om kvotering och krav på kvotering i börsnoterade bolagsstyrelser har blivit verklighet. Om inte företagen följer lagen inom ett visst antal år riskerar de tvångsupplösning.

Den norska lagen trädde i kraft den 1 januari 2004 för de statligt ägda företagen. År 2007, tre år senare, hade 55 procent av de norska bolagen uppfyllt kraven. På tre år har andelen kvinnliga styrelseledamöter ökat från sju till 27 procent.

Kvotering är emellertid inte entydigt positivt. Det är inte heller ett mål i sig. Däremot kan det ibland vara ett nödvändigt redskap för att snabbt (kortare tid än ett sekel) rätta till oönskade skevheter i samhället. Det är ett stort demokratiskt problem att andelen kvinnor är så låg i näringslivet, på alla olika nivåer. Företagen tar inte vara på hela den samlade kompetens som finns i Sverige. De behöver juridisk hjälp. Dags för socialdemokratin att följa det norska exemplet och kvotera de börsnoterade bolagsstyrelserna.

Med anledning av ovanstående yrkar jag:

C11:1 att en utredning snarast tillsätts, med det norska exemplet som förebild, om hur en lagstiftning för kvotering i de börsnoterade bolagsstyrelserna kan komma att se ut i svensk kontext.

Johan Lennartsson

Luleå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C12

Uppsala arbetarekommun

Kvotera näringslivet mera

Sverige är ett av världens mest jämställda länder, enligt vissa mätningar. Andra siffror säger något annat; 74 procent av toppjobben inom politiken, näringslivet, kulturlivet och den akademiska sfären år 2001 innehades av män. Vi vet också att omkring 40 länder i världen i dag har skrivit in kvotering i sina konstitutioner. I 50 länder finns partier som kvoterar till politiska vallistor. Den amerikanska forskaren Pippa Norris har räknat ut att med nuvarande takt kommer kvinnorepresentationen i Sverige att bli jämställd inom samhällets alla områden om cirka 100 år.

Varför är kvinnlig representation viktig på de högsta posterna? Som socialdemokrat bör utgångspunkten vara att det handlar om ett rättviseperspektiv; om kvinnor utgör hälften av befolkningen bör både politiska församlingar och näringslivet spegla denna sammansättning. Det handlar om makt och inflytande.

Inom politiken ligger norden i topp vad gäller antalet kvinnor i politiken. Dessvärre ser bilden helt annorlunda ut när det gäller kvinnors makt och inflytande inom näringslivet. År 2002 var andelen kvinnliga ledamöter i de norska och svenska bolagsstyrelserna sju respektive sex procent. I Sverige har vi nöjt oss med hot om lagstiftad kvotering för att företag ska ta sitt ansvar för jämställdheten, det har inte givit särskilt positiva resultat. I Norge har man i stället valt att lagstifta om kvotering och krav på kvotering i börsnoterade bolagsstyrelser har blivit verklighet. Om inte företagen följer lagen inom ett visst antal år riskerar de tvångsupplösning.

Den norska lagen trädde i kraft den 1 januari 2004 för de statligt ägda företagen. År 2007, tre år senare, hade 55 procent av de norska bolagen uppfyllt kraven. På tre år har andelen kvinnliga styrelseledamöter ökat från sju till 27 procent.

Kvotering är emellertid inte entydigt positivt. Det är inte heller ett mål i sig. Däremot kan det ibland vara ett nödvändigt redskap för att snabbt (kortare tid än ett sekel) rätta till oönskade skevheter i samhället. Det är ett stort demokratiskt problem att andelen kvinnor är så låg i näringslivet, på alla olika nivåer. Företagen tar inte vara på hela den samlade kompetens som finns i Sverige. De behöver juridisk hjälp. Dags för socialdemokratin att följa det norska exemplet och kvotera de börsnoterade bolagsstyrelserna.

Vi yrkar därför på:

C12:1 att könskvotering i de börsnoterade bolagsstyrelserna införs, med det norska exemplet som förebild.

Laboremus genom Tony Kenttä, ordförand.

Uppsala arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C13

Kristinehamns arbetarekommun

Kvotering – kan Norge så kan vi

Om jämställdhetsarbetet i hela samhället ska kunna fortgå är det ett rimligt krav att också näringslivet bidrar. Idag går jämställdheten bakåt i Näringslivet, ett faktum som inte är acceptabelt.

Ett viktigt led i detta är att åtgärda den ojämna könsordningen i de börsnoterade bolagens styrelse. Enligt SIS Ågarservice är andelen kvinnor i dessa styrelser 18,2 procent

2008. Bland de större bolagen ses en liten ökning till 23,2 procent, medan det är sämst ställt i de små börsföretagen där andelen kvinnor bara är 15,7 procent.

Glastaken finns alltså kvar inom näringslivet och hindrar kvinnor från att nå styrelserummet. Då måste vi som politisk kraft ta ansvar och agera. Förslag som syftar till att ge kvinnor och män lika rättigheter har genom historien alltid mött på motstånd. Införandet av rösträtt för kvinnor och rätten för kvinnor att prästvigas är några exempel. Jämställdhet har alltid krävt kamp, vilja och i många fall lagstiftning för att kvinnor och män ska ha lika rättigheter på områden där män ses som självklara aktörer. Det räcker inte med att sitta och vänta och hoppas att näringslivet självt löser frågan. Det har näringslivet tydligt visat att de inte kan.

I Norge infördes för två år sedan lagstiftning som innebär att minst 40 procent av vardera könet ska vara representerat i de stora bolagens styrelsen. Det målet är nu i det närmaste nått och den nya lagstiftningen har i praktiken inneburit att mönstret att välja styrelseledamöter endast från ett kön har brutits och har i alla läger mottagits positivt. Frågan om kvotering i Norge är numera en så kallad ickefråga, det har blivit en självklarhet.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen var ytterst nära att införa en lagändring 2006. utifrån ett utredningsförslag som innebär att minst 40 procent av vardera könet i de större bolagens styrelser skulle införas genom ändring i aktiebolagslagen. Tyvärr blev det regeringsskifte och en moderatledd regering tillsattes och förslaget för sannolikt i papperskorgen. På det viset kom Norge att hinna före med en lagstiftning och vi har nu ett gott exempel på att kvotering fungerar och det mycket väl.

Socialdemokratiska partiet bör därför aktivt kämpa för att nästa socialdemokratiska regering ska pröva en modell med könkvotering till bolagsstyrelserna. En sådan reglering främjar jämställdhet mellan kvinnor och män och är därmed ett led i att stärka demokratin. En sådan reglering främjar också en hållbar utveckling av det svenska näringslivet.

Jag anser därför:

C13:1 att Socialdemokratiska partiet aktivt ska kämpa för att reglerna i aktiebolagslagen ändras så att minst 40 procent av vardera könet finns representerade i alla de större bolagens styrelse.

Inga-Lill Röhr

Kristinehamns arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C14

Umeå arbetarekommun

Kvotera näringslivet mera

Sverige är ett av världens mest jämställda länder, enligt vissa mätningar. Andra siffror säger något annat; 74 procent av toppjobben inom politiken, näringslivet, kulturlivet och den akademiska sfären år 2001 innehades av män. Vi vet också att omkring 40 länder i världen i dag har skrivit in kvotering i sina konstitutioner. I 50 länder finns partier som kvoterar till politiska vallistor. Den amerikanska forskaren Pippa Norris har räknat ut att med nuvarande takt kommer kvinnorepresentationen i Sverige att bli jämställd inom samhällets alla områden om cirka 100 år.

Varför är kvinnlig representation viktig på de högsta posterna? Som socialdemokrat bör utgångspunkten vara att det handlar om ett rättviseperspektiv; om kvinnor utgör hälften av befolkningen bör både politiska församlingar och näringslivet spegla denna sammansättning. Det handlar om makt och inflytande.

Inom politiken ligger norden i topp vad gäller antalet kvinnor i politiken. Dessvärre ser

bilden helt annorlunda ut när det gäller kvinnors makt och inflytande inom näringslivet. År 2002 var andelen kvinnliga ledamöter i de norska och svenska bolagsstyrelserna sju respektive sex procent. I Sverige har vi nöjt oss med hot om lagstiftad kvotering för att företag ska ta sitt ansvar för jämställdheten, det har inte givit särskilt positiva resultat. I Norge har man i stället valt att lagstifta om kvotering och krav på kvotering i börsnoterade bolagsstyrelser har blivit verklighet. Om inte företagen följer lagen inom ett visst antal år riskerar de tvångsupplösning.

Den norska lagen trädde i kraft den 1 januari 2004 för de statligt ägda företagen. År 2007, tre år senare, hade 55 procent av de norska bolagen uppfyllt kraven. På tre år har andelen kvinnliga styrelseledamöter ökat från sju till 27 procent.

Kvotering är emellertid inte entydigt positivt. Det är inte heller ett mål i sig. Däremot kan det ibland vara ett nödvändigt redskap för att snabbt rätta till oönskade skevheter i samhället. Det är ett stort demokratiskt problem att andelen kvinnor är så låg i näringslivet, på alla olika nivåer. Företagen tar inte vara på hela den samlade kompetensen som finns i Sverige. De behöver juridisk hjälp. Dags för Sverige att följa det norska exemplet och kvotera de börsnoterade bolagsstyrelserna.

Vi yrkar därför på:

C14:1 att Socialdemokraterna ska arbeta för att en lag stiftas, med det norska exemplet som förebild, för kvotering i de börsnoterade bolagsstyrelserna.

Umeå socialdemokratiska högskoleförening

Umeå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C15

Göteborgs partidistrikt

Kvotera näringslivet mera

Sverige är ett av världens mest jämställda länder, enligt vissa mätningar. Andra siffror säger något annat; 74 procent av toppjobben inom politiken, näringslivet, kulturlivet och den akademiska sfären år 2001 innehades av män. Vi vet också vet är att omkring 40 länder i världen i dag har skrivit in kvotering i sina konstitutioner. I 50 länder finns partier som kvoterar till politiska vallistor. Den amerikanska forskaren Pippa Norris har räknat ut att med nuvarande takt kommer kvinnorepresentationen i Sverige att bli jämställd inom samhällets alla områden om cirka 100 år.

Varför är kvinnlig representation viktig på de högsta posterna? Som socialdemokrat bör utgångspunkten vara att det handlar om ett rättviseperspektiv; om kvinnor utgör hälften av befolkningen bör både politiska församlingar och näringslivet spegla denna sammansättning. Det handlar om makt och inflytande.

Inom politiken ligger norden i topp vad gäller antalet kvinnor i politiken. Dessvärre ser bilden helt annorlunda ut när det gäller kvinnors makt och inflytande inom näringslivet. År 2002 var andelen kvinnliga ledamöter i de norska och svenska bolagsstyrelserna sju respektive sex procent. I Sverige har vi nöjt oss med hot om lagstiftad kvotering för att företag ska ta sitt ansvar för jämställdheten, det har inte givit särskilt positiva resultat. I Norge har man i stället valt att lagstifta om kvotering och krav på kvotering i börsnoterade bolagsstyrelser har blivit verklighet. Om inte företagen följer lagen inom ett visst antal år riskerar de tvångsupplösning.

Den norska lagen trädde i kraft den 1 januari 2004 för de statligt ägda företagen. År 2007, tre år senare, hade 55 procent av de norska bolagen uppfyllt kraven. På tre år har andelen kvinnliga styrelseledamöter ökat från sju till 27 procent.

Kvotering är emellertid inte entydigt positivt. Det är inte heller ett mål i sig. Däremot kan det ibland vara ett nödvändigt redskap för att snabbt (kortare tid än ett sekel) rätta till oönskade skevheter i samhället. Det är ett stort demokratiskt problem att andelen kvinnor är så låg i näringslivet, på alla olika nivåer. Företagen tar inte vara på hela den samlade kompetens som finns i Sverige. De behöver juridisk hjälp. Dags för socialdemokratin att följa det norska exemplet och kvotera de börsnoterade bolagsstyrelserna.

GSHF yrkar därför på:

C15:1 att Göteborgs Socialdemokratiska partidistrikt och partiet driver på en lagstiftning för kvotering av de svenska börsnoterade bolagsstyrelserna.

Magnus Nilsson

Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Partistyrelsens utlåtande över motionerna

A60:4, C16:1, C17:1, C18:1, C19:1, C20:1, C21:1, C21:2, C21:3, C22:1, C22:2, C23:1, C23:2, C23:3, C23:5, C24:1, C24:2, C24:3, C25:1, C25:2, C26:1, C27:1, C28:1, C29:1, C29:4, C30:3, C30:11, C30:12, C30:13, C30:14, C30:15, C30:16, C30:17, E16:3, H106:2 (föräldraförsäkring)

Motion C24:1–3 (Luleå arbetarekommun) yrkar att föräldraförsäkringen individualiseras och delas lika mellan föräldrarna. Vissa möjligheter ska fortsatt finnas att överlåta ett fåtal dagar mellan föräldrarna, att taket i föräldraförsäkringen höjs så att inkomstbortfallsprincipen upprätthålls och att socialdemokratin utreder hur möjlighet skapas för föräldrar att vara hemma med nyfödda barn samtidigt i två månader. Motion C27:1 (enskild, Skövde arbetarekommun) föreslår att partistyrelsen ska verka för att föräldraförsäkringen individualiseras och kvoteras lika mellan båda föräldrarna. Motion C20:1 (Karlskrona arbetarekommun) kräver att förslaget med delat barnbidrag ska genomföras. Motion C21:1–3 (Trollhättans arbetarekommun) vill att föräldraförsäkringen i ett första steg ska göras tredelad så att en tredjedel av föräldrapenningdagarna viks till den ena föräldern och en tredjedel viks till den andra föräldern medan den sista tredjedelen kan överlåtas fritt mellan föräldrarna, att föräldraförsäkringen i ett andra steg ska individualiseras så att utgångspunkten är att föräldrapenningdagarna fördelas lika mellan föräldrarna, hälften av dagarna till den ena och den andra hälften till den andra, och att vissa möjligheter att överlåta dagar mellan föräldrarna tillskapas inom ramen för försäkringen och att taket i föräldraförsäkringen höjs så att 90 procent av alla löntagare hamnar under det och därmed får ett verkligt inkomstbortfallsskydd från föräldraförsäkringen. Motion C18:1 (Hallsbergs arbetarekommun) yrkar att en tredelad föräldraförsäkring införs. Motion C29:1, 4 (Lindesbergs arbetarekommun) föreslår att lagen om allmänna barnbidrag (1947:529) ändras så att den säkerställer att barnbidraget delas mellan båda föräldrarna vid delad vårdnad och så kallat växelvis boende och att kostnaden för omsorg av barnen betalas av var förälder för sig genom delad omsorgsräkning. Motion C19:1 (Sörmlands partidistrikt) vill att partidistriktet tar motionen som sin egen och skickar den vidare till partikongressen. Motion H106:2 (Sörmlands partidistrikt) föreslår att det socialdemokratiska arbetarepartiet aktivt verkar för att barnbidraget delas lika mellan barnets vårdnadshavare. Motion A60:4 (Skånes partidistrikt) yrkar att föräldraförsäkringen förlängs till 15 månader, och delas i tre delar på så sätt som anges i motionen. Motion C17:1 (Kalmars partidistrikt) föreslår att Kalmar läns partidistrikt verkar för att nästa socialdemokratiskt ledda

regering omedelbart avskaffar vårdnadsbidraget i sin helhet över hela landet. Motion C30:3,11–17 (Stockholms arbetarekommun) yrkar att vårdnadsbidraget avskaffas så snart det finns en majoritet för detta, att målet är att föräldraförsäkringen ska individualiseras mellan alla barnets vårdnadshavare och att detta sker etappvis, att i samband med en ökad individualisering se över regelverket för överlåtning av tillfällig föräldrapenning så att framför allt ensamstående har större möjlighet att överlåta dagar för tillfällig föräldrapenning till personer de själva väljer, att eventuella bonussystem för jämställt uttag av föräldraförsäkring utformas enligt ovanstående resonemang, att taket i föräldraförsäkringen höjs så att 90 procent av löntagarna faller under inkomstbortfallsprincipen, att taket i den tillfälliga föräldrapenningen höjs så att 90 procent av löntagarna faller under inkomstbortfallsprincipen, att ersättningsnivån höjs till 90 procent och att möjlighet införs för vårdnadshavare att vara hemma upp till sex veckor tillsammans under första tiden från barnets födsel. Motion C16:1 (Umeå arbetarekommun) föreslår att rätten att inrätta kommunala vårdnadsbidrag avskaffas. Motion E16:3 (enskild, Malmö arbetarekommun) vill att svenska socialdemokrater ska verka för att alla föräldrar ska ta ansvar för sina barn, genom att sträva mot en individualiserad föräldraförsäkring i Sverige och i EU:s övriga medlemsländer. C23:1–3, 5 (Uppsala arbetarekommun) yrkar att föräldraförsäkringen individualiseras och delas lika mellan föräldrarna. Vissa möjligheter ska fortsatt finnas att överlåta ett fåtal dagar mellan föräldrarna, att taket i föräldraförsäkringen höjs så att inkomstbortfallsprincipen upprätthålls, att socialdemokratin utreder hur möjlighet skapas för föräldrar att vara hemma med nyfödda barn samtidigt i två månader och att vårdnadsbidraget tas bort. Motion C26:1 (Stockholms läns partidistrikt) föreslår att målet om en individualiserad föräldraförsäkring står fast. Motion C25:1–2 (Umeå arbetarekommun) vill att en individualiserad föräldraförsäkring ska införas så att fem månader reserveras för vardera föräldern och att endast tre månader kan överlåtas. På sikt bör försäkringen byggas ut till 18 månader och vara helt individualiserad, och att taket för föräldrapenning höjs så att familjer med små barn inte ska behöva sänka sin ekonomiska standard under föräldraledigheten oavsett vem av föräldrarna som är föräldraledig. Motion C28:1 (Göteborgs partidistrikt) föreslår att ersättningstaken vid föräldraledighet, vård av barn och sjukdom höjs till 10 basbelopp per år. Motion C22:1–2 (Göteborgs partidistrikt) yrkar att taket i föräldraförsäkringen höjs så att inkomstbortfallsprincipen upprätthålls och att Göteborgs socialdemokratiska partidistrikt och partiet utreder hur möjlighet skapas för föräldrar att vara hemma med nyfödda barn samtidigt i två månader.

Alla barn ska få en bra start i livet. Socialdemokratisk familjepolitik utgår från barnens bästa och alla barns rätt till utveckling. Sverige är ett av de länder i världen där barn har de bästa förutsättningarna att växa upp. Det är ingen slump, utan ett resultat av en många gånger hård strid för en progressiv och jämställd familjepolitik. En generös och flexibel föräldraförsäkring, en professionell förskola tillsammans med väl utbyggd och kostnadsfri mödra- och barnhälsovård och generella barnbidrag lika för alla har varit bra för barnen. Det har gett båda föräldrarna möjlighet att kombinera arbete med tid för barnen och det har bidragit till att Sverige ligger i topp när det gäller såväl barns hälsa, barnafödandet som kvinnlig förvärvsfrekvens. Men detta är inget vi kan ta för givet.

Idag förs en konservativ familjepolitik i Sverige och den kommer att leda oss bakåt. Vi socialdemokrater vill avskaffa både vårdnadsbidrag och barnomsorgspeng och på sikt utveckla föräldraförsäkringen.

Familjepolitiken ska göra det möjligt för båda föräldrarna att kombinera familj och yrkesliv. Därför bygger vår politik på tre delar, en väl utbyggd föräldraförsäkring, förskola av god kvalitet och barnbidrag till alla barn. Tillsammans ger det bra förutsättningar att ordna vardagen utifrån barnens behov. När kvinnor i andra länder kräver att inte behöva välja mellan barn och arbete är det ofta vår familjepolitik som står som modell. Föräldraförsäkringen är dock en sådan fråga som varje land i EU självt ska besluta om.

Föräldraförsäkringen ger föräldrar möjlighet att vara hemma med sina barn i totalt 16 månader (480 dagar). 13 månader (390 dagar) är knutna till föräldrarnas inkomst med 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten med ett tak på drygt 35 000 kr per månad (10 basbelopp). Tre månader (90 dagar) i föräldraförsäkringen ersätts med 180 kronor per dag, lika för alla oavsett inkomst. Föräldraförsäkringen betalas ut längst till och med det år barnet fyller åtta år. I många kollektivavtal finns också överenskommelser om att arbetsgivaren fyller ut föräldraförsäkringen på olika sätt. Tillfällig föräldrapenning betalas ut när barnet är sjukt. Här ligger taket på 7,5 basbelopp, liksom i sjukförsäkringen. För att behålla tilltron till försäkringarna är det viktigt att de flesta får en ersättning som faktiskt motsvarar 80 procent av inkomsten, den nivå som partistyrelsen menar ska gälla för föräldraförsäkringen. Vårt mål är att taken i den tillfälliga föräldrapenningen och i sjukpenningen ska höjas så att 80 procent av löntagarna får en verkligt inkomstbaserad ersättning.

Föräldraförsäkringen är mycket flexibel vilket gör att föräldrar kan ta ut ledigheten under längre eller kortare tid. Föräldrapenningen är individuell och delad med hälften var till föräldrarna med möjlighet att överlåta dagar till den andre föräldern. Det krävs alltså en aktiv handling för att avstå sin halva av föräldraförsäkringen. Fyra månader går inte att överlåta, två för respektive förälder, de så kallade papparespektive mammamånaderna.

Bristen på jämställdhet blir tydlig när man får barn. Det är fortfarande mammor som bär huvuddelen av arbetet med hem och barn och som tar huvudansvaret när barnen är sjuka eller i relationerna till förskola och skola. Det är mammor som går ner i arbetstid när barnen är små och det är fortfarande bara 20 procent av föräldraförsäkringen som tas ut av papporna. Mammorna har en svagare löneutveckling som följer med resten av livet. Ohälsotalen är högre. De många ofrivilliga deltiderna ger kvinnor lägre lön, sämre pension och en svagare ställning i arbetslivet. Huvudansvaret för arbetet med barnen gör att många arbetsgivare betraktar kvinnor som osäker arbetskraft. Det leder till att kvinnor som är i en ålder när man får barn har svårare att få fast jobb och svårare att få befordran. Ett ojämställt föräldraskap och ett ojämställt uttag av föräldraförsäkringen får därmed negativa effekter för alla kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden.

Olika perioder och situationer i livet kräver olika lösningar. Det finns inte en lösning som är rätt för alla familjer, men de grundläggande behoven för barn och föräldrar är desamma. Därför vill vi utveckla politiken så att den stärker både barn och föräldrar i de olika sammanhang de befinner sig i varje dag. Barnens bästa i form av den självklara rätten att växa upp och utvecklas i trygghet och rätten till båda sina föräldrar är utgångspunkten i detta arbete. Resultaten från föräldraförsäkringsutredningens föräldraenkät visade att det fanns ett starkt stöd för att föräldrarna själva ska bestämma över föräldraledigheten. 85 procent instämde helt eller delvis i påståendet att det borde vara helt och hållet upp till familjen att bestämma hur föräldraledigheten ska fördelas. Fyra procent instämde dåligt eller inte alls.

På flera områden som rör familjerna går utvecklingen idag åt fel håll. Vårdnadsbidraget som nu införs av den borgerliga regeringen förstärker könsrollerna och ökar bidragsberoendet främst för de kvinnor som redan har svag förankring på arbetsmarknaden. Vid en valvinst 2010 kommer vi att avskaffa vårdnadsbidraget. Alltför många arbetsgivare motarbetar direkt eller indirekt män som vill vara pappalediga. Här krävs ett aktivt arbete för attitydförändringar. En förälder som har barnen boende hos sig halva tiden kan inte kräva att få halva barnbidraget. Det är inte rimligt och bör ändras så att föräldrarna inte behöver komma överens för att barnbidraget ska delas. Det krävs då givetvis att bägge föräldrarna är med och delar på alla kostnader och kommunerna bör därför se till att erbjuda en delad räkning för barnomsorgen. Partistyrelsen menar att regelverket ska ses över vill så att föräldrar har större möjlighet att överlåta dagar för tillfällig föräldrapenning till andra personer.

En framtidsinriktad socialdemokratisk familjepolitik måste kunna svara mot de behov dagens barnfamiljer upplever och styras av värderingar om solidaritet, jämlikhet och jämställdhet. Familjepolitiken måste leda till att fler pappor tar ut föräldraförsäkringen och tar sin del av ansvaret för barnen. Den måste öka jämställdheten på arbetsmarknaden och stärka kvinnors ställning i arbetslivet. Partistyrelsen menar att en rad olika åtgärder behöver genomföras för att komma tillrätta med det. Om det blir tydligt att båda föräldrarna kommer att vara lediga när barnen är små ökar förutsättningarna för att alla kvinnor och män ska behandlas lika i arbetslivet.

Föräldraförsäkringen ger idag hälften av dagarna till vardera föräldern, med möjlighet för den ene föräldern att överlåta dagar till den andre, utom de två månader som är vikta för respektive förälder. Vårt mål är att föräldrarna delar lika på ledigheten. Partistyrelsen anser att en rimlig åtgärd vore att dela försäkringen i tre lika delar, en tredjedel som tas ut av mamman, en tredjedel som tas ut av pappan och resterande tredjedel som båda föräldrarna har möjlighet att disponera. Vi vill påbörja reformen mot en mer jämlik föräldraförsäkring genom att införa ytterligare en pappamånad inom ramen för dagens föräldraförsäkring. Självklart måste genomförandet ske så att man har respekt för att enskilda familjer får rimliga planeringsförutsättningar. Det är dock inte, ur ett jämställdhetsperspektiv, önskvärt att ytterligare generellt förlänga föräldraförsäkringen eftersom det så länge uttaget är så ojämnt ytterligare skulle försämra kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Vi vill också på sikt utveckla föräldraförsäkringen så att den ger mer vardagstid med barnen även efter de första åren exempelvis för att besöka skolan eller chans till extra tid när barnen är i tonåren.

Om bägge föräldrarna redan från början delar lika på ansvaret för barnet ökar sannolikheten för att bägge föräldrarna också fortsätter att dela föräldraförsäkringen. Därför vill vi ge båda föräldrarna möjlighet att vara hemma gemensamt den första månaden när barnet är nyfött.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta:

att bifalla motionerna C16:1, C17:1, C18:1, C20:1, C23:5, C29:1, C29:4, C30:3, C30:12, H106:2,

att avslå motion C21:3,

att anse följande motioner besvarade med hänvisning till utlåtandet A60:4, C19:1, C21:1, C21:2, C22:1, C22:2, C23:1, C23:2, C23:3, C24:1, C24:2, C24:3, C25:1, C25:2, C26:1, C27:1, C28:1, C30:11, C30:13, C30:14, C30:15, C30:16, C30:17, E16:3.

Motion C16

Umeå arbetarekommun

Avskaffa vårdnadsbidraget

Den 21 maj 2008 beslutade Sveriges riksdag om införande av kommunala vårdnadsbidrag. Ur jämställdhetssynpunkt är vårdnadsbidraget en tillbakagång till ett samhälle vi lämnat, ett samhälle med föräldrade idéer om kärnfamiljen och 50-talets husfruideal där mannen bestämde om familjens väl och ve. Av erfarenhet vet vi att införandet av vårdnadsbidrag bidrar till att öka segregationen och klassklyftorna och minska jämställdheten, vi kan dra lärdom av hur det ser ut i Tyskland och vad som hände i Norge. Risken är uppenbar att många kvinnor kommer att förlora sin förankring på arbetsmarknaden, får försämrade försörjningsmöjligheter och lägre ålderspension.

För oss socialdemokrater är det självklart att familjepolitiken ska omfatta alla och utvecklas så att möjligheterna ökar för alla föräldrar att vara hemma med sina barn. En väl utbyggd förskola i kombination med en generös föräldraförsäkring innebär att kvinnor slipper välja mellan arbete och barn.

Med hänvisning till ovanstående föreslås:

C16:1 att rätten att inrätta kommunala vårdnadsbidrag slopas.

Skolrådslagsgruppen i Umeå arbetarekommun genom Margareta Rönngren
Umeå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C17

Vimmerby arbetarekommun

Avskaffa vårdnadsbidraget snarast

Vårdnadsbidraget är en orättvis och omodern reform som drivits hårt av kristdemokrater runt om i landet. Risken för att bidraget är en direkt kvinnofälla är uppenbar. Orättvisan är dessutom stor då det endast är välbärgade familjer som har råd att säga ja till att en förälder stannar hemma för 3 000 kronor i månaden. Hårt ekonomiskt pressade barnfamiljer har inte en chans att säga ja ens om de vill – deras kostnader är allt för stora för att de ska kunna leva på en lön plus ett vårdnadsbidrag. Alliansregeringen medgav att vårdnadsbidraget införs i kommuner som själva väljer att stå för kostnaderna. Resultatet är därför en enda röra av lokala vårdnadsbidrag runt om i landet. Bara i Kalmar län finns flertalet varianter där ursprungsförslaget begränsas på olika sätt.

Vimmerby/Storebro socialdemokratiska förening föreslår därför

C17:1 att Kalmar läns partidistrikt verkar för att nästa socialdemokratiskt ledda regering omedelbart avskaffar vårdnadsbidraget i sin helhet över hela landet.

Annika Högberg, ordförande Vimmerby/Storebro socialdemokratiska förening
Kalmar läns partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C18

Hallsbergs arbetarekommun

Barn har rätt till tid med båda sina föräldrar

I 30 år har föräldradagarna varit mammans och pappans på lika villkor. Ändå har inte barnen fått den tid de har rätt till med båda sina föräldrar. Mer än 80 procent av dagarna tas ut av mammor och i alltför många barnfamiljer tar inte pappan ut någon föräldraledighet alls.

En viktig del i arbetet för ett jämställt samhälle är att i högre grad fokusera på de normer och socialt fostrade könsroller som medvetet och omedvetet styr mammors och pappors val. Kvinnor har generationer av mammakunskap att brottas med, ofta understödd exempelvis mödravårdscentralen. Blivande pappor har mycket sällan någon större pappaerfarenhet att luta sig mot. Få har vuxit upp med en pappa som tagit något särskilt ansvar för barnen.

Med politiska beslut kan vi öka barns möjligheter att få tid med båda sina föräldrar. Vi kan hjälpa pappor för deras rätt till fler dagar med sina barn och vi kan stödja mammor att kunna bryta invanda mönster. Kvinnors anställningstrygghet, löneutveckling och karriärmöjligheter ska inte behöva hållas tillbaka för att arbetsgivare räknar med att det är större risk att anställa unga kvinnor eftersom de försvinner på barnledighet.

En tredelad föräldraförsäkring kommer att göra föräldraledigheten mer jämställd. En tredjedel tillfaller vardera föräldern och den sista tredjedelen lämnas till familjen att själv besluta över. Det skulle göra att fler familjer måste diskutera sina val och sin syn på föräldraledigheten och det skulle sätta fokus på det viktiga faktum att båda föräldrarna har lika stort ansvar för barnen. Varje barn förtjänar tid med båda sina föräldrar. Varje barn förtjänar att växa upp i ett samhälle där det inte är förväntningar utifrån dess kön som styr dess möjligheter att nå sina drömmars mål. Det finns naturligtvis mer att ta ansvar för om vi vill få en helhet som fungerar. Men utan att ta steget om en tredelad föräldraförsäkring så kommer effekten på jämställdheten att bli ringa. Varje barn förtjänar en värld där barnet är viktigare än dess kön.

Med anledning av ovanstående yrkas:

C18:1 att en tredelad föräldraförsäkring införs.

Jenny Steen

Hallsbergs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C19

Eskilstuna arbetarekommun

Delad föräldraförsäkring

Att vara förälder är ett ansvar man har oavsett om man är man eller kvinna, därför bör man oavsett kön även dela på de risker det innebär som arbetstagare. Det är även så att barnet behöver båda sina föräldrar (eller om de är fler). Det borde även vara en självklarhet att man även som pappa eller partner har rätt till tid med sina barn. Därför vill SSU ha en delad föräldraförsäkring.

Vi yrkar:

C19:1 att partidistriktet tar motionen som sin egen och skickar vidare den till partikongressen.

SSU Eskilstuna

Sörmlands partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C20

Karlskrona arbetarekommun

Delat barnbidrag

Barnbidragets delning vid växelvisst boende var för cirka tre år sedan föremål för behandling i riksdagen. Beslutet den gången var ett avslag, då Vänsterpartiet med Ulla Hoffman i spetsen menade att man inte kan dela på en inkomst samtidigt som den föräldern som har barnen mantalsskrivna hos sig ska åläggas den juridiska skyldigheten att betala så som exempelvis barnomsorgen. Beslut om att en delning av barnbidraget ska vara möjligt, om bägge år överens, har tagits. Idag är det inte ovanligt att barnen har blivit en maktfaktor för kampen om bidragen.

Nu när har vi ett samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet kan det vara tid att åter föra upp detta förslag till prövning. Det finns krafter i Sveriges organisationer som vill avskaffa eller behovspröva barnbidraget. Syftet med denna motion är att fastställa att jämställdhet i den generella välfärden ska gälla alla oavsett förälder kön. Barnbidraget bör följa barnet/barnen så att situationen för barnet/barnen blir så jämställd som möjligt för barnets bästa hos både mamman och pappan. Att lagstadga utgångspunkten för växelvist boende kan vara en möjlighet att säkerställa att barnen bästa kommer i centrum. Naturligtvis med undantaget att det inte förekommer psykisk eller social ohälsa så som missbruk eller grov social destruktivitet. En delning av bidraget skulle minera infekterade skilsmässor och uppbyggnader och öka barnets trygghet och lugn. Många skulle slippa bråk och familjerätt och i yttersta fall domstolar.

Ett vanligt återkommande exempel på ojämställdheter i familjer kan vara:

Ett vanligt växelvist boende någonstans i Sverige kan se ut enligt följande: Två barn skrivna hos mamman och dennes nya man, där mamman får barnbidragen. Mamman har fött ett kärleksbarn med nya mannen. Mamman får flerbarns tillägg med de två växelvisa barnen medräknade fast de endast lever halva tiden i mammans familj. Pappan får inget barnbidrag, men har samma kostnader för barnet/barnen som mamman.

Vi måste säkerställa barnens möjligheter till jämställt umgänge hos bägge föräldrarna.

En socialdemokratisk familjepolitik har alltid strövat för att nå en jämställd familjepolitik. Samhällets familjekonstellationer har blivit förändras genom åren och därför kan vi inte längre se barnbidraget som en konsumtionspeng för kärnfamiljen, utan barnbidraget måste följa barnet var barnet/barnen fysiskt befinner sig.

Att dela barnbidraget är ett första steg att nå jämställdhet och öka barnets/barnens trygghet. Andra steget kan vara att lagstadga växelvist boende vid uppbyggnad så att föräldrar vet vad som gäller vid familjebildning och då kan barn i framtiden, oavsett vad som sker, få växa leva och utveckla sig i en trygg och sund föräldramiljö. En förälder i ett socialdemokratiskt land ska ges samma jämställda förutsättningar att agera förälder oavsett ursprung, läggning men framför allt kön.

Förslag till beslut:

C20:1 att förslaget med delat barnbidrag ska genomföras.

Paul Melén Trossö socialdemokratiska förening Karlskrona
Karlskrona arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C21

Trollhättans arbetarekommun

En föräldraförsäkring för ett jämställt föräldraskap och ett jämställt arbetsliv

För 35 år sedan blev det möjligt för män att vara hemma med sina barn med ersättning från föräldraförsäkringen. Redan då insåg man inom svensk politik det omoderna i att det till varje barn skulle knytas ekonomisk ersättning kopplad enbart till modern. Moderskapspenningen slopades och föräldrapenningen kom till.

Sedan 1974 har föräldrapenningen alltså varit en försäkring som kan delas lika mellan föräldrarna, men problemet är att detta inte sker i särskilt stor utsträckning alls. Fortfarande är andelen män som stannar hemma med sina barn påfallande liten. Av alla dagar med föräldrapenning som togs ut under 2007 gick knappt 21 procent till män. Åtta av tio dagar togs alltså ut av kvinnor. Mönstret där kvinnan tar huvudansvaret består dessutom under tiden som barnen växer upp. Av alla dagar med tillfällig föräldrapenning för vård av barn som togs ut samma år stod männen bara för 36 procent. Det är i huvudsak kvinnor som stannar hemma från jobbet när barnen blir sjuka.

Det ojämna uttaget av föräldraledighet kan ses som ett bekymmer i sig och ofta handlar debatten om barns rätt till båda sina föräldrar. I sådan argumentation finns en inte alls oviktig poäng, men kvinnors överlägset större uttag av föräldrapenning måste framför allt betraktas utifrån ett brett jämställdhetsperspektiv. Ojämställdheten i försäkringen får dystra konsekvenser på arbetsmarknaden – den leder till att kvinnor får en svagare ställning i arbetslivet. Detta har sin grund i det som kallas statistisk diskriminering. Kvinnor antas generellt vara frånvarande mer från arbetet, för det visar ju statistiken, och kvinnor ses därför som riskarbetskraft. Män däremot ses som stabil arbetskraft i den bemärkelsen att män inte antas vara frånvarande alls lika mycket, också det visar ju statistiken.

Konsekvenserna blir synliga både när det gäller löner och när det gäller anställningsvillkor. Sett till hela arbetsmarknaden tjänar kvinnor i genomsnitt 83 procent av vad män tjänar. Kvinnor har oftare deltidsanställningar. År 2007 arbetade 36 procent av kvinnorna på den svenska arbetsmarknaden deltid men bara elva procent av männen. Inte sällan är deltidsjobbet påtvingat. Kvinnor har dessutom tidsbegränsade anställningar i större utsträckning än män. Av alla kvinnor med anställning år 2007 hade nästan 20 procent en tidsbegränsad sådan jämfört med knappt 15 procent av männen.

Om denna ojämställda bild av verkligheten ska förändras krävs att kvinnor och män delar lika på ansvaret för familj och hem. Socialdemokratin måste driva en politik för att åstadkomma detta. Ett delat ansvar för barn, också i praktiken och inte enbart i teorin, skulle med kraft förbättra förutsättningarna för jämställda löner, jämställda anställningsförhållanden och jämställda karriärmöjligheter.

Föräldraledigheten är givetvis en nyckelfråga i sammanhanget. Att föräldraförsäkringen under 35 års tid varit möjlig att dela jämställt utan att så skett påvisar ett skriande behov av politiska insatser för att uppnå förändring. För att bryta könsmonster och åstadkomma jämställdhet på arbetsmarknaden är ett mer jämställt uttag av föräldrapenning nödvändigt, och för att detta ska uppnås krävs uppenbarligen att rätten till försäkringen delas mellan föräldrarna. Målet för socialdemokratin bör vara en individualiserad föräldraförsäkring där föräldrarna tilldelas lika många föräldrapenningdagar vid barnets födsel. På så vis erkänns på allvar att föräldraskapet är delat och att det så bör betraktas av hela samhället. Givetvis ska möjlighet finnas för föräldrar att inom ramen för en individualiserad försäkring överlåta ett visst antal dagar mellan varandra, men i grunden ska dagarna vara jämställt fördelade.

En individualisering av föräldraförsäkringen skulle med all säkerhet bidra till att ut-

jämna ojämställdhet mellan könen vad det gäller löner, anställningstrygghet, arbetstider och karriärmöjligheter. Kvinnor skulle inte med samma självklarhet som idag kunna betraktas som riskarbetskraft. Detta skulle med kraft stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden, och det skulle också ge män styrka gentemot arbetsgivare när det gäller rätten till pappaledighet.

Som ett steg på vägen mot en individualiserad föräldraförsäkring kan försäkringen göras tredelad, det vill säga att en tredjedel viks till vardera förälder medan den sista tredjedelen lämnas fri att överlåtas sinsemellan dem. En tredelning kan vara ett gott steg på vägen för att åstadkomma en mer jämställd föräldraförsäkring, men det bör betraktas som ett första steg.

En ökad individualisering av föräldraförsäkringen bör dessutom kombineras med en höjning av taket i försäkringen så att 90 procent av löntagarna hamnar under det och därmed får verklig kompensation för inkomstbortfall när de stannar hemma med sina barn. Detta skulle förbättra den ekonomiska situationen för alla som stannar hemma med barn, inte minst ensamstående föräldrar, och skulle därtill också bidra till att undanröja de ekonomiska argumenten för ett ojämnt uttag av föräldrapenning.

Vi föreslår därför kongressen besluta:

- C21:1 att föräldraförsäkringen i ett första steg ska göras tredelad så att en tredjedel av föräldrapenningdagarna viks till den ena föräldern och en tredjedel viks till den andra föräldern medan den sista tredjedelen kan överlåtas fritt mellan föräldrarna,
- C21:2 att föräldraförsäkringen i ett andra steg ska individualiseras så att utgångspunkten är att föräldrapenningdagarna fördelas lika mellan föräldrarna, hälften av dagarna till den ena och den andra hälften till den andra, och att vissa möjligheter att överlåta dagar mellan föräldrarna tillskapas inom ramen för försäkringen,
- C21:3 att taket i föräldraförsäkringen höjs så att 90 procent av alla löntagare hamnar under det och därmed får ett verkligt inkomstbortfallsskydd från föräldraförsäkringen.

Handels socialdemokratiska förening Trollhättan

Trollhättans arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C22

Göteborgs partidistrikt

En föräldraförsäkring utan kvinnofälla

Det är dags nu – föräldraförsäkringen måste individualiseras och delas lika mellan föräldrarna.

Uträkningar visar att det tar 118 år att få ett jämnt uttag av föräldraförsäkringen om ”utjämnings” fortsätter i den takt den har just nu. Detta ojämna uttag av föräldraförsäkringen leder i praktiken till att kvinnan stannar hemma med barnen, får en sämre ställning på arbetsmarknaden och lider ekonomiskt genom hela arbetslivet och pensionen av ”valet” att ta ut ett större antal dagar än vad mannen gör. Det är varken modernt, rättvist eller ansvarsfullt. En individualiserad föräldraförsäkring är ett relativt enkelt sätt att på kort tid förbättra jämställdheten i arbetslivet (och familjelivet) avsevärt. Socialdemokratin borde alltså snarast se till att det inte längre är möjligt för den ena föräldern att byta bort sin ledighet så att hela eller delar av ledigheten tillfaller den ena föräldern (förutom ett fåtal dagar). Till detta måste taket i föräldraförsäkringen höjas så att det verkligen följer inkomstbortfallsprincipen för en stor majoritet av arbetstagarna (80 procent).

För att öka tryggheten i relationen mellan föräldrar och barn borde socialdemokratin också genomföra en föräldrareform som ger båda föräldrarna rätt att samtidigt vara hemma med sitt nyfödda barn i upp till två månader. Därmed skulle båda föräldrarna ges möjlighet att utveckla en nära relation till barnet/barnen redan från början, vilket är betydelsefullt på längre sikt.

Olika människor väljer att skaffa barn vid olika skeden i livet. Garantibeloppet för de som ej kvalificerat sig till föräldraförsäkringen ska hålla en sådan nivå att föräldrarna ej blir beroende av andra bidrag för sin försörjning.

Göteborgs socialdemokratiska högskoleförening yrkar därför på:

C22:1 att taket i föräldraförsäkringen höjs så att inkomstbortfallsprincipen upprätthålls,

C22:2 att Göteborgs socialdemokratiska partidistrikt och partiet utreder hur möjlighet skapas för föräldrar att vara hemma med nyfödda barn samtidigt i två månader.

Göteborgs socialdemokratiska högskoleförening

Motion C23

Uppsala arbetarekommun

En föräldraförsäkring utan kvinnofälla

Det är dags nu – föräldraförsäkringen måste individualiseras och delas lika mellan föräldrarna.

Uträkningar visar att det tar 118 år att få ett jämnt uttag av föräldraförsäkringen om ”utjämningen” fortsätter i den takt den har just nu. Detta ojämna uttag av föräldraförsäkringen leder i praktiken till att kvinnan stannar hemma med barnen, får en sämre ställning på arbetsmarknaden och lider ekonomiskt genom hela arbetslivet och pensionen av ”valet” att ta ut ett större antal dagar än vad mannen gör. Det är varken modernt, rättvist eller ansvarsfullt. En individualiserad föräldraförsäkring är ett relativt enkelt sätt att på kort tid förbättra jämställdheten i arbetslivet (och familjelivet) avsevärt. Socialdemokratin borde alltså snarast se till att det inte längre är möjligt för den ena föräldern att byta bort sin ledighet så att hela eller delar av ledigheten tillfaller den ena föräldern (förutom ett fåtal dagar). Vårdnadsbidraget bör också tas bort, på grund av att den till sin konstruktion är en kvinnofälla (i och med den låga ersättningen) och att den kan komma att minska kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Till detta måste taket i föräldraförsäkringen höjas så att det verkligen följer inkomstbortfallsprincipen för en stor majoritet av arbetstagarna (80 procent).

För att öka tryggheten i relationen mellan föräldrar och barn borde socialdemokratin också genomföra en föräldrareform som ger båda föräldrarna rätt att samtidigt vara hemma med sitt nyfödda barn i upp till två månader. Därmed skulle båda föräldrarna ges möjlighet att utveckla en nära relation till barnet/barnen redan från början, vilket är betydelsefullt på längre sikt.

Olika människor väljer att skaffa barn vid olika skeden i livet. Garantibeloppet för de som ej kvalificerat sig till föräldraförsäkringen ska hålla en sådan nivå att föräldrarna ej blir beroende av andra bidrag för sin försörjning.

Vi yrkar därför på:

C23:1 att föräldraförsäkringen individualiseras och delas lika mellan föräldrarna. Vissa möjligheter ska fortsatt finnas att överlåta ett fåtal dagar mellan föräldrarna,

C23:2 att taket i föräldraförsäkringen höjs så att inkomstbortfallsprincipen upprätthålls,

C23:3 att socialdemokratin utreder hur möjlighet skapas för föräldrar att vara hemma med nyfödda barn samtidigt i två månader,

C23:4 att garantibeloppet för de som inte kvalificerat till föräldraförsäkring håller en nivå som gör att föräldrar ej blir beroende av andra bidrag för sin försörjning,

C23:5 att vårdnadsbidraget tas bort.

Laboremus genom Tony Kenttä, ordförande.

Uppsala arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C24

Luleå arbetarekommun

En föräldraförsäkring utan kvinnofälla

Det är dags nu – föräldraförsäkringen måste individualiseras och delas lika mellan föräldrarna.

Uträkningar visar att det tar 118 år att få ett jämnt uttag av föräldraförsäkringen om ”utjämningen” fortsätter i den takt den har just nu. Detta ojämna uttag av föräldraförsäkringen leder i praktiken till att kvinnan stannar hemma med barnen, får en sämre ställning på arbetsmarknaden och lider ekonomiskt genom hela arbetslivet och pensionen av ”valet” att ta ut ett större antal dagar än vad mannen gör. Det är varken modernt, rättvist eller ansvarsfullt. En individualiserad föräldraförsäkring är ett relativt enkelt sätt att på kort tid förbättra jämställdheten i arbetslivet (och familjelivet) avsevärt. Socialdemokratin borde alltså snarast se till att det inte längre är möjligt för den ena föräldern att byta bort sin ledighet så att hela eller delar av ledigheten tillfaller den ena föräldern (förutom ett fåtal dagar). Till detta måste taket i föräldraförsäkringen höjas så att det verkligen följer inkomstbortfallsprincipen för en stor majoritet av arbetstagarna (80 procent).

För att öka tryggheten i relationen mellan föräldrar och barn borde socialdemokratin också genomföra en föräldrareform som ger båda föräldrarna rätt att samtidigt vara hemma med sitt nyfödda barn i upp till två månader. Därmed skulle båda föräldrarna ges möjlighet att utveckla en nära relation till barnet/barnen redan från början, vilket är betydelsefullt på längre sikt.

Olika människor väljer att skaffa barn vid olika skeden i livet. Garantibeloppet för de som ej kvalificerat sig till föräldraförsäkringen ska hålla en sådan nivå att föräldrarna ej blir beroende av andra bidrag för sin försörjning.

Med anledning av ovanstående yrkar jag:

C24:1 att föräldraförsäkringen individualiseras och delas lika mellan föräldrarna. Vissa möjligheter ska fortsatt finnas att överlåta ett fåtal dagar mellan föräldrarna,

C24:2 att taket i föräldraförsäkringen höjs så att inkomstbortfallsprincipen upprätthålls,

C24:3 att Socialdemokraterna utreder hur möjlighet skapas för föräldrar att vara hemma med nyfödda barn samtidigt i två månader,

C24:4 att garantibeloppet för de som inte kvalificerat till föräldraförsäkring håller en nivå som gör att föräldrar ej blir beroende av andra bidrag för sin försörjning.

Johan Lennartsson

Luleå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C25

Umeå arbetarekommun

Föräldraförsäkringen

Vi S-kvinnor har som mål; ett samhälle där det går att förena familjeliv med yrkesliv, politiskt engagemang och andra intressen.

Det normala i Sverige är att mödrar med små barn har jobb. Kvinnorna har åtminstone på papperet rätt att kräva samma lön som männen. Formellt finns inga särskilda kvinnolöner.

I Sverige är socialförsäkringarna utformade som individuella inkomstförsäkringar och inte som stöd till familjerna.

Sjuk-, arbetslöshets- och föräldraförsäkringen grundar sej på intjänad inkomst. Pensionen grundar sej på hur mycket som har tjänats in tidigare i livet. Motivet är bland annat att motverka kvinnornas ekonomiska beroende av männen. Den kvinna som blir sjuk, arbetslös eller får barn ska inte behöva lita till sin man för att bli försörjd.

Men sanningen är att i Sverige idag är många kvinnor, trots att de arbetar, ekonomiskt beroende av sina män. Resultatet är att de hamnar i underläge och får mindre att säga till om i familjen. Ensambarnföräldrar, för de mesta kvinnor, har svårt att få inkomster och tid att räkna till.

Anledningen till kvinnors ekonomiska beroende och kärva ekonomi, har vi redan berört i motionen om lön och arbetstid, nämligen att kvinnornas löner är lägre än mäns. Därtill kommer att kvinnor i större utsträckning, arbetar deltid.

För oss S-kvinnor är en individualiserad föräldraförsäkring en nyckel till ett jämställt samhälle. Föräldraförsäkringen får konsekvenser på åtminstone tre viktiga områden.

För det första gäller det barns rätt till båda sina föräldrar. Därför är det viktigt att fäderna får en chans att själva ta hand om sina barn. Ju fler månader desto större möjlighet till djupare kontakter med barnen och då blir det naturligt att ta ett delat ansvar under barnets hela uppväxt. För barnens skull är det viktigt att föräldraförsäkringen utnyttjas mer jämlikt. Vi kan inte tvinga någon förälder att stanna hemma med sina barn. Men staten ska inte finansiera ett system som gör att barn inte känner sig trygga med båda sina föräldrar.

För det andra gäller det hushållandet med samhällets resurser. Vi lever i ett kunskaps-samhälle där nästan alla jobb kräver utbildning. Eftersom utbildning både ger effektivitet och rättvisa låter vi den till stor del finansieras av samhället. Om utbildningen kommer till användning är detta en god investering. Men det vi gör idag är att vi, med hjälp av föräldraförsäkringen, skickar hem de kvinnor som får barn. Problemet är att kunskaper som inte används försvinner. Det är till exempel inte ovanligt att sjuksköterskor efter några års föräldraledighet, tvingas att ta jobb som inte motsvarar deras kvalifikationer. Eftersom sjuksköterskeyrket är ett typiskt kvinnoyrke får detta påtagliga konsekvenser för sjukvården. Avhoppen har resulterat i att det nu är brist på sjuksköterskor inom bland annat intensivvården.

Vi tror att det även inom andra yrken finns kvinnor som tvingas att söka sig till enklare arbetsuppgifter efter att ha gjort långa uppehåll i arbetet. Därför kan alltför lång föräldraledighet bli kostsam för samhället.

För det tredje gäller det en jämställd arbetsmarknad. Den viktigaste jämställdhetsfrågan i Sverige idag är föräldrars möjligheter att delta i arbetslivet på lika villkor. Många kvinnor går ner till deltidsarbete när de har fått barn. Att mammor arbetar mindre än pappor hotar att försämra alla kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Om en arbetsgivare antar att en kvinna inom några få år kommer att lämna arbetet för att stanna hemma med barn finns det ingen anledning att satsa på henne. Denna

inställning hos arbetsgivarna drabbar även de mest karriärinriktade kvinnorna som alltså inte får samma chans som sina manliga kollegor.

Kvinnor riskerar att generellt betraktas som tillfällig arbetskraft och bilda en särskild arbetsmarknad. Kvinnor tappar i inkomst genom att arbeta mindre när de får barn och det kan komma att påverka deras ekonomi i många år framöver.

Vi kan inte längre acceptera att föräldraförsäkringen konserverar gamla könsroller. För barnens skull, samhällsekonomins skull och för att få jämställdhet på arbetsmarknaden måste vi individualisera föräldraförsäkringen.

Umeå (S) kvinnor yrkar att kongressen besluta:

C25:1 att en individualiserad föräldraförsäkring ska införas så att fem månader reserveras till vardera föräldern och att endast tre månader kan överlåtas. På sikt bör försäkringen byggas ut till 18 månader och vara helt individualiserad,

C25:2 att taket för föräldrapenning höjs så att familjer med små barn inte ska behöva sänka sin ekonomiska standard under föräldraledigheten oavsett vem av föräldrarna som är föräldraledig.

Umeå (s) kvinnor, Birgitta Mukkavaara

Umeå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C26

Stockholms läns partidistrikt

Fortsätt arbetet för individualiserad föräldraförsäkring!

Mer än 30 år har gått sedan moderskapsersättningen byttes mot föräldrapenning. Fortfarande är andelen män som väljer att utnyttja försäkringen slående liten. Av alla dagar med föräldrapenning som togs ut under 2006 togs hela 79,4 procent av kvinnor. Mönstret består dessutom under tiden som barn växer upp. Av alla dagar med tillfällig föräldrapenning (VAB) går bara 37 procent till män.

Kvinnors överväldigande uttag av föräldrapenningdagar måste betraktas som en del i ett större jämställdhetsperspektiv. Den ojämställdhet som idag präglar försäkringen får konsekvenser på arbetsmarknaden. Kvinnor antas vara frånvarande i större utsträckning än män och får därför en svagare ställning.

Sett till hela arbetsmarknaden tjänar kvinnor i genomsnitt 83 procent av vad män tjänar. Kvinnor har oftare deltidsanställningar. År 2006 arbetade 35,9 procent av kvinnorna på den svenska arbetsmarknaden deltid men bara 11,2 procent av männen. Ofta är deltidsjobbet ofrivilligt. Kvinnor har dessutom tidsbegränsade anställningar i större utsträckning än män. Om denna bild ska förändras krävs att kvinnor och män delar lika på ansvaret för hem och familj. Det är därför hög tid att på allvar driva en politik som syftar till just detta. Ett delat ansvar för barn skulle med kraft förbättra förutsättningarna för jämställda löner, jämställda anställningsförhållanden och jämställda karriärmöjligheter.

En individualisering av föräldraförsäkringen skulle med kraft stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden, och det skulle också ge män styrka gentemot arbetsgivare när det gäller rätten till pappaledighet.

På kongressen i Malmö 2005 togs beslut om att vi socialdemokrater vill att föräldraförsäkringen ska utnyttjas mer jämställt. Detta mål har inte flyttats utan kvarstår.

Med hänvisning till ovanstående föreslås:

C26:1 att målet om en individualiserad föräldraförsäkring står fast.

Distriktsstyrelsen i Stockholms läns partidistrikt

Motion C27

Skövde arbetarekommun – enskild

Kvotera föräldraförsäkringen nu!

Socialdemokraterna har sedan länge varit ett feministiskt parti. Nu är det dags att visa att vi tar jämställdhet och feminism på allvar, även när det gäller hur föräldrarna väljer att fördela föräldraförsäkringen.

För att förstå varför kvoterad föräldraförsäkring är nödvändig måste vi se ett större sammanhang. Kvinnor är generellt underordnade män i dagens samhälle. Kvinnor tjänar $\frac{3}{4}$ av männens lön, kvinnor utför den absolut största delen av hushållsarbetet samtidigt som männen jobbar, kvinnor blir strukturellt diskriminerade av sina arbetsgivare när de nekas jobb efter att de säger sig ha planer på att skaffa barn eller redan är gravida.

I Sverige tar en femtedel av alla pappor inte ut någon föräldraledighet alls och endast trettio procent tar ut mer än en månads ledighet. Kvinnor tar ut ungefär åttiofem procent av all föräldraledighet i de Svenska familjerna.

All denna statistik visar på strukturer och normer som finns i det Svenska samhället och som måste brytas för att uppnå ett jämställt samhälle. När föräldraförsäkringen kvoteras lika mellan föräldrarna kommer normer och strukturer att brytas och Sverige kommer att bli mera jämställd. Arbetsgivaren kan inte längre säga till kvinnan som vill bli mamma att hon inte får någon anställning. För han vet att det inte spelar någon roll om han anställer en kvinna eller en man, både kommer att vara hemma lika mycket det dagen de blir föräldrar. Det blir lättare för kvinnor att välja både karriär och familj.

Dagens föräldraförsäkring är heller inte uppdaterad med verkligheten. Hälften av alla äktenskap slutar i skilsmässa, många föräldrar är ensamstående och homosexuella par är föräldrar. Därför är det viktigt att införa en individuell föräldraförsäkring eftersom den nuvarande inte är uppdaterad efter de olika familjekonstruktionernas behov.

Det viktigaste perspektivet på en kvoterad föräldraförsäkring är givetvis barnets. Barnet har rätt till båda sina föräldrar lika mycket under barnets uppväxt. Ett barns uppväxt är den viktigaste delen i dess liv och uppväxten kommer att forma resten av deras liv.

För barnen och jämställdheten – kvotera föräldraförsäkringen 50/50!

Därför yrkar vi:

C27:1 att partistyrelsen ska verka för att föräldraförsäkringen individualiseras och kvoteras lika mellan båda föräldrarna.

SSU Skövde

Skövde arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

Motion C28

Göteborgs partidistrikt

Rättvisare ersättningar

Ersättningstaket i välfärdssystemet borde höjas så att fler ska få 80 procent av sin lön i ersättning vid föräldraledigheter, vård av barn eller vid sjukdom. Detta för att det ska vara möjligt att få en ekonomisk trygghet även vid förändringar i livet.

Vi yrkar på:

C28:1 att ersättningstaken vid föräldraledighet, vård av barn eller sjukdom höjs till tio basbelopp/år.

Gabriel Veble, Anneli Eriksson, Annelie Fåglund, Gaiz Anadolyan, Joakim Hagberg, Mikael Strömberg och Leif Falkenström
Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C29 Lindesbergs arbetarekommun

Jämställt föräldraskap – på riktigt!

En skilsmässa är oftast ett resultat många konflikter, och skilsmässan i sig skapar nya konflikter. Samtidigt bör det vara ett allmänt intresse att så långt som möjligt lösa konflikterna så att de inblandade inte drabbas i onödan. Inte minst handlar det om barnets rätt till båda sina föräldrar även efter en skilsmässa.

Mycket har gjorts genom åren, men det finns fortfarande brister. Förändringarna har ofta varit fokuserade på att stärka kvinnans ställning eftersom vi lev, och fortfarande lever, i ett till stora delar mansdominerat samhälle. Vi kan dock även se att det finns orättvisor som pappan kan drabbas av. Vi anser att detta är fel och även dessa orättvisor måste rättas till när vi arbetar för ett jämställt samhälle.

När skilsmässan är ett faktum är det inte konstigt om båda parter snabbt vill finna praktiska lösningar. Då verkar det inte rimligt att förvänta sig att alla har kunskap om vilka regler, konsekvenser, rättigheter och skyldigheter som blir resultatet beroende på vilka papper man skriver under, eller inte skriver under.

Här kommer några exempel. I 4 § Lag om allmänna barnbidrag (1947:529) ges barnbidraget oakortat till modern och lagen är skyddad i Diskrimineringslagen (2008:267) men gav efter ändring (2006:179) möjlighet att dela barnbidraget lika mellan båda föräldrarna om barnet är varaktigt bosatt hos båda föräldrarna (växelvis boende). Detta är ju rimligt med tanke på att båda föräldrarna då har lika stort ansvar och kostnader. Men det förutsätter att modern godkänner att det ska delas. Om hon inte godkänner delningen går barnbidraget oakortat till henne. Det gäller även om barnet är folkbokfört hos pappan. Det vill säga att pappan då också har kostnadsansvaret för dagis/fritids med mera.

Likaså uppstår en diskriminering av den föräldern som inte blir "boförälder". För det första så får "boföräldern" mer i bidrag av försäkringskassan, även om det gäller växelvis boende. Om tvist uppstår så påverkar det tingsrättens beslut då den förälder som inte är "boförälder" hamnar i underläge. Samma sak gäller för var barnen ska gå i förskola, skola och/eller fritids. Samma sak gäller om "boföräldern" får för sig att flytta till exempel till annan ort. De regler som i dag finns är ganska verkningslösa.

Med bakgrund av ovanstående föreslår jag att kongressen beslutar:

- C29:1 att Lag om allmänna barnbidrag (1947:529) ändras så att den säkerställer att barnbidraget delas mellan båda föräldrarna vid delad vårdnad och så kallat växelvis boende,
- C29:2 att myndighetsutövningen utvecklas så att båda föräldrarna behandlas på ett likvärdigt sätt efter en skilsmässa,
- C29:3 att man inte gör skillnader på boförälder eller vanlig förälder vid växelvis boende eller i andra sammanhang,
- C29:4 att kostnaden för omsorg av barnen betalas av var förälder för sig genom delad omsorgsräkning,

Fredrik Kjellberg, Frövi socialdemokratiska förening.

Lindesbergs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C30

Stockholms arbetarekommun

En familjepolitik för jämställdhet och jämlikhet

Tänk om familjen

Barns rättigheter och möjligheter till en god start i livet på lika villkor beror mycket på den politik vi för kring familjer.

Under 1960- och 1970-talen växte sig insikten om familjepolitikens betydelse som politiskt verktyg för att nå jämlikhet mellan människor från olika bakgrund och jämställdhet mellan kvinnor och män stark. Idén om både kvinnors och mäns rätt till självständighet och ekonomiskt oberoende fick fäste. För att nå dithän blev, inom familjepolitikens område, föräldraförsäkring, daghemsutbyggnad och slopande av sambeskattnings avgörande inslag.

Socialdemokratin har sedan den stora familjepolitiska ”revolutionen” förvaltat politiken väl och har på så sätt gjort mycket för att åstadkomma ökad jämlikhet, inte minst mellan barn, genom att samhället på ett effektivt sätt gett goda möjligheter även för småbarnsföräldrar att delta i arbets- och samhällsliv. Familjepolitiken har också inneburit att stora kliv tagits för att nå ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Detta ska vi som socialdemokrater vara stolta över.

Dock finns ett antal brister med dagens familjepolitik. Statistiken visar hur svårt det är att med dagens föräldraförsäkring åstadkomma ett jämnt uttag av föräldraledighet mellan kvinnor och män samt att kvinnor i betydligt högre grad än män är hemma och vårdar sjuka barn. Deltidsarbetet bland kvinnor, inte minst bland dem med små barn, är utbredd medan män sällan går ned i arbetstid under småbarnsåren. Snarare är det tvärtom, att småbarnspapporna ökar sin arbetstid. Statistiken visar vidare att mycket lite händer avseende fördelningen av det obetalda arbetet i hemmet, kvinnor utför dubbelt eller upp mot tre gånger så mycket hushållsarbete som män. Omfattningen av det obetalda arbetet samt omsorgsarbetet och dess fördelning inom familjen spelar en stor roll för den arbetsmarknad män och kvinnor möter och deras inkomster över livet.

Vi tror att familjepolitiken har många och avgörande uppgifter framför sig och med den här motionen vill vi starta en ny debatt om vad familjer är och vad familjepolitiken ska göra.

Familjepolitiken kan vara samhällsförändrande och radikal men den kan också vara återskapande och konservativ. Vi menar att den socialdemokratiska familjepolitiken har varit visionär men att den måste fortsätta utvecklas för att inte återskapa en konservativ kvinnosyn. När vi vågar tro att ett annat och bättre samhälle är möjligt så går många av vägarna dit genom familjepolitiken.

Familjepolitiken har många uppgifter. Den ska vara omfördelande så att den ger barn rättvisa villkor och för att öka jämlikheten mellan barn. Familjepolitiken är även viktig för att öka jämställdheten mellan gruppen män och gruppen kvinnor men även mellan enskilda män och kvinnor i heterosexuella parrelationer. Samtidigt har familjepolitiken en viktig samhällsekonomisk funktion genom att den garanterar att föräldrar oavsett kön förvärvsarbetar.

Oftast när vi tänker på familjer så tänker vi på två vuxna, oftast man och kvinna, som lever tillsammans för att de älskar varandra och som har barn tillsammans. Detta är långt ifrån alltid sanningen. Människor lever på många andra sätt och familjepolitiken måste i högre grad vara rättvisande för den verklighet vi lever i. Familjepolitiken ska verka för jämlikhet och för att bryta könsstereotypa normer som förhindrar jämlikhet, den ska möjliggöra att barn har rätt till alla de vuxna som är att betrakta som föräldrar, oavsett biologiska band.

En grundförutsättning för barns trygghet är trygga föräldrar. Fria och jämlika män-

niskor är trygga. En familjepolitik med socialdemokratiskt feministiska strävanden går hand i hand med barnens bästa.

Barnfamiljernas tid och ekonomi

Ofta diskuteras småbarnsföräldrars upplevda tidsbrist som ett stort problem. Vi måste inse att upplevelsen av att inte räkna till är en maktfråga som inte kan lösas med pussel-läggning vid enskilda familjers köksbord. En grundförutsättning för att minska stressen är en jämnare fördelning av ansvar för omsorgsarbetet mellan kvinnor och män.

Därtill behöver vi se vilka organisatoriska åtgärder som kan göras för att minska den tidspress många barnfamiljer upplever. Det kan handla om en bättre utbyggd infrastruktur, snabbare kommunikationer, smartare lokalisering av skolor, förskolor och boende för äldre. Därtill kan vi även föra andra saker såsom att förskolan skulle kunna sälja middagar till familjer som vill det, lägre moms på nyttig färdigmat eller mer storskaliga lösningar för hämtning och lämning av barnen på olika aktiviteter. Förskolor och skolor skulle också kunna tillhandahålla mer gemensam utrustning för att minska stressen i familjen.

Slutligen kan en uppvärdering av förskolan som en rättighet för barnet åstadkomma en förändring av den norm som idag skuldbelägger föräldrar vars barn går heltid på förskolan.

Det borgerliga svaret på barnfamiljernas upplevda stress har varit att införa skatte-avdrag på hushållsnära tjänster samt vårdnadsbidrag. Dessa förvärrar problemen genom att återskapa en traditionell arbetsdelning inom familjer. Avdraget för hushållstjänster innebär att andra skattebetalare är med och finansierar vad som oftast är en fortsatt ojämn fördelning av hushållsarbetet genom att en annan person, troligen en kvinna, köps in för att män inte ska behöva ta det ansvaret. Redan sex månader efter vårdnadsbidragets införande kan vi se just de konsekvenser som vi socialdemokrater har varnat för: Målet om kvinnors ekonomiska självständighet undermineras, kvinnor som redan står långt från arbetsmarknaden hamnar ännu längre bort från densamma och barns rätt till en utvecklande förskola begränsas vilket ger långsiktiga konsekvenser för barns språkutveckling och för integrationen. De, oftast kvinnor, som tar ut vårdnadsbidrag riskerar även ett framtida bakslag vid pensionen. Avdraget för hushållsnära tjänster och vårdnadsbidraget strider mot allt en socialdemokratisk familjepolitik står för och ska avskaffas.

Gruppen ensamstående kvinnor med barn är idag den grupp som har de absolut sämsta ekonomiska villkoren. En prioriterad uppgift för socialdemokratin måste vara att ta fram ett reformpaket för att ekonomiskt underlätta för ensamstående föräldrar.

Ett av de främsta verktygen för en positiv fördelning som gynnar de familjer som har den sämsta ekonomin är det generella barnbidraget. För ensamstående där det finns ytterligare föräldrar till barnet är det av högsta vikt att höja underhållsstödet. Vi menar även att en av delarna i ett ekonomiskt reformpaket för ensamstående där det inte finns ytterligare föräldrar kan utformas som ett ensamståendetillägg. Detta förbättrar ekonomin utan att skapa marginaleffekter.

Inom barnomsorgen har det tidigare varit möjligt att vård av sjukt barn kan ske av en så kallad dagbarnvårdare – det vill säga en vårdare som är hemma med det sjuka barnet. För målgruppen ensamstående föräldrar skulle en comeback för denna lösning kunna underlätta avsevärt.

Studerande med barn som inte har kvalificerat till föräldraförsäkringen är en ytterligare grupp som har mycket svårt att få ekonomin att gå ihop. Detta gör att många som planerar att studera vidare eller som är studerande väntar med att skaffa barn, vilket i sin tur leder till lägre barnafödande. De tillägg som studerande med barn får inom studiemedelssystemet bör kraftigt utökas. Studerande som inte har kvalificerat till föräldraförsäkringen bör få en betydligt högre ersättning än garantnivån.

För många föräldrar är det när föräldraförsäkringsdagarna tagit slut svårt att få tiden att gå ihop vid exempelvis skollov, planeringsdagar på förskolor och liknande. Det kan också finnas situationer då föräldrar vill finnas med barnet under en dag i skolan eller som tonårsförälder nattvandra. Vi menar att det vore önskvärt att införa någon form av kontaktdagssystem, eller ”vardag med barn”-tid med ersättning, som kan användas av föräldrar för att spendera mer tid med sina barn även efter småbarnsåren och föräldrale-digheten. Reformen bör utformas så att den tidsmässigt vigs till respektive vårdnadshavare samt att den är möjlig att använda för barn upp till 16 års ålder.

Föräldraförsäkringens utformning

Den generösa svenska föräldraförsäkringen är en av de främsta faktorerna till kvinnors arbetskraftsdeltagande och relativa ekonomiska självständighet. Det ska vi vara stolta över, men vi måste också lära av de fallgropar som skapats på vägen. Målmedvetet måste vi arbeta för att de som kommande år blir barnfamiljer inte återskapar det mönster som vi idag så tydligt ser hos nuvarande och tidigare generationer av föräldrar. En av de främsta orsakerna till den skeva arbetsfördelningen i den heterosexuella familjen och den strukturella diskrimineringen av alla kvinnor på arbetsmarknaden är uttaget av föräldraförsäkringen. Uttaget måste bli jämnare för att skapa en arbetsmarknad som inte är diskriminerande och som ger barn rätt till alla sina föräldrar. För att åstadkomma detta bör föräldraförsäkringen individualiseras mellan alla barnets vårdnadshavare. Detta kan ske stegvis genom att viga fler av försäkringens tretton månader åt vardera föräldern, men vi menar att målet ska vara en individualisering. Så länge arbetsmarknaden är så gravt ojämnställd som idag menar vi även att det vore direkt kontraproduktivt att förlänga föräldraförsäkringen. Dagens flexibla försäkring innebär redan att det är möjligt för många att ha barnet hemma i omkring två år. Det finns i sammanhanget två klara samband att ta hänsyn till om vi jämför svensk föräldraförsäkring med andra länder. Det ena är att en undermålig och kort försäkring minskar andelen kvinnor på arbetsmarknaden. Det andra är att en för hög subventionering av hemmavarande föräldraskap har samma effekt. Skulle försäkringen förlängas riskeras med andra ord arbetskraftsdeltagandet för kvinnor. Vi menar även att en förlängning som sker samtidigt som mamma/pappamånaderna ökas troligen inte innebär någon förändring av uttaget.

Ett vanligt argument för den sneda fördelningen av föräldrale-dighet mellan kvinnor och män är att man inte har råd att dela lika. Det ekonomiska argumentet håller dock sällan vid en närmare granskning. Ledighetens fördelning följer istället snarast av könsstereotypa normer. För att undanröja de ekonomiska argumenten och för att förbättra barnfamiljernas ekonomi – även de ensamstående – menar vi att en individualisering av föräldraförsäkringen ska kombineras med en höjning av taket och ersättningsnivån: på sikt ska 90 procent av löntagarna hamna under taket och ha 90 procent i ersättning.

En socialdemokratisk familjepolitik ska vara mer genomtänkt än att genom ekonomiska lockbeten i form av jämställdhetsbonussystem gynna män och de manligt dominerade sektorerna på arbetsmarknaden. Män ska inte förmås att dela ett självskrivet ansvar för barn och hem genom att gynnas ekonomiskt. Det är felaktiga utgångspunkter som inte ger annat än kosmetiska resultat utan att i grunden förändra maktförhållandena mellan kvinnors och mäns rätt att forma sina egna liv. Om ett bonussystem för jämställt uttag av föräldrale-dighet ska användas så måste det konstrueras så att det gynnar den lägst avlönade, vilket i de flesta fall är kvinnan.

För att män ska knyta an till barnet tidigt och därmed öka sin andel av föräldrale-digheten bör föräldrarna ha möjlighet att vara hemma tillsammans under en längre period än de nuvarande tio dagarna. Vi menar att det ska möjliggöras för föräldrar att vara hemma

under sammanlagt sex veckor samtidigt den första tiden.

I föräldraförsäkringsutredningen diskuterades ett eventuellt införande av en så kallad gravidmånad i föräldraförsäkringen. Vi menar att detta inte är en särskilt bra lösning på de problem gravida upplever i arbetslivet i samband med graviditeten. Graviditet är ett tillstånd som kroppar under vissa perioder befinner sig i. Upplevelsen av den samt vilka förutsättningar som finns att arbeta under graviditeten är mycket olika. En generell gravidmånad tillgodoser inte den variationen. Försäkringskassans tillämpning av regler för havandeskapspenning är mycket restriktiva och geografiskt varierande. Det är inte rimligt att arbetsgivare sätter ihop arbetsuppgifter som egentligen inte finns när ordinarie arbete inte är lämpligt för den gravida. Det är heller inte rimligt att arbetsmiljöverkets rekommendationer för vad som är arbetsmiljömässigt lämpligt synes mer utvecklade och tar större hänsyn till kvinnans, den fackliga organisationens och arbetsgivarens bedömning än vad Försäkringskassan gör vid beslut om havandeskapspenning.

För att komma åt problemet behövs en ordentlig genomsyn. Syftet ska vara att förändra de grunder Försäkringskassan fattar beslut på för en ökad likabehandling. Syftet bör även vara en ökad hänsyn till de olikheter som finns i graviditeter, men även olikheter i förutsättningar vid den enskilda arbetsplatsen.

Att bli förälder – avreglera reproduktionen!

Många vill inget hellre än att skaffa barn men är av olika anledningar förhindrade och för dessa personer är det en stor sorg när möjligheterna att bli förälder är slut. Oftast bygger regelverket på den typiska kärnfamiljen och den har inte anpassats till de familjebildningar som idag finns. Socialdemokratin har tydligt tagit ställning för att icke-heterosexuella är lika bra föräldrar som heterosexuella. Tillsammans med målet om ett ökat barnafödande och den ökade utbredningen av ofrivillig barnlöshet hos såväl ensamlevande som heterosexuella menar vi att det är dags för en offensivare och mer sammanhållen politik när det handlar om att bli förälder.

De regler som idag finns för reproduktiv assistans, såsom insemination och IVF-behandling, samt regler gällande könsceller är ofta normerade kring en könsstereotyp kärnfamilj. För att få reproduktiv assistans i Sverige krävs det att det finns två personer, att dessa bor ihop och förutsätts ha en sexuell relation. Den socialdemokratiska regeringen införde möjlighet för lesbiska par till insemination och assisterad befruktning men reglerna är ändå inte helt jämlika mellan heterosexuella och samkönade par. Den som vill skaffa barn som ensamstående har inte rätt till insemination, inte heller den som vill skaffa barn med någon som den inte har en sexuell relation med. För heterosexuella par finns möjlighet att fortsätta IVF-behandlingar hos privat klinik när försöken i landstingets regi har använts så länge det sker med egna könsceller. Denna möjlighet finns inte för lesbiska par. Assisterad befruktning för lesbiska kräver donerade spermier, som enligt lag enbart får användas av universitetssjukhus, inte av privata kliniker. Två kvinnor får inte bli biologiska föräldrar genom att med hjälp av reproduktiv assistans låta ett befruktat ägg från den ena växa i den andras livmoder. Tekniken finns men behandlingen är olaglig, enbart användning av donerad sperma eller donerat ägg är tillåtet.

Ett direkt övergrepp begås idag mot de personer som genomgår en könskorrigering och som tvingas avsäga sig rätten till sina reproduktiva organ och könsceller. Detta är inte en medicinsk nödvändighet utan är enbart ett uttryck för samhällets rädsla för könsöverskridande uttryck.

Regelverket är komplicerat, diskriminerande och ställer upp ett oändligt antal hinder för den som inte ingår i kärnfamiljsnormen. Hela lagstiftningen och dess regelverk bör ses över med syfte att motverka dagens diskriminering och öka möjligheten att bli förälder.

Vi menar att politiken för att bli förälder i högre grad bör inkluderas i familjepolitiken. Detta gäller särskilt när det kommer till regelverket för insemination och IVF-behandling. Idag skiljer sig reglerna avsevärt mellan landstingen, för heterosexuella par – men särskilt för lesbiska par.

För landstingen är denna verksamhet resurskrävande. Vi menar att denna verksamhet snarare ska ses som familjepolitisk – inte vårdpolitisk – även om den kräver en medicinsk behandling. Familjepolitiken har bland annat som mål att öka barnafödandet och en del av de politiska åtgärder som krävs för att möjliggöra detta kräver idag att landstingspolitiker måste omprioritera resurser från andra prioriterade verksamheter. Vi menar att politiken för att bli förälder därför i högre grad ska bli en del av familjepolitiken. Detta skulle innebära en högre grad av statlig styrning för att likabehandling ska bli verklighet och att finansieringsfrågan ses över för att åstadkomma en rimlig balans mellan individ, landsting och stat.

Det finns ytterligare två delar i politiken kring att bli förälder som idag inte används, eller används i låg grad. Det ena är surrogatmödraskap och det andra är inomsvenska adoptioner. Frågan om surrogatmödraskap är kontroversiell och svår att ta ställning till. Vi menar att det behövs en ordentlig utredning av vad ett regelverk kring surrogatmödraskap skulle innebära, hur ett sådant skulle kunna se ut men även vad det kan få för konsekvenser för de kvinnor som skulle kunna tänkas bli surrogatmödrar.

Inomsvensk adoption används i väldigt låg grad i Sverige. Under senare tid har det uppmärksammats att de barn som idag flyttar in och ut ur olika familjehem far illa av att inte ha en ordentlig trygghet som är säkrad. Utöver detta är det idag en bristfällig tillsyn av familjehemmen och det finns anledning att tro att dessa i många fall inte fungerar så bra som de borde. Det råder också en ständig brist på familjehem. Vi menar att många av de barn som idag forslas mellan familjehem skulle få en ökad trygghet genom adoption och frågan om en ökad inomsvensk adoption bör utredas vidare.

Vårdnadshavarskapet

Långt ifrån alla lever i den heterosexuella kärnfamiljen och familjepolitiken måste vara en politik för alla familjer. En gängse uppfattning är att det som i första hand är barns bästa är att få en nära och exklusiv relation till en person, sin biologiska mor. Allt som kan inverka på att denna relation blir mindre exklusiv anses negativt. Det kan vara att en far är nära sitt nyfödda barn eller att släppa in fler relationer i barnets liv. Att mamman har fler engagemang vid sidan av barnet blir också alltid negativt enligt denna logik, särskilt om det är utanför hemmet. Vi menar att de allra flesta barns rättigheter bättre tillgodoses med flera nära viktiga relationer till både vuxna och andra barn. Först och främst till alla sina föräldrar. Det innebär en trygghet att inte enbart vara hänvisad till en persons närhet och omsorg, för att tröstas och för att utvecklas.

Dagens normer på föräldraskap bygger på att moderskapet är obligatoriskt och att faderskapet är frivilligt, samtidigt som ett barn förväntas ha två föräldrar av olika kön. Dessa normer är begränsande och kan inte på något sätt sägas vara barnets bästa.

Idag finns familjer där tre eller fyra personer skaffar barn tillsammans och för barnet är det fler än två personer som fungerar som föräldrar. Ensamstående skaffar barn utan att ha en partner, en del blir efter en period ensamstående för att efter ännu en period skaffa en ny partner som socialt fungerar som barnets förälder. Samtidigt leder ekonomiska och sociala faktorer till att många lever kvar i en relation som de egentligen vill lämna.

Vi måste inse att en familj inte alltid är mamma-pappa-barn och då måste juridiska regler och välfärdens institutioner anpassas efter detta. Föräldraskap kan vara såväl biologiskt, juridiskt som socialt. I de fall där flera vuxna socialt fungerar som föräldrar bör

barnet ha rätt till de juridiska band som det juridiska föräldraskapet innebär. Möjligheten för upp till fyra vårdnadshavare bör därför utredas närmare. Valfärdssystemet kan inte betrakta ensamstående föräldrar eller familjer med flera vuxna än två som konstiga stackars undantag. Valfärdssystemet bör ha som självklar utgångspunkt att familjer är olika och anpassas efter detta. Vårdnadshavarskapet bör ses över i fler delar. Hur blir man vårdnadshavare och på vilka premisser? Idag är regelverket snårigt. En gift person kan inte bli vårdnadshavare till ett närstående barn om inte maken/makan också är det, två vuxna som har barn tillsammans med en tredje kan inte gemensamt få vårdnadshavarskapet om den tredje går bort. Till och med kärnfamiljer där föräldrarna inte är gifta står utanför normen. Barn som föds med två ogifta föräldrar har enbart en vårdnadshavare, modern, till dess faderskapsutredning är gjord – vilket sker efter barnets födelse. Denna ordning förstärker i högsta grad normen om att kvinnor är förstahandsföräldrar, medan män är vice föräldrar. Regler och praxis för tillskrivande av vårdnadshavarskap måste ses över med syfte att skapa rättigheter för barnet till alla sina föräldrar, istället för att som nu återskapa en könsstereotyp kärnfamiljsnorm.

En familjepolitik för jämställdhet och jämlikhet

Med utgångspunkterna i denna motion vill vi förnya den socialdemokratiska familjepolitiken. Grundbultarna är fortfarande föräldraförsäkring, kvinnors arbetskraftsdeltagande och bra förskolor, men vi måste också vidta åtgärder som löser upp dagens begränsande normer kring familjen.

Rätt använd och i ständigt samspel med jämställdhetspolitik, arbetsmarknadspolitik och politik för barns rätt till en högkvalitativ förskola kan familjepolitiken vara ett kraftfullt verktyg i kampen för jämställdhet och jämlikhet. Familjepolitiken används rätt om den inriktas på att slå hål på de normer om manligt och kvinnligt som än idag i mycket stor utsträckning styr våra liv. Familjepolitiken används också rätt om den stärker jämlikheten mellan barn. Så vill vi också att den socialdemokratiska familjepolitiken tar sitt avstamp i kunskapen om att det inte är ekonomiska incitament utan normbrytande och omfördelning som i första hand krävs för att nå förändring.

Med anledning av ovanstående yrkar Stockholms arbetarekommun:

- C30:1 att Socialdemokraterna gör en ordentlig inventering av organisatoriska och konstruktiva åtgärder som kan vidtas av valfärdssystemet för att minska stressen i barnfamiljer,
- C30:2 att skatteavdraget för hushållsnära tjänster avskaffas så snart det finns en majoritet för detta,
- C30:3 att vårdnadsbidraget avskaffas så snart det finns en majoritet för detta,
- C30:4 att Socialdemokraterna i det familjepolitiska arbetet prioriterar att särskilt ser till hur de ensamstående föräldrarnas ekonomiska situation kan förbättras genom ett ekonomiskt reformpaket som gynnar denna grupp,
- C30:5 att en del i detta reformpaket är att höja underhållsstödet,
- C30:6 att en ytterligare del i reformpaketet är att införa ett ensamståendetillägg i barnbidraget som i första hand riktas till familjer där barn enbart har en förälder,
- C30:7 att de tillägg som studerande med barn får inom studiemedelssystemet kraftigt utökas,
- C30:8 att ett införande av dagbarnvårdare, i första hand riktat till ensamstående, övervägs,

- C30:9 att en reform som ger möjlighet till kontaktdagar enligt ovanstående resonemang införs,
- C30:10 att studerande som inte har kvalificerat till föräldraförsäkringen bör få en betydligt högre ersättning än garantinivån,
- C30:11 att målet är att föräldraförsäkringen ska individualiseras mellan alla barnets vårdnadshavare och att detta sker etappvis,
- C30:12 att i samband med en ökad individualisering se över regelverket för överlåtning av tillfällig föräldrapenning så att framförallt ensamstående har större möjlighet att överlåta dagar för tillfällig föräldrapenning till personer de själva väljer,
- C30:13 att eventuella bonussystem för jämställt uttag av föräldraförsäkring utformas enligt ovanstående resonemang,
- C30:14 att taket i föräldraförsäkringen höjs så att 90 procent av löntagarna faller under inkomstbortfallsprincipen,
- C30:15 att taket i den tillfälliga föräldrapenningen höjs så att 90 procent av löntagarna faller under inkomstbortfallsprincipen,
- C30:16 att ersättningsnivån höjs till 90 procent,
- C30:17 att möjlighet införs för vårdnadshavare att vara hemma upp till sex veckor tillsammans under första tiden från barnets födsel,
- C30:18 att en ordentlig genomlysning av regler samt tillämpning för beviljande av havigenskapspenning ses över i enlighet med ovanstående resonemang,
- C30:19 att en utredning tillsätts med syfte att se över de aktuella reglerna för att bli förälder när detta inte sker via heterosexuellt samlag,
- C30:20 att utredningen särskilt har som syfte att öka tillgänglighet samt likabehandling vid reproduktiv assistans enligt ovanstående resonemang,
- C30:21 att utredningen får i uppdrag att göra reproduktiv assistans till en del av familjepolitiken och därmed ge verksamheten ökad statlig styrning samt att finansieringen av verksamheten ses över för att skapa en rimlig balans mellan individ, landsting och stat,
- C30:22 att utredningen även utreder vad ett regelverk för surrogatmödraskap skulle innebära i olika utformningar. Utredningen ska även ha ett klass-, köns- och etnicitetsperspektiv på vad ett regelverk skulle innebära för de kvinnor som kan tänkas bli surrogatmödrar,
- C30:23 att utredningen ser över möjligheten att öka antalet inomsvenska adoptioner,
- C30:24 att personer som genomgår könskorrigering inte ska tvingas avsäga sig rätten till sina könsceller,
- C30:25 att en utredning tillsätts som ser över de regler som omgärdar vårdnadshavarskapet i syfte att ge barn rätt till juridiska band till alla sina föräldrar i enlighet med ovanstående resonemang samt att förenkla och förtydliga proceduren kring vårdnadshavarskapet,
- C30:26 att den socialdemokratiska familjepolitiken reformeras i enlighet med denna motions intentioner.

Stockholms arbetarekommun

Partistyrelsens utlåtanden och motioner som rör området Diskriminering

Partistyrelsens utlåtande över motionerna C2:13, C31:1, C32:1, C32:2, C33:1, G130:2 (diskriminering)

I motion G130:2 (Stockholms arbetarekommun) yrkas på att Socialdemokraterna ska verka för en utvidgning av lagen mot åldersdiskriminering. I motion C31:1 (Täby arbetarekommun) yrkas att med en sådan utredning som grund införa en lagstiftning mot åldersdiskriminering i Sverige. I motion C32:1–2 (enskild, Örebro arbetarekommun) föreslås att Socialdemokraterna ska verka för en ärlig och rättvis arbetsmarknad där alla ges samma chans till utveckling för att kunna bli rekryterad till de högre tjänsterna. Samtidigt ska arbetsmarknaden/arbetsgivarna instrueras till att se på individernas kapacitet istället för att fokusera på hindren och skapa problem som ofta inte existerar samt att Socialdemokraterna verkar för ett åläggande på den offentliga sektorn att de ska rekrytera och utbilda även funktionshindrade och andra från andra etniciteter på chefs- och arbetsledarutbildningar. Motion C33:1 (Nyköpings arbetarekommun) vill att staten utöver DO uppdrar och finansierar personer som på länsnivå kompletterar DO i de delar av de uppgifter som myndigheten idag ensam svarar för. Motion C2:13 (Stockholms arbetarekommun) vill att tillsynen av diskrimineringslagen stärks.

Varje människa är lika mycket värd och principen om likabehandling är grunden för vårt samhälle. Diskriminering innebär att människor kränks och behandlas orättvist. Det är oacceptabelt. Alla har rätt till lika behandling oavsett kön, etniskt ursprung, trosbekännelse, funktionshinder eller sexuell läggning.

Ett anständigt samhälle behandlar alla lika, men diskriminering är en realitet i Sverige. När vi ser de svårigheter som möter många individer och grupper på arbetsmarknaden är vår starka övertygelse att mer behöver göras. Att människor inte släpps in eller inte tillåts att delta i arbetslivet fullt ut är kostsamt för såväl individen som samhället. För att nå resultat är det viktigt att arbetet mot diskriminering genomförs systematiskt. Det är viktigt att kunskapsnivån om diskrimineringsgrunderna och metoderna för att motverka diskriminering stärks genom utbildning till exempel för arbetsmarknadens parter.

Att bevaka att diskrimineringslagar, kollektivavtal och andra arbetsrättsliga regler efterlevs på de enskilda arbetsplatserna är en viktig och grundläggande uppgift för arbetsmarknadens parter. Särskilt den lokala fackliga organisationen och dess företrädare har här en viktig funktion för att motverka och beivra diskriminering av enskilda individer.

Det aktiva förebyggande arbetet på arbetsplatserna är grundläggande och den viktigaste beståndsdelen i arbetet mot diskriminering. Vi ser därför med oro på den borgerliga regeringens attacker på a-kassan, vilka i förlängningen kan försvaga den fackliga organisationsgraden och därmed underminera den svenska modellen med kollektivavtal. Partistyrelsen menar att om det generella skyddet kollektivavtalen försvagas uppstår utrymme för godtycke och det finns risk för att diskrimineringen ökar även om diskrimineringslagarna stärks.

Emellertid anser partistyrelsen också att lagstiftningen mot diskriminering måste vara kraftfull och innebära att människor inte bara har ett formellt lagstadgat skydd mot diskriminering utan också att de kan få rätt i sak om de drabbas. Partistyrelsen

ser positivt på att en samlad diskrimineringslagstiftning har införts men pekar också på att det finns ett behov av att utvärdera lagstiftningen inom en snar framtid.

I likhet med vad flera motionärer för fram, anser partistyrelsen att nå målet om en arbetsmarknad fri från diskriminering är en viktig grund. Personer med funktionsnedsättning riskerar att särbehandlas dels vid inträde i arbetslivet, dels under pågående anställning. Personer med funktionsnedsättning måste tillförsäkras samma möjligheter som andra att delta i arbetslivet. Ett funktionshinder ska inte vara ett hinder för jobb. Arbetslivet ska vara tillgängligt för alla.

Myndigheter får aldrig diskriminera i sin verksamhet. Partistyrelsen anser att det arbete som den tidigare socialdemokratiska regeringen initierade, att utbilda personalen i diskrimineringsfrågor och att upprätta antidiskrimineringsstrategier för sin verksamhet, ska fortsätta och intensifieras.

Paristyrelsen ser positivt på att en lagstiftning nu införts som förbjuder åldersdiskriminering i arbetslivet och i utbildningsverksamhet. Men när diskrimineringsgrunden ålder infördes blev det också tydligt att alla diskrimineringsgrunder inte är lika och således inte kan behandlas lika. Det finns till exempel både i lagstiftning och i kollektivavtal särregler som hänför sig till ålder och som har till syfte att främja och skydda olika åldersgrupper. Ett skydd mot åldersdiskriminering får inte innebära att dessa främjande åtgärder förbjuds. Även inom andra områden upplever många sig, både yngre och äldre, diskriminerade på grund av ålder. Paristyrelsen anser därför att det kan finnas skäl för att se över lagstiftningen längre fram.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta:

att anse följande motioner besvarade med hänvisning till utlåtandet C2:13, C31:1, C32:1, C32:2, C33:1, G130:2.

Motion C31

Täby arbetarekommun

Utredning om och lagstiftning mot åldersdiskriminering

Ett argument som man använder när man vill avfärda någon är att vederbörande är för gammal. Den förklaringen till varför man inte behövs i samhället kommer ofta.

I näringslivet finns en skriven och i vissa fall oskriven regel om att man ska avgå som styrelseledamot i ett börsnoterat bolag när man fyllt 70 år. Även här går företagen och samhället miste om kompetens. I andra länder finns som till exempel USA finns inte denna typ av regler. Där tar man tillvara på den seniora kompetensen.

Inom fackföreningsrörelsen finns två typer av medlemmar. De som har inflytande och de som inte har inflytande. De utan inflytande är pensionsmedlemmarna, de äldre. Det är en form av åldersdiskriminering. Tyvärr ger detta system den effekten att de äldres kompetens inte tas tillvara och facket förlorar inflytande genom detta.

I Sverige kan man inte välja om man vill arbeta efter 67 års ålder. Inom den offentliga sektorn är man tvungen att vid denna ålder lämna sitt arbete. Det spelar ingen roll om man är mera kompetent än de yngre eller om man har en hälsa som klarar flera års fortsatt hel- eller deltidsarbete. Man ska bara ut.

Att använda åldern för att hindra människor att utföra olika sysslor och värv är en form av diskriminering.

Den demografiska utvecklingen i Sverige gör att vi diskriminerar en allt större del av befolkningen. Ta andelen 67 åringar, de är nu 15.5 procent av befolkningen och ökar till

att bli 19,8 procent av befolkningen år 2025 enligt SCB. I dag består denna grupp av 1,45 miljoner människor och år 2025 av 1,95 miljoner människor.

Befolkningsgruppen från 70 år och uppåt representerar i dag 12,5 procent av befolkningen. År 2025 är den siffran uppe i 16,6 procent.

De äldre utgör en avsevärd potential i samhället. Klart är att denna grupp blir friskare och friskare. De ställer krav och kan bidra till samhällsutvecklingen om de får tillfälle till det. Samhället skulle ha såväl glädje som nytta av att ta tillvara på de äldres kunskaper och erfarenheter. Ur de äldres eget perspektiv är det viktigt att känna sig behövd, kunna vara med och påverka och kunna vara med och besluta i viktiga frågor.

Får inte de äldre vara med och bidra är risken uppenbar att de i större utsträckning blir vårdmottagare och föremål för samhällets omsorg. Det är viktigt för den enskilde att livet är meningsfullt. Är samhället så format att den äldre upplever mening eller ej? Sannolikheten för att uppleva mening ökar naturligtvis om reella möjligheter att delta i samhällsutvecklingen finns. Ett stort hinder för att skapa mening är diskrimineringen i samhället.

Det som var menat som skydd för de äldre har med den förbättrade hälsan hos de äldre i stället blivit ett hinder. För många yrkesgrupper skulle en valfri pensionsålder mellan 67 och 75 år vara fullt rimlig.

Det finns en form av åldersfobi i samhället. Det har ingenting med verkligheten att göra. Myten om de unga friska står i ett motsatsförhållande till fördomar om äldre människor. Sanningen är att vi inte har råd med den typen av fördomar i rådande världsutveckling och med den demografiska utvecklingen vi ser framför oss.

För att komma till rätta med samhällets åldersdiskriminering bör en utredning genomföras avseende uttalad och outtalad, indirekt och direkt diskriminering av de äldre och vilka effekter detta får för samhället i stort och för den enskilde. Vilka kostnader får detta för samhället? Vad får detta för effekter för tillväxt och välfärd?

Kongressen föreslås besluta:

C31:1 att med en sådan utredning som grund införa en lagstiftning mot åldersdiskriminering i Sverige.

Janne Boman

Täby arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C32

Örebro arbetarekommun – enskild

Förändra dagens arbetsmarknad så att den släpper in andra

Teckenspråkig socialdemokratiska förening är en både rikstäckande, en så kallad "Stark socialdemokratiska förening" och lokal socialdemokratiska förening där kommunikationspråket är det svenska teckenspråket. Vi verkar för förutom socialdemokratin även för ett samhälle där alla medborgare är delaktiga och har medinflytande.

Dagens arbetsmarknad, inom både de offentliga och de privata sektorerna släpper inte in riktigt arbetstagare med funktionshinder, andra etniciteter och inte heller de med tilläggsbehov. Kvinnorna har lyckats inom i synnerhet den offentliga sektorn. Dessvärre har de inte heller velat släppa in övriga människor in i arbetsmarknaden. Det finns ingen blind chef, inte heller döv chef någonstans i Örebro för att nämna ett exempel. Dessutom har personalrekryteringsföretagen som Örebro kommun ofta anlitar medvetet plockat bort intresseanmälningar från dessa människor. Det är en i våra ögon en form av diskriminering.

De med utländsk härkomst får ofta se en karriär inom pizzeria eller städbranscherna.

De har liksom den funktionshindrade befolkningen utsatts för former av blockader och hinder till en ärlig chans inom arbetsmarknaden.

Vår förenings mening är den att den offentliga sektorn på riks-, regional-, läns- och kommunalnivå ska åläggas att planera inför en framtid där även dessa människor släpps in, får lika chans till de tjänster som utannonseras med mera.

För att kunna uppnå det bör den offentliga sektorn verka för att rekrytera dessa till fortbildning där de får ta del av till exempel chefsutbildning eller andra arbetsledarutbildning.

Den teckenspråkiga s-föreningen föreslår mötet och kongressen att besluta följande:

C32:1 att Socialdemokraterna ska verka för en ärlig och rättvis arbetsmarknad där alla ges samma chans till utveckling för att kunna bli rekryterad till de högre tjänsterna. Samtidigt ska arbetsmarknaden/arbetsgivarna instrueras till att se på individernas kapacitet istället för att fokusera på hindren och skapa problem som oftast inte existerar,

C32:2 att Socialdemokraterna ska verka för ett åläggande på den offentliga sektorn att de ska rekrytera och utbilda även funktionshindrade och andra från andra etniciteter på chefs- och arbetsledarutbildningar.

Teckenspråkig socialdemokratiska förening

Örebro arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

Motion C33

Nyköpings arbetarekommun

Lokal närvaro i antidiskrimineringsarbetet

All diskriminering innebär en kränkning av mänskliga rättigheter.

I Sverige är arbetet mot diskriminering och för likabehandling organiserat genom att en central myndighet diskrimineringsombudsmannen, diskrimineringsombudsmannen har tillsynsansvaret över lagstiftningen och det övergripande ansvaret för att se till att diskriminering inte förekommer inom några samhällsområden.

Utöver den centrala myndigheten finns det 20 frivilliga antidiskrimineringsbyråer som får ett begränsat ekonomiskt stöd från staten. Byråernas uppgift att informera om diskrimineringslagstiftningen och ge allmänheten råd och stöd i diskrimineringsfrågor. Vid varje länsstyrelse finns också en jämställdhetsexpert som arbetar med området likabehandling oavsett kön. Däremot ingår inte i länsstyrelsernas uppgift att arbeta med de övriga i lag skyddade diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet, religion, funktionshinder, könsöverskridandeidentitet eller könsuttryck, sexuell läggning och ålder. Detta är en brist.

Sverige har under många år haft höga ambitioner i arbetet mot diskriminering och för mänskliga rättigheter. Det är nu dags för Socialdemokraterna att ta ytterligare steg.

Det är inte rimligt att personer runt om i landet som upplevt någon form av särbehandling är hänvisade till en central myndighet i Stockholm. Detta ställer så stora krav på den enskilde att det i praktiken enbart blir starka, välutbildade personer med god självkänsla som orkar med att göra en anmälan om diskriminering och få sin sak prövad. För att människor ska kunna ta vara på sina mänskliga rättigheter måste de också känna till vilka de är. Diskrimineringsombudsmannen har i form av avgränsade projekt arbetat med att stärka utsatta grupper. Detta arbete visar tydligt att resurser och kunskap måste kompletteras på lokal nivå. Det är inte heller rimligt att lokalt eller regionalt stöd är begränsat till frivilligorganisationer. Till saken hör också att bristen på mänskliga rättigheter liksom krav på mänskliga rättigheter oftast märks mest i det lokala samhället.

Det är den offentliga sektorn, inte minst Sveriges kommuner, som bär ansvaret för att Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter respekteras och kan genomföras effektivt och långsiktigt. Många av de tjänster man tillhandahåller lokalt och regionalt har en direkt koppling till mänskliga rättigheter. Men lokala och regionala aktörer är ofta ganska okunniga om hur denna koppling ser ut. Både i sin roll som arbetsgivare som i sin roll som tillhandahållare av tjänster. Här behövs hjälp med praktiska och konkreta exempel för att tydliggöra hur vård, omsorg, polis, skola, ungdomsarbete, socialtjänst med flera lokala aktörer har en stor betydelse för hur det svenska samhället klarar av sina åtaganden i dessa frågor.

Ett lokalt arbete som förmår stärka samhällsmedborgarna resulterar i personer som bättre kan förvalta sina demokratiska rättigheter och få ett större inflytande över sina egna liv. Socialdemokraterna måste ta initiativ till en ambitionshöjning när det gäller en decentralisering av arbetet mot diskriminering. Detta kan göras genom att staten skapar resurser för arbete mot diskriminering och för mänskliga rättigheter på regional och lokal nivå.

En sådan verksamhet skulle bidra till att:

- förstärka antidiskrimineringsarbetet på det kommunala och regionala planet,
- synliggöra, påverka och förändra diskriminerande strukturer och därmed förebygga och motverka olika former av diskriminering,
- bidra till att effektivisera tillämpningen av diskrimineringslagstiftningen.

Jag yrkar på att kongressen fattar beslut om:

C33:1 att staten utöver diskrimineringsombudsmannen uppdrar och finansierar personer som på länsnivå kompletterar diskrimineringsombudsmannen i delar av de uppgifter som myndigheten idag ensam ansvarar för.

Christine Gilljam

Nyköpings arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Partistyrelsens utlåtande över motionerna

C34:1, C35:1, C35:2, C36:1, C36:2, C37:1, C38:1, C38:2, C39:1, C40:1, C40:2, C40:3, C41:1, C42:1, C43:1, C44:1, E117:6, E117:8 (tillgänglighet för människor med funktionsnedsättningar)

I motion C34:1 (Höganäs arbetarekommun) föreslås att pengar avsätts för att uppfylla riksdagens beslut om att Sverige ska vara tillgänglighetsanpassat till år 2010. I motion C35:1–2 (Stockholms arbetarekommun) föreslås att partiet ska verka för en lagstiftning så att den ökar anställningstryggheten för personliga assistenter samt att verka för en ändring i Lag (1993:389) om assistansersättning 4 §, så de funktionshindrade får rätt att behålla sina assistenter under sjukhusvistelse. I motion C36:1–2 (Stockholms arbetarekommun) föreslås att en årlig dag som lyfter fram tillgänglighet för funktionsnedsatta inrättas samt att tillgänglighetsdagen inträffar årligen den 1 september. I motion C37:1 (Kristinehamns arbetarekommun) föreslås att det tas fram ett lämpligt material till denna så viktiga grupp människor, de svagaste i vårt samhälle. I motion C38:1–2 (enskild, Örebro arbetarekommun) föreslås att Socialdemokraterna verkar för att ansvaret för teckenspråkstolkservice övergår till att bli statligt. Det blir ett tydligare ansvar och teckenspråkstolksbeställningarna blir inte längre ärenden för patientnämnden, samt att Socialdemokraternas mening är den att satsningar ska göras på kvalitetsutveckling, specialkompetensutvecklingar för de intresserade teckenspråkstolkarna och att dessa teckenspråkstolkare ska kunna

bli knutna till de specifika uppdragsområdena. I motion C39:1 (Örebro arbetarekommun) föreslås att Socialdemokraterna ska se till så att resursfördelningarna till tolkcentralerna förändras i det motto att antalet döva-hörselskadade ska ligga till grund för fördelningen av resurserna i motionens anda. I motion C40:1-3 (enskild, Örebro arbetarekommun) föreslås att Sveriges landsting, eller motsvarande organ som i varje län/kommun tillhandahåller och tar fram hjälpmedel och stöd till människor med fysiska funktionsnedsättningar, får i uppdrag att ta fram sexuella hjälpmedel anpassade funktionsnedsatta, att hjälpmedlen får inte enbart erbjudas ur ett heteronormativt perspektiv och ska vara anpassade till självständig sexuell aktivitet, men också till par- och gruppvis aktivitet samt att informationen om hjälpmedlen ska förmedlas via organisationer, förslagsvis RFSU, direkt till personerna och inte enbart till gode män. Extra viktigt är det i de fall när gode män är nära anhörig. I motion E117:6,8 (Stockholms arbetarekommun) föreslås att en nationell lista för hjälpmedel ska utarbetas samt att barn med funktionshinder ska ha rätt till en samordnad handläggning från inblandade myndigheter, som ska utgå från barnets behov och livssituation, barnets bästa ska sättas i första rummet. I motion C42:1 (Örebro arbetarekommun) föreslås att översyn görs av regelverket för god man/förvaltare och att åtgärder vidtas för att förhindra missbruk av ställning. I motion C43:1 (Alingsås arbetarekommun) föreslås att vi socialdemokrater snarast inleder ett arbete med att revidera partiets handikappolitiska handlingsplan. I motion C44:1 (Umeå arbetarekommun) föreslås att statens bidrag till Personliga Ombud skrivs upp årligen. I motion C41:1 (Kalmar arbetarekommun) föreslås att införa en ny stödform till anhöriga kallad VAA (Vård Av Anhörig).

Riksdagen beslutade år 2000 om en handlingsplan för handikappolitiken som innebär mål om att Sverige ska vara tillgängligt för personer med funktionsnedsättningar. Enkelt avhjälpbara hinder ska vara åtgärdade 2010. Varje sektor i samhället har ett ansvar och uppdrag att göra sin verksamhet tillgänglig för alla. Tillgänglighet handlar ofta om övergripande fysisk planering eller anpassningar av lokaler men det kan också handla om andra saker, till exempel möjligheten att tillgodogöra sig information, exempelvis på webbsidor. Kollektivtrafiken är ett annat centralt område där det behövs åtgärder för ökad tillgänglighet. Sammantaget kan konstateras att arbetet med att göra Sverige tillgängligt för alla går för långsamt och målet att vara klar 2010 kommer inte att uppnås. En strategi för det framtida arbetet som bland annat inbegriper samverkan och erfarenhetsutbyte mellan Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och staten presenterades hösten 2008. Det är ett nödvändigt första steg för att påskynda arbetet men kommer inte att räcka. Partistyrelsen menar att staten måste överväga ytterligare initiativ (information, regler, stimulanser) som gör att arbetet i alla samhällssektorer påskyndas. Förslaget om att inrätta en årlig tillgänglighetsdag bör övervägas och kan vara en del i en samlad statlig strategi för att lyfta frågan och intensifiera arbetet.

Lagen om stöd och service (LSS) har inneburit en enorm förbättring av levnadsvillkoren för många människor med funktionsnedsättning. Vi socialdemokrater slår vakt om LSS. En parlamentarisk kommitté har under åren 2004-2008 sett över hela LSS-lagstiftningen och föreslagit åtgärder, bland annat för att dämpa och stabilisera den snabba kostnadsutvecklingen. Åtgärder har redan vidtagits för att skärpa kontrollen av att all assistansersättning används på ett korrekt sätt. LSS berör människors grundläggande vardag och därför måste förändringar i systemet ske med yttersta noggrannhet och tillräcklig förberedelse tid utifrån en helhetsbedömning av de totala effekterna. Det gäller även tolkningar som Försäkringskassan gör

av gällande bestämmelser, bland annat när det gäller möjligheterna att få behålla assistans vid sjukhusvistelse. En ändring av reglerna kring detta är inte något som prioriterats i LSS-kommitténs slutförslag och partistyrelsen kan inte ställa sig bakom motionsförslaget om ändrad lagstiftning.

För att personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att verka i vardagen på samma villkor som människor utan funktionsnedsättning krävs ofta att olika former av hjälpmedel ingår som en del i vården och rehabiliteringen. Hälso- och sjukvårdens hjälpmedelsansvar ska vila på en värdegrund där individens möjligheter att leva ett självständigt liv i trygghet och värdighet ska vara den bärande utgångspunkten. Hjälpmedelsvolymerna och kostnaderna för hjälpmedel har ökat kraftigt. Mot bakgrund av detta anser partistyrelsen att det bör formuleras en nationell strategi för hur samhället resursmässigt och organisatoriskt ska klara att möta ett växande hjälpmedelsbehov. En sådan strategi ska också tydliggöra hur sjukvårdshuvudmännen utifrån sitt hjälpmedelsansvar kan bidra till att förverkliga de handikappolitiska och äldrepolitiska målen. En nationell lista för hjälpmedel är en angelägen fråga och kan med fördel behandlas i samband med framtagandet av en nationell strategi. Detsamma gäller frågan om sexhjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. Det finns redan idag hjälpmedelscentraler i vissa landsting som har samarbete med RFSU och erbjuder sexhjälpmedel åt personer med funktionsnedsättning. Förmedling av sexhjälpmedel ska ske med respekt för den enskildes integritet.

Personliga ombud är en mycket välriktad reform genom att det kommer personer med psykiskt funktionsnedsättning direkt till del. Ombuden hjälper dem att få tillgång till den hjälp de har rätt att få, från kommunen, landstinget och olika stödenheter. Ombuden arbetar nära den de är ombud för och helt på dennes uppdrag. Under de senaste åren har organisationen för detta varit under uppbyggnad och statligt stöd finns för kommuner som rekryterar personliga ombud. De två senaste åren har verksamheten börjat stabiliseras och fler och fler kommuner har visat intresse för att ha sådan verksamhet. Arbetet med att rekrytera personliga ombud behöver intensifieras och utvecklas och de existerande statliga bidragen till detta är viktiga i sammanhanget, däremot måste de exakta nivåerna på bidragen enligt partistyrelsen ingå i den samlade avvägning mellan olika anslag som görs i en statsbudget.

Enligt partistyrelsens uppfattning måste samhället bli bättre på att samordna sina insatser kring människor med olika former av funktionsnedsättningar. En undersökning från RBU, Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar, visade att föräldrar till barn med funktionsnedsättning i genomsnitt hade kontakt med 17 personer kring sitt barns funktionsnedsättning och olika stödinsatser. Det är lätt att inse att detta är en orimlig situation. Informationen från de olika huvudmännen, främst försäkringskassan och kommunerna, som administrerar samhällets stöd till dessa familjer är också bristande enligt samma undersökning. Sjukvårdens insatser för personer med funktionsnedsättning måste också förbättras. Många patienter med rätt till en individuell vårdplan har ändå ingen sådan. Patienterna har ofta själva stor kunskap om hur deras situation skulle kunna förbättras, inte sällan med relativt enkla medel. Denna kunskap måste tas tillvara på ett bättre sätt än idag. Det förekommer också brister i rehabiliteringen och habiliteringen av barn med omfattande funktionsnedsättningar, liksom för vuxna med tidigt förvärvade eller medfödda funktionsnedsättningar. Vården behöver utveckla och stärka samordningen särskilt kring dessa patienter, över professions- och områdesgränser.

Samhällets stöd till anhöriga behöver ses över. Många anhöriga drar i dag ett mycket stort lass och det behövs en analys hur samhället kan stödja anhöriga på ett bättre sätt än idag. Partistyrelsen kan inte bifalla förslaget om en ny stödform (vård av anhörig) men idén kan ingå som en del i analysunderlaget när frågan ses över.

Beträffande tolkservice på teckenspråk vill partistyrelsen framhålla betydelsen av en hög kvalitet och väl fungerande organisation för dessa tjänster. Tolkservice i offentlig regi startade i slutet på 60-talet och sedan 1994 är landstingen skyldiga att tillhandahålla tolktjänster i vardagslivet och i sociala sammanhang för teckenspråkiga personer. Socialstyrelsen redovisade tidigare i år en kartläggning av hur tolkservicen hanteras ute i landstingen. Systemet för tolk (inte bara för vardagstolkning) är enligt Socialstyrelsen rörigt med många betalningsansvariga som i sin tur kan ha otydliga uppdrag. Dagens system innebär också ofta att den enskilde själv får leta sig fram i systemet när han eller hon inte får den hjälp som behövs. Partistyrelsen anser att ett arbete behöver påbörjas för att se över vilka förändringar av systemet som kan behövas för att uppnå en förenkling och samordning av verksamheten och en ökad kvalitet. Det är också viktigt att i detta arbete försöka hitta lösningar som kan ge likartade förutsättningar oavsett var i landet man bor.

När det gäller systemet med god man och förvaltare måste det framhållas att uppdraget är mycket betydelsefullt eftersom tanken med det är att alla i Sverige ska få lika rätt oavsett förmåga. Anledningen till att en person får god man eller förvaltare kan skifta men ofta handlar det om att man på något sätt är förhindrad att bevaka sin rätt. Kommunens överförmyndare (i vissa kommuner finns en överförmyndarnämnd i stället) har tillsyn över gode mäns verksamhet. Länsstyrelsen har i sin tur tillsyn över överförmyndarna. Partistyrelsen delar bedömningen att det är viktigt att samhället tillhandahåller lättläst och relevant information om vad som gäller för den som har god man eller förvaltare. Partistyrelsen gör inte bedömningen att lagstiftningen kring god man och förvaltare behöver ändras men att det är viktigt att tillsyn och granskning av verksamheten är noggrann för att säkra att verksamheten bedrivs på ett rättssäkert och lämpligt sätt. I tillsynen ingår att göra regelbundna tillsynsbesök samt hantera och utreda klagomål från enskilda.

Partistyrelsen anser att partiet bör utveckla och intensifiera sitt arbete med de handikappolitiska frågorna och stöder förslaget att det görs en revidering av den handikappolitiska handlingsplanen.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta:

att bifalla motionerna C40:1, C40:2, C40:3, C43:1, E117:6, E117:8,

att anse följande motioner besvarade med hänvisning till utlåtandet C34:1, C35:1, C35:2, C36:1, C36:2, C37:1, C38:1, C38:2, C39:1, C41:1, C42:1, C44:1.

Motion C34

Höganäs arbetarekommun

Tillgänglighet

Sveriges riksdag har tagit ett beslut att år 2010 ska Sverige ha undanröjt enkelt avhjälptra hinder och därmed vara tillgänglighetsanpassad för alla med en funktionsnedsättning. För att staten och kommunerna ska kunna uppfylla detta beslut fordras en del pengar. Vi föreslår att regeringen avsätter tillräckliga resurser för att staten och kommunerna ska kunna uppfylla beslutet.

Med tanke på den höga arbetslöshet vi befinner oss i så skulle staten och kommunerna med ökade resurser kunna åtgärda de brister som föreligger och då samtidigt skapa fler arbetstillfällen.

Många människor med en funktionsnedsättning hamnar i ett utanförskap på grund av att platser och byggnader inte är anpassade för dem.

Kongressen föreslås besluta att ge partistyrelsen i uppdrag att verka för:

C34:1 att pengar avsätts för att uppfylla riksdagens beslut om att Sverige ska vara tillgänglighetsanpassat till år 2010.

Leif Andersson och Sven Augustsson

Höganäs arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C35

Stockholms arbetarekommun

Funktionshindrades rätt till personlig assistent under sjukhusvistelse

Funktionshindrade som hamnar på sjukhus tvingas att avstå sina assistenter då de hamnar på sjukhus. Många funktionshindrade är beroende av sina assistenter för att klara av att äta, gå på toaletten, helt enkelt för att klara grundläggande behoven.

Lag (1993:389) om assistansersättning 4 § punkt 1.

Lagen säger att assistansersättning inte lämnas för tid då den funktionshindrade vårdas på en institution som tillhör staten, kommun eller landsting.

Vilket betyder att en assistansberättigade person som skrivs in på sjukhus förlorar sin rätt till assistansersättning under sjukhusvistelsen. Om särskilda skäl föreligger exempelvis – kommunikationssvårigheter – så kan personen bli beviljad ersättning. I lagstiftningen räknar man med att sjukvårdspersonalen ska klara av att hjälpa de funktionshindrade när de ligger inlagda på sjukhus. Det här är inte verkligheten. I praktiken finns inte dessa resurser i vården idag. Istället får den funktionshindrade ligga och äta maten på sitt rum och i värsta fall använda blöja. Medan en patient som har två ben kan äta i matsalen och gå på toaletten för egen maskin.

Lagen om rätt till assistans vid sjukvårdsvistelse resulterar i att de personliga assistenterna blir utan jobb när deras kund läggs in på sjukhus. De blir alltså arbetslösa och tvingas söka nya jobb. Den funktionshindrade riskerar alltså att tappa sina assistenter, och kan tvingas anställa helt nya okända personer när de kommer hem från sjukhusvistelsen. Det är viktigt att den funktionshindrade trivs med sina assistenter.

Har man ett funktionshinder eller en sjukdom som gör att man ofta åker in och ut på sjukhus och då tvingas skaffa nya assistenter varje gång skapar inte en trygg miljö för de funktionshindrade. Att lära känna en människa som ska sköta intimhygien, laga ens mat och ta ut en på promenader, handlar mycket om kemi och förtroende för varandra. Det är en psykisk påfrestning att byta assistent, med tanke på den psykiska påfrestning det innebär att släppa in någon annan på livet. Ett annat resultat av dagens lagstiftning är att många funktionshindrade drar sig för att uppsöka sjukhus av rädsla att förlora sina assistenter.

En annan anledning till att lagen bör göras om är att statusen på assistentyrket sänks när man inte kan garantera anställningstryggheten.

Det här kan vi inte acceptera!

Jag anser att vi ska arbeta för allas lika rättigheter och ett jämställt samhälle.

Yrkande:

C35:1 att verka för en lagstiftning så att den ökar anställningstryggheten för personliga assistenter,

C35:2 att verka för en ändring i Lag (1993:389) om assistansersättning 4 §, så de funktionshindrade får rätt att behålla sina assistenter under sjukhusvistelse.

Styrelsen för Handels avdelning 20, Stockholms arbetarekommuns Fackliga utskott
Stockholms arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C36 Stockholms arbetarekommun

Årlig tillgänglighetsdag

Frågor om funktionsnedsättning, funktionshinder och tidigare handikapp har dalat i politisk betydelse. Detta är en dålig utveckling eftersom idéer om hållbarhet, mångfald och inklusion självklart inrymmer alla människor, även sådana med någon form av funktionsnedsättning. Det är hög tid att människor med funktionsnedsättning inte blir funktionshindrade av ett otillgängligt samhälle. Partiet måste på olika sätt ta upp detta på den politiska dagordningen.

Ett sätt att göra detta är att inrätta en specifik tillgänglighetsdag. En sådan dag skulle sätta fokus på att lösa de problem som möter funktionsnedsatta i vårt samhälle. Tillgänglighetsdagen ska manifesteras såväl centralt som lokalt. Centralt kan uttalanden, program och utåtriktade aktiviteter formas. I socialdemokratiska föreningar och på arbetsplatser kan dagen innehålla lokala aktiviteter, möten, utbildningsinsatser med mera. Detta kan med fördel ske i samverkan med frivilligorganisationer.

Handikapprörelsens Socialdemokratiska Förening vill att kongressen beslutar:

C36:1 att en årlig dag som lyfter fram tillgänglighet för funktionsnedsatta inrättas,

C36:2 att tillgänglighetsdagen inträffar årligen den 1 september.

Handikapprörelsens Socialdemokratiska Förening

Stockholms arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C37 Kristinehamns arbetarekommun

Lättläst informationsmaterial

2010 ska alla kommuner ha genomfört åtgärder för att undanröja enkelt avhjälpta hinder.

En åtgärd för att nå detta mål, inom överförmyndarverksamheten, är att ta fram ett lättläst material för alla huvudmän (den person som har/får god man eller förvaltare). Huvudmannen ska kunna ta del av en lättläst information, som gäller för honom eller henne.

Jag föreslår:

C37:1 att det tas fram ett lämpligt material till denna så viktiga grupp människor, de svagaste i vårt samhälle.

Inga-Lill Röhr

Kristinehamns arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C38

Örebro arbetarekommun – enskild

Se över och förändra dagens teckenspråkstolkservice

Teckenspråkig socialdemokratiska förening är en både rikstäckande, en så kallas ”Stark socialdemokratiska förening” och lokal socialdemokratiska förening där kommunikations-språket är det svenska teckenspråket. Vi verkar för förutom socialdemokratin även för ett samhälle där alla medborgare är delaktiga och har medinflytande.

Dagens teckenspråkstolkscentraler har ambitionen att de som är i behov av tecken-språkstolkservice ska få det. Landstingen har sedan 1994 skyldighet att erbjuda teckenspråkstolkning. Flera landsting har skilda uppfattningar och tillika skilda uppsatta prioriteringar om vilka som kan få teckenspråkstolkservice i första hand och så vidare. Viktiga områden som berör sjukvård och hälsa prioriteras högst medan andra viktiga faktorer som berör fritid och rekreation prioriteras lågt. Detta är en fara för den svenska demokratin då tolkuppdragen som berör det viktiga partipolitiska arbetet prioriteras väldigt lågt. Detta har lett till flertalet anmälningar till patientnämnden för uteblivna tolkningar och handikappsombudsmannen (HO) har också fått mottaga flertalet anmälningar. Alla dessa anmälningar har inte lett någonstans och lagens texter har i princip varit uddlösa.

Fördelning efter behovet, inte efter antalet invånare i en region – den statliga fördelningen baseras på antalet invånare inom var och ett landstingsområde. Detta visar upp en felaktig bild då behovet är långt större inom Örebro län om man jämför med andra landsting. Detta bör bortses och istället bör staten ta över teckenspråkstolkverksamheten och därefter fördela och anpassa efter de behoven som finns. Den rikstäckande teckenspråkstolkcentralen bör ha ett rikstäckande bokningssystem så att de teckenspråkstolkare som saknar uppdrag kan riktas dit där behoven finns.

Örebro kommun och arbetarekommunen i Örebro har i många fall fått rycka in och bekosta de privata tolkaktörerna för att de teckenspråkiga förtroendevalda ska kunna fullfölja sina förtroendeuppdrag.

Dessutom är det av stor vikt det görs rejäla satsningar på teckenspråkstolkare, så att dessa får speciella nödvändiga kompetenser. På det sättet får vi fram teckenspråkstolkare koncentrerade till olika specialområden, vilket innebär kvalitetsutveckling och på köpet få tillfredsställda teckenspråkstolksanvändare. För att nämna ett exempel i förtydligande syfte: Teckenspråkstolkningen på universitetet kräver teckenspråkstolkare med de rätta kompetenserna för att garantera en kvalificerad tolkning med de rätta kvaliteterna.

Den teckenspråkiga socialdemokratiska föreningen föreslår mötet och kongressen att besluta följande:

- C38:1 att Socialdemokraterna verkar för att ansvaret för teckenspråkstolkservice övergår till att bli statligt. Det blir ett tydligare ansvar och teckenspråkstolksbeställningarna blir inte längre ärenden för patientnämnden,
- C38:2 att Socialdemokraternas mening är den att satsningar ska göras på kvalitetsutveckling, specialkompetensutveckling för de intresserade teckenspråkstolkarna och att dessa teckenspråkstolkare ska kunna bli knutna till de specifika uppdragsområdena.

Teckenspråkig socialdemokratisk förening

Örebro arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

Motion C39

Örebro arbetarekommun

Rättvisare fördelning av resurser till tolkcentraler

Statens bidrag till landstingets tolkcentraler för döva måste ändras så att det blir rättvist. Idag betalas de ut baserat på antalet invånare i stället för antalet döva i länet. I Stockholm och i Örebro bor det nästan lika många döva/hörselskadade personer men systemet gör att Stockholm får väsentligt mer resurser jämfört med Örebro. Denna snedfördelning är orimlig!

Idag fattas flera hundra dövtolkar i landet. Behovet är stort, men resurserna knappa. Många döva hamnar i kläm på grund av ett orättvist och snedvridet system.

I 15 år har staten delat ut pengar till landstingets tolkcentraler för döva. Dessa statliga bidrag delas inte ut efter behov, alltså efter antalet döva i ett län, utan efter antalet invånare i ett län. Detta gör att länen får olika mycket resurser för dövtolkar. De statliga bidragen är därför ett orättvist system eftersom det inte följer behovet av tolkar.

I Örebro finns många utbildningar för döva och hörselskadade RGD (Riksgymnasiet för döva) och RGH (Riksgymnasiet för hörselskadade) vilket gör att det bor många döva i länet både under studietiden och kvarboende därefter. Det bor lika många döva i Örebro län som i Stockholms län, ungefär 1 500 personer. Stockholm får statliga bidrag för tolkar på 15 miljoner kronor om året medan Örebro endast får 4 miljoner. I Värmlands län bor det 30 döva personer men länet tilldelas 2,3 miljoner.

Denna snedfördelning har lett till att många med behov av tolkhjälp inte kan få det på grund av för lite resurser i länet, detta trots att personerna har stora behov av det.

Det är orimligt att ha de beräkningsgrunder som finns idag. Bidraget ska fördelas efter behov och inte efter det totala antalet invånare i ett län. För att komma tillrätta med denna felaktiga och orättvis fördelning måste systemet ändras omgående så att döva får hjälp och stöd i sin dagliga verksamhet.

Vi föreslår att kongressen beslutar:

C39:1 att Socialdemokraterna ska se till så att resursfördelningarna till tolkcentralerna förändras i det motto att antalet döva/hörselskadade ska ligga till grund för fördelningen av resurserna i motionens anda.

Handels socialdemokratiska förening Örebro läns

Örebro arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C40

Örebro arbetarekommun – enskild

Ta fram ett brett sortiment av sexhjälpmedel till människor med olika funktionsnedsättningar

Ingen människa har rätt till sex. Det är en sanning som för de allra flesta framstår som självklar. Hade alla människor haft rätt till sex hade det också funnits ett krav att erbjuda sex, vilket vore fruktansvärt. Därför är det viktigt att slå fast: ingen människa har rätt till sex!

Ytterst få människor med funktionsnedsättning har en begränsad sexförmåga. Däremot har människor med fysiska funktionsnedsättningar en i varierande grad nedsatt förmåga till fysisk aktivitet – att röra sig och sitta eller ligga på olika sätt. Detta kan leda till stora svårigheter att genomföra sexuella aktiviteter i par eller ens på egen hand.

Vi människor utan funktionsnedsättningar har ett stort utbud av hjälpmedel att välja mellan, trots att det stora flertalet av oss har förmågan att på olika sätt tillfredsställa oss

själva enbart med hjälp av våra händer. Den förmågan saknar många människor med funktionsnedsättningar, medan andra har väldigt svårt med det.

Med anledning av detta föreslår vi:

- C40:1 att Sveriges landsting, eller motsvarande organ som i varje län/kommun tillhandahåller och tar fram hjälpmedel och stöd till människor med fysiska funktionsnedsättningar, får i uppdrag att ta fram sexuella hjälpmedel anpassade funktionsnedsatta,
- C40:2 att hjälpmedlen får inte enbart erbjudas ur ett heteronormativt perspektiv och ska vara anpassade till självständig sexuell aktivitet, men också till par- och gruppvis aktivitet,
- C40:3 att informationen om hjälpmedlen ska förmedlas via organisationer, förslagsvis RFSU, direkt till personerna och inte enbart till gode män. Extra viktigt är det i de fall när gode män är nära anhörig.

John Johansson, Socialdemokratiska Studentklubben i Örebro och Ulrika Sandberg, Södra Socialdemokratiska föreningen

Örebro arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

Motion C41

Kalmar arbetarekommun

Inför VAA (Vård Av Anhörig)

Många anhöriga drar ett tungt lass med att ge omsorg och omvårdnad till någon närstående. Många blir handikappade i unga år, det kan vara sjukdomar trafikolyckor eller andra orsaker anhöriga får då hjälpa till. Kommunerna har möjlighet att göra så kallade anhöriganställningar och sådant görs i ganska stor utsträckning. Men det finns anhöriga som har ett jobb att sköta och samtidigt har en närstående som behöver hjälp vid till exempel läkarbesök eller samhällsärenden och liknande. Den anhörige behöver i sådana fall ta ledigt från sitt arbete för att kunna hjälpa till, ofta handlar det om att den handikappade/sjuka har förtroende för den anhörige och därför sätter stort värde på dennes medverkan i olika sammanhang. Här borde det vara möjligt för den anhörige att kunna ta ut ledighet på ungefär samma villkor som gäller för vård av barn.

Givetvis behövs någon form av bevis på att man är anhörig och att man behövs för den handikappade/sjukes intressen ska kunna tillvaratas, det borde kommunens biståndshandläggare utfärda. Genom att införa en ny stödform Vård Av Anhörig skulle detta möjliggöras. Det handlar inte om så många men för de berörda skulle det vara ett mycket bra stöd.

Jag föreslår därför kongressen besluta:

- C41:1 att införa en ny stödform till anhöriga kallad VAA (Vård Av Anhörig).

Steve Sjögren

Kalmar arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C42

Örebro arbetarekommun

Förstärkt regelverk för gode män och förvaltare

Personer, som fått en god man eller en förvaltare förordnad till stöd för sig, har stora behov av sådant stöd, ofta för att få hjälp att hantera sin ekonomi. I föräldrabalken reg-

leras noggrant vad som gäller: förvalta tillgångar väl, inte skänka gåvor å huvudmannens vägnar et cetera. Även om gode män och förvaltare i allmänhet tar sitt uppdrag på fullaste allvar så rapporteras då och då i pressen hur gode män och förvaltare för egen vinning utnyttjat sin ställning som ombud respektive företrädare för huvudmannen. En översyn över regelverket bör göras för att förhindra att gode män och förvaltare tar sig makt som inte är till gagn för huvudmannen.

Två exempel: En man, som nyligen förlorat sin far, läser i tidningen att faderns hus fått en ny lagfaren ägare. Fadern har några månader före sin död drabbats av en hjärninfarkt och vårdats i ett äldreboende utan att vara kontaktbar. Sonen har betalat räkningar och sett till bostaden. När sonen undersöker saken visar det sig att en släkting till fadern några veckor före faderns död begärt förvaltare och rekommenderat en person för uppdraget. Förvaltare förordnades utan kontakt med sonen och utfärdade, som första och enda åtgärd, ett gåvobrev på fastigheten som alltså skänktes till släktingen. Gåvobrevet godkändes av överförmyndaren. Sonen anmälde förhållandet till länsstyrelsen, som kritiserade kommunen, och till kommunen, som beviljade sonen skadestånd – men skadan var redan skedd: lagfart på fastigheten hade beviljats släktingen.

I ett annat fall avled en man med demenssjukdom, 87 år gammal. När mannen inte längre kunde sköta släktgården flyttade en kusin in för att hjälpa till. Kusinerna hade växt upp tillsammans, hade ett gott förhållande och gårdsägaren hade för flera personer förklarat att han testamenterat alla sina tillgångar till kusinen, då han ville att gården skulle stanna i slakten. Den gamle mannen hade också en bekant som hjälpte honom och som rekommenderade en person för god mansförordnande då detta blev aktuellt. Efter dödsfallet presenterades ett testamente, skrivet av gode mannen, där gården och nästan all övrig kvarlåtenskap testamenterats till gode mannens bekant. Detta förhållande är nu polisanmält. I detta ärende är kommunens nytillträdde överförmyndare fullt på det klara med att ärendet inte hanterats på rätt sätt.

I båda dessa fall protesterade anhöriga mot gode mannens/förvaltarens åtgärd. Man kan fråga sig hur ofta det kan tänkas ske egennyttigheter utförda av gode män/förvaltare utan att någon finns som reagerar.

I båda dessa fall har också konstaterats brister hos respektive kommuns överförmyndare – i det första fallet genom kommunens skadestånd, i det andra genom uttalande från nytillträdde överförmyndare.

Wadköping socialdemokratiska förening hemställer:

C42:1 att översyn görs av regelverket för god man-/förvaltarskap och att åtgärder vidtas för att förhindra missbruk av ställning.

Inger Göransson

Örebro arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C43

Alingsås arbetarekommun

Partiets handikappolitiska handlingsplan

Riksdagen har i den nationella handlingsplanen ”Från patient till medborgare” år 2000 antagit mål och konkreta åtgärder som syftar till att ta bort hinder som finns för funktionshindrades fulla delaktighet i samhällslivet. Handlingsplanen spänner över alla samhällsområden och markerar därigenom att den så kallade handikappolitiken är ett sektorsövergripande politikområde.

Den nya FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsned-

sättning ställer också juridiskt bindande krav på Sverige. Kommunerna och landstingen/regionerna ansvarar för genomförandet av den Nationella handlingsplanen inom sina respektive områden. Det är där som en stor del av det praktiska arbetet med att anpassa samhället även för personer med funktionsnedsättningar ska genomföras. Behovet av en helhetssyn och av samordning av de aktiviteter som genomförs för att stärka individens rättigheter är nödvändigt.

Det gemensamma uppdraget handlar om att ge alla människor lika möjligheter att leva ett aktivt liv och motverka diskriminering i alla dess former.

En förbättrad tillgänglighet och ett bra bemötande är bra för alla inte bara för personer med funktionsnedsättning.

Den situation som nu råder på arbetsmarknaden har ytterligare försämrats för personer med olika former av funktionsnedsättning att få arbete.

Nu är det snart 2010 och mycket återstår för att leva upp till målen i handlingsplanen. Vi har alla ett ansvar oavsett om vi är kommun, region/landsting- eller riksdagspolitiker.

Partiets nuvarande "Handikappolitiska" program är i stort behov av revidering.

Jag föreslår därför:

C43:1 att vi socialdemokrater snarast inleder ett arbete med att revidera partiets Handikappolitiska handlingsplan.

Lena Hult

Alingsås arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C44

Umeå arbetarekommun

Statliga bidrag för personliga ombud

Organisationen för personliga ombud har inom Umeå-regionen organiserats inom "Stiftelsen Samsyn".

Stiftelsen Samsyn bildades i syfte att:

- ge psykiskt funktionshindrade en meningsfull tillvaro samt verka för att de aktivt kan ta del i samhället på egna villkor,
- åstadkomma ett intimt samarbete mellan olika samhälleliga institutioner och frivilligorganisationer för att kunna ge de psykiskt funktionshindrade bästa möjliga stöd,
- därigenom utnyttja samhällets resurser så effektivt som möjligt,
- i projektform och på andra sätt arbeta för att uppnå dessa mål,
- verka för att spridning av kunskap rörande de psykiskt funktionshindrades situation,

De projekt med personliga ombud som startades 1996 har varit föremål för en vetenskaplig utvärdering efter 18 respektive 36 månader. Dessa utvärderingar där bland annat Stiftelsen Samsyn utvärderades, visade att personer som deltagit i verksamheten upplevt ökad livskvalitet, minskad psykiska och psykosomatiska symtom och därmed minskat sin konsumtion av såväl öppen som sluten psykiatrisk vård. Efter sex år har dessa klienter kontaktats för ytterligare uppföljning. Sexårsuppföljningen visar att personerna fortsätter en positiv utveckling och att vissa resultat blir tydliga först efter en längre tid.

Personliga ombud arbetar med personen som uppdragsgivare och den första fasen i ett samarbete är det mycket viktigt att skapa en bra relation med klienten. Den relationsskapande fasen kan ta lång tid för personer som har svårt med tillit till andra.

Ombuden har en stödjande roll gentemot den funktionshindrande personen och målsättningen är bland annat att skapa förutsättningar för en god livskvalite. Den hu-

vudsakliga uppgiften är att tillsammans med klienten identifiera och formulera behov av vård, stöd och service och stödja klienten så att insatserna utgår från hans/hennes önskemål och lagliga rättigheter. Ombuden kan göra egna insatser för klienten och även företräda klienten i myndighetskontakter när önskemål finns.

Ett personligt ombud har en fristående roll gentemot myndigheter och arbetar inte med myndighetsutövning.

Personliga mbud ska även bedriva uppsökande verksamhet för att nå behövande personer som har svårt att själva söka stöd.

Arbetet är grannlaga, kräver tid och lyckas för det mesta. I de fall det lyckas kan det ge stora möjligheter till att hjälpa en person till bättre livskvalitet.

Staten ger till länsstyrelserna resurser för att inrätta Personliga Ombud till personer med psykiskt funktionshinder. Statens bidrag till verksamheten med personliga ombud blev permanent 2001. Beloppet per beviljat ombud sattes till 302 400 kronor/år. Trots att behovet av uppräknings påtalats upprepade gånger och från flera olika håll är beloppet per beviljat ombud fortfarande oförändrat. Det innebär att det årliga uppräknings av kostnaderna helt får bäras av kommuner och landsting.

För att inte urholka verksamheten för personliga ombud måste de statliga bidragen årligen uppräknas i takt med kostnadsförändringen .

Socialdemokratiska tjänstemannaföreningen i Umeå hemställer om:

C44:1 att statens bidrag till personliga ombud skrivs upp årligen.

Umeå arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Partistyrelsens utlåtande över motionerna

C30:19, C30:20, C30:21, C30:24, C45:1, C45:2, C46:1, C46:2, C46:3, C47:1, C48:1, C48:2, C49:1, C49:2, C50:1, C50:2, C50:3, C50:4, C51:1, C51:2, C52:1, C53:1, C54:1, C54:2, C54:3, C55:1, C55:2, C56:1, C57:1, C58:1, C59:1, C59:2, C59:3, C59:4, C60:1, C61:1, C61:2, C61:3, C61:4, C62:1, C62:2, C62:3, C62:4, C62:5 (HBT).

I motion C51:1–2 (Malmö arbetarekommun) och i motion C45:1–2 (enskild, Stockholms arbetarekommun) och i motion C58:1 (Göteborgs partidistrikt) yrkas att Socialdemokraterna driver att riksdagen tillsätter en nationell, parlamentarisk utredning som har till uppgift att kartlägga transpersoners villkor i samhället, deras livsvillkor och inom vilka områden det finns faktorer som behöver ändras på för att transpersoner ska ha lika bra livsvillkor som andra personer samt att Socialdemokraterna driver att utredningen ska lägga fram förslag på åtgärder. I motion C47:1 (Stockholms arbetarekommun) och i motion C53:1 (Malmö arbetarekommun) och i motion C60:1 (Göteborgs partidistrikt) yrkas att Socialdemokraterna driver att en utredning tillsätts som får i uppdrag att utreda vården för transsexuella avseende faktorer som framtida vård- och resursbehov för både vuxna patienter och patienter som är barn/unga, nationell samordning, patientbemötande och kompetensutvecklingsbehov. I motion C57:1 (Göteborgs partidistrikt) yrkas att äldre hbt-personers livssituation, livsvillkor och hälsa ska belysas. I motion C46:1–3 (Stockholms arbetarekommun) och i motion C54:1–3 yrkas att ett politiskt handlingsprogram tas fram som berör äldre hbt-personers livssituation, livsvillkor och hälsa och att handlingsprogrammet bakas in i tillämpliga delar i lokala handlingsprogram och att handlingsprogrammet finns med i kommande valmanifest och plattformar. I motion C48:1–2 (Stockholms arbetarekommun)

yrkas att Socialdemokraterna i riksdagen tar ytterligare initiativ för att modernisera lagen om fastställande av könstillhörighet och att den nya könstillhörighetslagen inte ska kräva vare sig sterilisering eller borttagande av könskörtlar. I motion C30:24 (Stockholms arbetarekommun) yrkas att personer som genomgår könskorrigering inte ska tvingas avsäga sig rätten till sina könsceller. I motion C52:1 (Malmö arbetarekommun) och motion C56:1 (Göteborgs partidistrikt) yrkas att Socialdemokraterna driver att landstingen arbetar för en likvärdig behandling av heterosexuella och lesbiska par och en likvärdig behandling av lesbiska och heterosexuella kvinnor. I motion C50:1–4 (Malmö arbetarekommun) och i motion C59:1–4 (Göteborgs partidistrikt) yrkas att Socialdemokraterna driver att det ska göras lagligt möjligt för en person att kräva att arbetsintyg och betygsuppgifter utfärdas i de nya personuppgifterna vid byte av personnummer, på grund av byte av juridisk könstillhörighet, och vid tilldelning av fingerade personuppgifter och att Socialdemokraterna driver att den typen av utfärdanden av nya intyg och betyg inte ska ses som brottslig och att Socialdemokraterna driver att det görs möjligt att i LADOK ändra personuppgifter på tidigare registerposter, då studenten/forskaren har bytt personnummer på grund av byte av juridisk könstillhörighet eller har fingerade personuppgifter och att Socialdemokraterna driver att en myndighet ges i uppdrag att övervaka och informera om möjligheten samt i förekommande fall själv träda in i arbetsgivares/läroanstalts ställe och utfärda nya intyg/betyg. I motion C49:1–2 (Uppsala arbetarekommun) yrkas att en ny könsneutral äktenskapsbalk kompletteras med en bestämmelse om att ingen vigselföräntare i trossamfund med vigselrätt ska kunna vägra att viga homosexuella samt att man uppmanar våra riksdagsledamöter att ta initiativ i enlighet med motionens intentioner. I motion C55:1–2 (Lunds arbetarekommun) yrkas att alla människors rätt till äktenskap och vigsel är en övergripande princip som ska gälla för alla samfund, organisationer och enskilda som har vigselrätt och att samfund och övriga som inte inom två år från riksdagens beslut, fullt ut åtar sig att viga människor oavsett kön, fräntas vigselrätten. I motion C30:19–21 (Stockholms arbetarekommun) yrkas att en utredning tillsätts med syfte att se över de aktuella reglerna för att bli förälder när detta inte sker vid heterosexuellt samlag och att utredningen särskilt har som syfte att öka tillgänglighet samt likabehandling vid reproduktiv assistans enligt ovanstående resonemang och att utredningen får i uppdrag att göra reproduktiv assistans till en del av familjepolitiken och därmed ge verksamheten ökad statlig styrning samt att finansieringen av verksamheten ses över för att skapa en rimlig balans mellan individ, landsting och stat. I motion C61:1–4 (Malmö arbetarekommun) samt motion C62:1–3, 5 (Göteborgs partidistrikt) yrkas att Socialdemokraterna driver att Brottsbalken kapitel 29, 2 § punkt 7, den så kallade hatbrottsparagrafen, utökas till att uttryckligen omfatta även könsidentitet och könsuttryck, att Socialdemokraterna driver att Brottsförebyggande rådet ska åläggas att möta statistik även kring hatbrott på fransobisk grund, att Socialdemokraterna driver att någon myndighet åläggs att intiera och flja forskning kring transfoa hatbrott samt att Socialdemokraterna driver att landets brottsofferjourer samt rättsväsende erbjuds medel att skaffa sig specifik transkompetensutbildning. I motion C62:4 (Göteborgs partidistrikt) yrkas att Socialdemokraterna driver att rättsväsendet har transkompetens.

Sverige ska vara ett land där alla – oavsett sexuell läggning – ska kunna visa sin kärlek öppet. Alla människor ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Under vår senaste regeringsperiod gav vi uppdrag åt flera myndigheter att höja kunskapen bland sin personal om diskriminering på grund av sexuell läggning och

om HBT-frågor. Det gällde myndigheter inom exempelvis rättsväsendet (Domstolsverket, Riksåklagaren, Kriminalvården), Arbetsmarknadsverket, Socialstyrelsen, Skolverket och Folkhälsoinstitutet.

Den socialdemokratiska regeringen gav också Folkhälsoinstitutet i uppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen för homosexuella, bisexuella samt transpersoner och föreslå åtgärder. Det gällde även äldre HBT-personer. Vidare fick Socialstyrelsen med utgångspunkt i resultaten från rapporten ”Jämställd socialtjänst” redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering inom socialtjänsten. Socialstyrelsen undersökte också socialtjänstens bemötande av homo- och bisexuella personer och redovisade vilka åtgärder som myndigheten hade vidtagit i syfte att förbättra socialtjänstens bemötande av HBT-personer. Uppdraget redovisades i och med att myndigheten lämnade sin årsredovisning i februari 2006.

Uppdraget till Skolverket var att se över ett urval av läroböcker avseende huruvida det förekommer uttryck för diskriminering eller andra former av kränkningar bland annat på grund av sexuell läggning. Uppdraget gavs i maj 2005 och redovisades i december 2006.

Länsstyrelsernas arbete mot hedersrelaterat våld ska också omfatta sådant hot och våld som ungdomar kan utsättas för på grund av sexuell läggning. Vad gäller rättsväsendet har Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen och Kriminalvårdsstyrelsen på vår socialdemokratiska regerings uppdrag upprättat strategier för att säkerställa att personalen har god kunskap om så väl grunden för rasistiska och homofobiska yttringar som om situationen för de grupper som utsätts för sådana brott. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har samordnat arbetet. De ovan nämnda myndigheterna fick också i uppdrag att upprätta kompetensstrategier i diskrimineringsfrågor för sina respektive verksamhetsområden. Värt att nämna är att Rikspolisstyrelsen genomfört projektet ”Normgivande mångfald”. Under projektets gång har samtliga 21 polismyndigheter fått utbildning i homokunskap. Man har också bildat ett nationellt nätverk för homo- och bisexuella medarbetare inom polisen.

Partistyrelsen menar att det är grundläggande i en demokrati att alla människor har lika värde och bemöts med respekt. Med hänsyn till den stora utsatthet för riktad brottslighet som transvestiter och transsexuella riskerar att utsättas för, bör det göras ett förtydligas i brottsbalken om att i det fall könsidentitet utgjort ett motiv för att kränkning vid brott ska det ses som försvårande omständigheter vid straffmätning. Partistyrelsen vill emellertid lämna visst utrymme öppet för eventuella lagtekniska synpunkter, men andemeningen är klar och tydlig.

Krav på aktiva åtgärder innebär att arbetsgivarna aktivt ska verka för att förebygga diskriminering i sin verksamhet. För det krävs bland annat ökade kunskaper bland personalen. Med införandet av aktiva åtgärder på grund av sexuell läggning följer krav på kunskapshöjande insatser av arbetsgivarna inom bland annat kommunerna, landstingen och de statliga myndigheterna.

HBT-personers hälsa

En övervägande del av HBT-personer har en god hälsa. Det visar utredningen som Folkhälsoinstitutet redovisade 2006. Det var dock en större andel med sämre hälsa bland HBT-personer än i den övriga befolkningen. Även andra studier har visat att ohälsan bland HBT-personer behöver uppmärksammas särskilt så att samhällets stöd kan förbättras. Den socialdemokratiska riksdagsgruppen har i en motion krävt att den nuvarande borgerliga regeringen tar ett särskilt initiativ för

att säkerställa att kontinuerliga och systematiska undersökningar görs av hälsoutvecklingen för HBT-personer för att nå ytterligare kunskap så att samhället kan erbjuda och utveckla bättre stöd och hjälp. I motionen krävs också att regeringen kommer tillbaka till riksdagen med förslag om hur vårdpersonalens kompetens i HBT-frågor ska utvecklas.

Mot bakgrund av de ovan redovisade arbeten och utredningarna som den socialdemokratiska regeringen genomförde anser partistyrelsen inte att det är motiverat att tillsätta någon nationell parlamentarisk utredning om HBT-personers hälsa och situation i nuläget. När det gäller översynen av lagen om fastställande av könstillhörighet anser partistyrelsen att regeringens förslag ska inväntas, särskilt som utredningen varit ute på remiss. Sammanfattningsvis anser partistyrelsen att det har gått för kort tid för att kunna utvärdera vilka effekter de vidtagna åtgärderna haft. Men självklart måste utvecklingen följas och det som inte fungerar måste uppmärksammas och åtgärdas.

Ofrivillig barnlöshet

Få vuxna vill avstå från att uppleva glädjen att bli förälder och det spännande livet tillsammans med barn. Men ibland blir det ingen graviditet trots många försök och ibland tar livet en sådan vändning att man inte har någon partner när barnlängtan är stark.

Enligt svensk lag får inte sjukvården hjälpa ensamstående kvinnor att skaffa barn genom assisterad befruktning. Ensamstående kan bli föräldrar till adoptivbarn, men inte genom assisterad befruktning. Vissa kvinnor väljer därför att adoptera medan andra har en stark längtan efter att själv föda ett barn.

En kartläggning från SKL visar hur landstingen erbjuder assisterad befruktning. Det finns stora skillnader i vad som erbjuds heterosexuella respektive lesbiska par. Partistyrelsen anser det är självklart att landstingen ska behandla alla kvinnor lika.

Partistyrelsen anser också att ensamstående kvinnor bör få tillgång till assisterad befruktning enligt samma villkor som kvinnor som lever i en relation. Det finns ingen anledning att tro att de barn som tillkommit genom assisterad befruktning av en ensamstående kvinna skulle få dåliga uppväxtvillkor, mindre kärlek eller sämre uppfostran. Socialdemokraterna i riksdagen har därför krävt att regeringen snarast utreder förutsättningarna för att ge ensamstående kvinnor rätt till assisterad befruktning och återkommer till riksdagen med förslag.

Rätt att ändra intyg

För personer som till exempel fått ändrad könstillhörighet utgör det ett problem att de inte kan få sin namnidentitet ändrad retroaktivt i vissa handlingar som betyg och anställningsbevis. De tvingas därför att visa upp handlingar med sin gamla könsidentitet, vilket kan innebära att de hamnar i obekväma situationer och i värsta fall bemötas kränkande och diskriminerande. Partistyrelsen anser att det är viktigt att skola, högskola och andra samhällsinstitutioner erbjuder att, efter begäran av den enskilda, utfärda nya intyg utifrån den nya könstillhörigheten.

Socialdemokraterna i riksdagen har i en reservation krävt att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till lagstiftning eller att regeringen vidtar andra åtgärder för att tillgodose att en person som har bytt namnidentitet eller personnummer kan få dessa uppgifter ändrade retroaktivt.

Könsneutrala äktenskap

Socialdemokraterna har alltid arbetat för ett samhälle fritt från fördomar och

diskriminering. Vi har också varit framgångsrika i arbetat med att steg för steg införa en lagstiftning som motverkar diskriminering på grund av sexuell läggning.

Det är med stor tillfredsställelse som vi socialdemokrater kan konstatera att en könsneutral äktenskapslagstiftning äntligen har införts. En könsneutral äktenskapslagstiftning stöds av en majoritet av Sveriges befolkning, och under en längre tid har det också funnits en bred majoritet för frågan i Sveriges riksdag. Trots en bred politisk majoritet i riksdagen har vägen fram till beslut kantats av hinder.

Den socialdemokratiska inställningen har hela tiden varit att frågan om en könsneutral äktenskapslagstiftning måste få en skyndsam behandling. Sedan utredningen presenterades vintern 2007 har Socialdemokraterna i riksdagen arbetat för att så snabbt som möjligt få en lagstiftning på plats som fokuserar på kärlek och inte kön. Detta har gjorts genom en rad motioner under åren och genom begäran om s.k. utskottsiniciativ vid tre tillfällen – den 4 oktober 2007, den 22 januari 2008 och slutligen den 18 augusti 2008 – begäranden som den borgerliga majoriteten varje gång röstat ned.

Till slut valde den samlade oppositionen i riksdagen att skriva fram en motion med kompletta förslag till lagstiftning. Denna motion skrevs hösten 2008 under allmänna motionstiden och lämnades in som en trepartimotion av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – för att påskynda arbetet och samtidigt öppna en dörr för alla de borgerliga riksdagsledamöter som också tröttnat på regeringens oförmåga att komma med ett lagförslag i frågan. Regeringen klarade inte av att leverera det av många utlovade lagförslaget om könsneutrala äktenskap, och vid årsskiftet 2008/09 hänvisades i stället frågan till riksdagen där civilutskottet har arbetat fram ett lagförslag.

Socialdemokraterna i riksdagen har i detta arbete haft ett öppet förhållningsätt för att nå kompromisser eftersom det finns ett stort värde i att nå en så bred enighet som möjligt när det gäller alla detaljer i lagförslaget och därmed säkra en bred majoritet bakom äktenskapslagstiftningen.

En fråga där Socialdemokraterna har en annan uppfattning, gäller de lagfarna domarna som vigselförrättare. Enligt vår mening är det olyckligt att begränsa antalet vigselförrättare nu när fler får möjlighet att vigas.

I den trepartimotion som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lade under allmänna motionstiden hösten 2008 om en könsneutral äktenskapsbalk föreslås att vigselrätten ska vara kvar för lagfarna domare.

Om det visar sig behövt är riksdagsgruppen beredd att återkomma med förslag som innebär att lagfarna domare återigen ska bli skyldiga att förrätta vigslar.

Partistyrelsen är medveten om att det finns synpunkter på delar av den nya könsneutrala äktenskapslagstiftningen men anser att dessa frågor ska vila tills vidare. Det är mycket glädjande att vi har kommit så här långt.

Partistyrelsen föreslår kongressen besluta:

att bifalla motionerna C50:1, C50:2, C50:3, C50:4, C59:1, C59:2, C59:3, C59:4, att anse följande motioner besvarade med hänvisning till utlåtandet C30:19, C30:20, C30:21, C30:24, C45:1, C45:2, C46:1, C46:2, C46:3, C47:1, C48:1, C48:2, C49:1, C49:2, C51:1, C51:2, C52:1, C53:1, C54:1, C54:2, C54:3, C55:1, C55:2, C56:1, C57:1, C58:1, C60:1, C61:1, C61:2, C61:3, C61:4, C62:1, C62:2, C62:3, C62:4, C62:5.

Motion C45

Stockholms arbetarekommun – enskild

Nationell utredning av transpersoners livssituation

Många av de stora reformer som kommit homo- och bisexuella till del under senare år har sin grund i den utredning om homosexuellas situation som gjordes 1984, SOU 1984:63. Någon motsvarande utredning om transpersoner har inte gjorts.

Kunskaperna om transpersoners livssituation är mycket dålig, både i samhället i stort och även inom HBT-samhället. Samtidigt visar allt fler mindre undersökningar och folkhälsoinstitutets större undersökning från 2005 att transpersoner som grupp mår sämre än andra grupper, inräknat homo- och bisexuella. Gruppen har, enligt folkhälsoinstitutets rapport "Hälsa på lika villkor?" 2005 sämre fysisk hälsa, psykosocial hälsa och är mer utsatt för våld än genomsnittsbefolkningen. Gruppen har också fram till januari 2009 haft ett mycket sämre diskrimineringskydd, där enbart den transsexuella delen av gruppen haft något skydd och övriga varit helt oskyddade. Gruppen är heller inte inkluderad i hets- eller hatbrottslagstiftningen eller är föremål för några specifika identitetsstärkande eller folkhälsofrämjande projekt.

Dessa skillnader gentemot många andra minoritetsgrupper gör det sannolikt att gruppen rent generellt kan antas ha en sämre situation vad gäller inte bara psykosocial hälsa och fysisk hälsa utan också vad gäller deltagande i det demokratiska samhället. Samtidigt finns det idag mycket lite empirisk forskning om transpersoner, vi vet inte ens hur många transpersoner som kan antas finnas i Sverige, vilka de är eller hur de lever, än mindre vilka bekymmer de har eller hur vi ska nå dem med samhällsinsatser.

Bristen på forskning och information gör, ihop med att transrörelsen har stora resursbrister och är heterogen, att beslutsfattare på alla nivåer och inom alla områden riskerar därför att prioritera fel och/eller fatta felaktiga beslut.

Därför är det viktigt med en nationell, parlamentarisk och övergripande utredning om transpersoners livssituation.

Yrkande:

C45:1 att Socialdemokraterna driver att riksdagen tillsätter en nationell, parlamentarisk utredning, som har som uppgift att kartlägga transpersoners villkor i samhället, deras problematik, livsvillkor och inom vilka områden det finns faktorer som behöver ändras på för att transpersoner ska ha lika bra livsvillkor som andra personer,

C45:2 att Socialdemokraterna driver att utredningen ska lägga fram förslag på åtgärder.

Lukas Romson

Stockholms arbetarekommun beslöt att sända motionen som enskild till kongressen.

Motion C46

Stockholms arbetarekommun

Äldre har också rätt att vara HBT-personer

Det finns ganska många äldre HBT-personer. Personer som hela sitt liv levt som HBT-personer eller kanske enbart levt en tid som HBT-personer, öppet eller inte. Det borde vara alla människors rättighet att själv få definiera sin sexuella läggning och identitet och leva därefter.

Det finns idag ett fenomen som kallas HBT-kultur och HBT-värld – kultur och mötesplatser riktade till målgruppen HBT-personer eller som konstrueras, genomförs och

upprätthålls av enbart HBT-personer. Det måste vara alla människors rättighet att själva få välja hur de vill leva sina liv. Några väljer att enbart umgås med heterosexuella, andra med enbart katoliker, andra med enbart socialdemokrater. Några kanske väljer att enbart leva tillsammans med andra HBT-personer.

Samhällsklimatet är idag rått och hårt! De personer som inte faller inom ramen för gällande normer, riskerar att marginaliseras, diskrimineras eller på andra sätt fara illa. Många HBT-personer har en sämre hälsa än genomsnittet, fysiskt och psykiskt, HBT-personer är också oftare utsatta för våld och hot om våld, trakasserier och kränkande behandlingar än genomsnittet.

Det finns en risk att äldre HBT-personers situation och livsvillkor, hälsa och behov förbises av det offentliga, såväl inom sjukvården som inom äldreomsorgen.

Det är allas vårt ansvar att garantera alla människor välmående, även när vi blir äldre. Äldre HBT-personer måste få samma möjlighet till en dräglig tillvaro på ålderns höst, en god hälsa och livskvalitet!

Jag yrkar därför:

C46:1 att ett politiskt handlingsprogram tas fram som berör äldre hbt-personers livssituation, livsvillkor och hälsa,

C46:2 att handlingsprogrammet bakas in i tillämpliga delar i lokala handlingsprogram,

C46:3 att handlingsprogrammet finns med i kommande valmanifest och plattformar.

Jerry Adbo

Stockholms arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C47

Stockholms arbetarekommun

Nationell utredning av vården för transsexuella

Vården av transsexuella patienter bedrivs både inom psykiatri och inom medicinen. Diagnostiseringen görs inom psykiatri medan själva behandlingen är medicinsk, omfattandes bland annat hormonterapi och könskorrigeringar. Denna uppdelning leder inte alltför sällan till ett mycket stort antal vårdkontakter med vårdpersonal som inte alltid har bra kommunikationer med varandra. Själva diagnostiseringen tar också mycket lång tid, vanligen minst två år och det finns många exempel på patienter som inte anser sig ha fått tillräckligt stöd och hjälp av vården under den tid det tar innan de får konkret behandling för sitt tillstånd, trots att vi idag vet att det är psykiskt påfrestande för alla patienter att vänta på sin behandling. Det finns också forskning som indikerar att det kan finnas en del problem där patienter känner sig mindre bra bemötta inom psykiatri, med brist på inflytande över sin vård och brist på respekt.

Samtidigt rapporterar patienter till föreningar och nätverk att vården ser mycket olika ut i olika delar av landet, både vad gäller rutiner, väntetider och vilken konkret medicinsk vård som erbjuds. Tiden från remiss till faktiskt besök hos specialist varierar kraftigt över landet. Den typ av hårborttagande behandling som erbjuds i Stockholm erbjuds inte i Lund, och vice versa, kvinna-till-man-transsexuella i Umeå har problem att ens få sin vård finansierad och får sina bröstreducerande operationer mycket senare än patienter i andra delar av landet och så vidare. En del psykiatriska enheter som arbetar med transsexuella patienter menar också att de har för lite resurser, både personellt och ekonomiskt.

Patienter under arton år har heller sällan någon möjlighet att få tillgång till specialistvård för att få sin diagnos och kunna påbörja hormonbehandling, en vård de har rätt att

få. Den vården ges idag bara inom Stockholms läns landssting och i region Skåne. Övriga transsexuella barn och ungdomar har ingen som helst tillgång till specialistvård, för ingen av mottagningarna ska enligt reglerna ta emot utomlänspatienter, det är inte deras budget avsedd för. Kunskaperna inom primärvården att enheterna finns och att man eventuellt kan remittera patienter dit i undantagsfall är mycket begränsade. RFSL Ungdom och de olika transföreningarna får allt fler kontakter med desperata föräldrar som söker hjälp för sina barn, där de söker information de egentligen borde få från sjukvården.

Samtidigt har vi en lagstiftning som säger att alla medborgare ska ha lika god tillgång till god vård, oavsett var man bor. Det är uppenbart att lagens intentioner inte följs vad gäller transsexuella patienter.

Yrkande:

C47:1 att Socialdemokraterna driver att en utredning tillsätts som får i uppdrag att utreda vården för transsexuella avseende faktorer som framtida vård- och resursbehov för både vuxna patienter och patienter som är barn/unga, nationell samordning, patientbemötande och kompetensutvecklingsbehov.

Lukas Romson, HBT-sossen

Stockholms arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C48

Stockholms arbetarekommun

Modernisera lagen om fastställande av könstillhörighet

Fredagen den 21 november 2008 högtidlighålls för andra gången minnet av alla som fallit offer för transfobiskt våld i en internationell manifestation under namnet "Transgender day of remembrance".

Enligt en ny rapport från Folkhälsoinstitutet framgår att 40 procent av de tillfrågade i gruppen transpersoner upplevde ett nedsatt psykiskt välbefinnande. Vidare uppgav 21 procent av transpersonerna att de någon gång försökt ta sitt liv. Hela 41 procent av transpersonerna uppger att de blivit utsatta för kränkande behandling och bemötande under de senaste tre månaderna vilket är mycket vanligare än bland homo- och bisexuella.

Transfobin är med andra ord utbredd i samhället vilket får konsekvenser för transpersoner, bland annat i form av psykisk ohälsa och depressioner. För transsexuella är exempelvis själva könsbytesprocessen mycket påfrestande. Detta beror till viss del på lagen om fastställande av könstillhörighet som i princip varit oförändrad sedan 1972 och därför är föråldrad på många områden. Socialdemokraterna, tillsammans med vänsterpartiet, tog under förra regeringsperioden fram ett direktiv för översyn av lagen (dir. 2006:8). Utredningen (SOU 2007:16) presenterades i mars 2007 och har nu varit ute på remiss.

Dessvärre verkar arbetet i regeringskansliet numer ha avstannat och någon proposition är inte aviserad det närmaste halvåret. Det är nödvändigt att fortsätta arbetet med att modernisera lagen, i synnerhet som dagens lagstiftning ytterligare bidrar till transsexuellas psykiska ohälsa i stället för tvärtom. Att ändra lagen om fastställande av könstillhörighet är att ta ett steg för att utplåna transfobin i samhället.

Fotnot: Transpersoner är ett samlingsbegrepp som vanligtvis avser individer vars könsidentitet och/eller könsuttryck tidvis eller alltid skiljer sig från normen för det kön som registrerades för dem vid födseln. Bara den som själv identifierar sig som transperson är det. I begreppet ingår vanligtvis dragqueens, dragkings, intersexuella, transgendersister, transsexuella och transvestiter.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås:

C48:1 att Socialdemokraterna i riksdagen tar ytterligare initiativ för att modernisera lagen om fastställande av könstillhörighet,

C48:2 att den nya könstillhörighetslagen inte ska kräva vare sig sterilisering eller borttagande av könskörtlar.

Jerry Adbo, HBT-Socialdemokrater Stockholm

Stockholms partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C49

Uppsala arbetarekommun

För en ickediskriminerande äktenskapsbalk på riktigt

Sverige ser äntligen ut att få en könsneutral äktenskapslagstiftning som gör det möjligt för homosexuella par att ingå äktenskap. Samkönade par ska i framtiden inte längre hänvisas till registrerat partnerskap utan viga som alla andra som önskar gifta sig. Friheten att välja mellan en borgerlig vigsel eller en religiös vigsel i det trossamfund man tillhör ska bestå och omfatta också samkönade par. Alla trossamfund som önskar ta på sig den myndighetsutövning det faktiskt handlar om ska ansöka om vigselstillstånd. Om ett trossamfund vill ha möjlighet att viga sina medlemmar måste de alltså acceptera samkönade äktenskap. Den föreslagna lagtexten är dock inte konsekvent. Enskilda präster (eller motsvarande) kommer nämligen att kunna vägra viga par av samma kön.

Av grundlagen framgår att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och den enskilda människans värdighet. Mot denna bakgrund är det inte principiellt godtagbart att vigselförrättare inom trossamfund av olika skäl kan vägra att viga par som vänt sig till sitt trossamfund för att ingå äktenskap. De bör naturligtvis, liksom borgerliga vigselförrättare, vara skyldiga att viga alla som uppfyller lagens krav för att ingå äktenskap.

Vi föreslår:

C49:1 att en ny könsneutral äktenskapsbalk kompletteras med en bestämmelse om att ingen vigselförrättare i trossamfund med vigselrätt ska kunna vägra att viga homosexuella,

C49:2 att Socialdemokraterna i Uppsala län antar motionen som sin egen och uppmanar våra riksdagsledamöter att ta initiativ i enlighet med motionens intentioner.

Flogsta-Ekeby socialdemokratiska förening

Uppsala arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C50

Malmö arbetarekommun

Rätten att ändra intyg

Varje år i Sverige byter ett antal människor personnummer och ibland också namn. I de allra flesta fall är bytena okomplicerade, det handlar om att en person blivit tilldelade ett personnummer med felaktiga födelsedata. Men i vissa fall är bytena mer komplicerade, de där en transsexuell person byter könstillhörighet och därmed både personnummer och förnamn. I de fallen är identitetsbytet för en utomstående ofta helt osynligt, det finns inga kopplingar mellan den gamla och den nya juridiska identiteten utom för rättsväsendet. Detta skyddar transsexuella från att råka ut för hot på grund av sin bakgrund och från att

bli betraktade som ”mindre äkta” män och kvinnor på grund av normativa föreställningar om kön. Men så fort den som en gång bytt juridiskt könstillhörighet vill söka utbildning eller arbete på äldre meriter tvingas hon/han idag avslöja sin bakgrund som transsexuell.

Det stora flertal transsexuella som inte lever helt öppet med sin identitet har alltså idag ingen möjlighet att söka utbildning och arbete på samma villkor som andra.

Möjligheten att få äldre arbetsintyg och betyg utfärdade med nya personuppgifter är när det gäller skolbetyg omöjliga och i andra fall beroende på den tidigare arbetsgivarens goda vilja. I det senare fallet kan intyget dessutom aldrig dateras som om det var utfärdat när anställningen avslutades, det blir en typ av förfalskning. Följden blir att en transsexuell person sällan har möjlighet att verkligen visa upp samtliga intyg och betyg vid exempelvis en anställningsintervju om hon/han inte vill berätta om sin bakgrund som transsexuell.

Oavsett om han/hon väljer att berätta eller inte, blir följden alltså att chansen att få jobbet minskar, antingen på grund av omgivningens fördomar mot transsexuella eller på grund av undermåliga intyg. Inför studier måste eleven avslöja sin bakgrund för studieledning och vissa registrerare, något som han/hon kanske helst hade velat undvika.

En annan, mindre men mer utsatt grupp, kan tänkas råka ut för liknande problem. Ett litet antal personer i Sverige lever med så kallade fingerade personuppgifter. Deras personuppgifter är ändrade, och deras riktiga identitet enbart känd av ett fåtal personer. Det handlar om människor som lever under starka hot. Inte heller de kan använda äldre meriter om de på en ny ort vill återuppta ett normalt liv med studier eller arbete, inte med mindre än att riskera att avslöjas för de som utgör hotet.

För båda grupperna vore det önskvärt med en laglig möjlighet att kräva tidigare arbetsgivare och läroanstalter på nya intyg/betyg, utfärdade i de nya eller fingerade personuppgifterna, men i övrigt identiska med det gamla intyget/betyget så att ett nyutfärdat och nydaterat intyg väcker uppmärksamhet. I de fall en arbetsgivare/läroanstalt vägrar kan en myndighet uppdras att utfärda intyget istället, och utkräva en avgift från denne att täcka myndighetens kostnad.

Om arbetsgivaren/läroanstalten upphört existera får staten bära kostnaden. Om det också kombineras med möjligheten att ändra personuppgifter på äldre meriter i LADOK skulle situationen för studerande och forskande transsexuella underlättas betydligt.

En sådan här lösning skulle underlätta livet enormt för många transsexuella och förmodligen också för den lilla gruppen människor som lever med mycket tunga hotbilder.

Yrkande:

- C50:1 att Socialdemokraterna driver att det ska göras lagligt möjligt för en person att kräva att arbetsintyg och betygsuppgifter utfärdas i de nya personuppgifterna vid byte av personnummer, på grund av byte av juridiskt könstillhörighet, och vid tilldelning av fingerade personuppgifter,
- C50:2 att Socialdemokraterna driver att den typen av utfärdanden av nya intyg och betyg inte ska ses som brottslig,
- C50:3 att Socialdemokraterna driver att det görs möjligt att i LADOK ändra personuppgifter på tidigare registerposter, då studenten/forskaren har bytt personnummer på grund av byte av juridiskt könstillhörighet eller har fingerade personuppgifter,
- C50:4 att Socialdemokraterna driver att en myndighet ges i uppdrag att övervaka och informera om möjligheten samt i förekommande fall själva träda i arbetsgivares/läroanstalts ställe och utfärda nya intyg/betyg.

HBT (S) Öresund

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C51

Malmö arbetarekommun

Nationell utredning av transpersoners livssituation

Många av de stora reformer som kommit homo- och bisexuella till del under senare år har sin grund i den utredning om homosexuell situation som gjordes 1984, SOU 1984:63. Någon motsvarande utredning om transpersoner har inte gjorts.

Kunskaper om transpersoners livssituation är mycket dålig, både i samhället i stort och även inom HBT-samhället. Samtidigt visar allt fler mindre undersökningar och folkhälsoinstitutets större undersökning från 2005 att transpersoner som grupp mår sämre än andra grupper, inräknat homo- och bisexuella. Gruppen har, enligt folkhälsoinstitutets rapport "Hälsa på lika villkor?" 2005 sämre fysisk hälsa, psykosocial hälsa och är mer utsatt för våld än genomsnittsbefolkningen. Gruppen har också fram till januari 2009 haft ett mycket sämre diskrimineringskydd, där enbart den transsexuella delen av gruppen haft något skydd och övriga varit helt oskyddade. Gruppen är heller inte inkluderad i hets- eller hatbrottslagstiftningen eller är föremål för några specifika identitetsstärkande eller folkhälsofrämjande projekt.

Dessa skillnader gentemot många andra minoritetsgrupper gör det sannolikt att gruppen rent generellt kan antas ha en sämre situation vad gäller inte bara psykosocial hälsa och fysisk hälsa utan också vad gäller deltagande i det demokratiska samhället. Samtidigt finns det idag mycket lite empirisk forskning om transpersoner, vi vet inte ens hur många transpersoner som kan antas finnas i Sverige, vilka de är eller hur de lever, än mindre vilka bekymmer de har eller hur vi ska nå dem med samhällsinsatser.

Bristen på forskning och information gör, ihop med att transrörelsen har stora resursbrister och är heterogen, att beslutsfattare på alla nivåer och inom alla områden riskerar därför att prioritera fel och/eller fatta felaktiga beslut.

Därför är det viktigt med en nationell, parlamentarisk och övergripande utredning om transpersoners livssituation.

Yrkande:

C51:1 att Socialdemokraterna driver att riksdagen tillsätter en nationell, parlamentarisk utredning, som har som uppgift att kartlägga transpersoners villkor i samhället, deras problematik, livsvillkor och inom vilka områden det finns faktorer som behöver ändras på för att transpersoner ska ha lika bra livsvillkor som andra personer,

C51:2 att Socialdemokraterna driver att utredningen ska lägga fram förslag på åtgärder.

HBT (S) Öresund

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C52

Malmö arbetarekommun

Inseminering på lika villkor

Från och med den 1 juli 2005 får assisterad befruktning med donerade spermier utföras också beträffande en kvinna som är registrerad partner eller sambo med en annan kvinna. Detta innebär att homo- och heterosexuella kvinnor numera likställts när det gäller tillgången till denna typ av behandling. Assisterad befruktning kan ske dels genom insemination, dels genom befruktning utanför kroppen, IVF.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, visar (081016) i en kartläggning av hur

landstingen erbjuder assisterad befruktning att det finns stora skillnader i vad som erbjuds heterosexuella respektive lesbiska par. I tre landsting betalar exempelvis heterosexuella enbart par patientavgift för insemination medan lesbiska par först själva måste bekosta försök hos privat vårdgivare innan de erbjuds IVF, det vill säga, befruktning utanför kroppen. Därutöver finns det skillnader när det gäller lesbiskas möjligheter att dela på inseminationsförsöken – i 14 av landstingen kan ett lesbiskt par inte dela på de försök som erbjuds. För det senare förfarandet fälldes Landstinget i Uppsala i en tingsrättsdom (Oktober 2008).

En av orsakerna till Landstingens olika behandling av lesbiska kvinnor är deras tolkning av regeringens text i propoairion 2004/05:137 om assisterad befruktning och föräldraskap. Där står det att det är upp till varje landsting att bestämma om assisterad befruktning ska ske inom befintlig verksamhet eller om den ska avgiftsbeläggas för patienterna. Regeringens uttalande klargör att landstingen har möjlighet att avgiftsbelägga den aktuella typen av behandlingar, men åberopas till stöd för att göra åtskillnad mellan homo- och heterosexuella personer.

Eftersom regeringen inte var tillräckligt tydlig i propositionen behöver man göra ett förtydligande. Det är inte rimligt att man ute i verksamheterna saboterar intensionerna i den lagstiftning som har till syfte att hjälpa ofrivilligt barnlösa lesbiska par. Oavsett vad orsaken till barnlösheten är, eller om den alls är känd, ges heterosexuella par tillgång till assisterad befruktning. Lesbiska kvinnors upplevelse av försämrad livskvalitet på grund av barnlöshet och behov av livskvalitetsrelaterad behandling är inte mindre än heterosexuella kvinnors.

I en del landsting blir det i praktiken ekonomin hos det enskilda lesbiska paret som avgör om man har råd till assisterad befruktning eftersom den behandlingen är dyrare för dem än ett heterosexuellt par. Ett landsting kan erbjuda det lesbiska paret två försök till en kostnad av 3 000 kronor.

Samtidigt har detta landsting inte fastställt någon övre gräns för antalet erbjudna inseminationer till heterosexuella par, som betalar 250 kronor per besök. Andra landsting erbjuder inte lesbiska par landstingsfinansierad insemination. Paren får istället köpa sina behandlingar privat för 8 000 kronor per försök. Dessa landsting erbjuder tre inseminationsförsök till heterosexuella par till en patientavgift på 300 kronor per besök.

Det finns också skillnader när det gäller lesbiskas tillgång till IVF. I 14 av landstingen kan ett lesbiskt par inte dela på de IVF försök man erbjuds. Detta innebär att om en lesbisk kvinnas partner avbryter sin IVF behandling på grund av exempelvis sjukdom eller åldersregler så utestängs denna lesbiska kvinna från möjligheten att få hjälp med assisterad befruktning via sjukvården.

Yrkande:

C52:1 att Socialdemokraterna driver att landstingen arbetar för en likvärdig behandling av heterosexuella och lesbiska par och en likvärdig behandling av lesbiska och heterosexuella kvinnor.

HBT (S) Öresund

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C53

Malmö arbetarekommun

Nationell utredning av vården för transsexuella!

Vården av transsexuella patienter bedrivs både inom psykiatrin och inom medicinen. Diagnostiseringen görs inom psykiatrin medan själva behandlingen är medicinsk, omfattandes bland annat hormonterapi och könskorrigeringar operationer. Denna uppdelning leder inte alltför sällan till ett mycket stort antal vårdkontakter med vårdpersonal som inte alltid har bra kommunikationer med varandra. Själva diagnostiseringen tar också mycket lång tid, vanligen minst två år och det finns många exempel på patienter som inte anser sig ha fått tillräckligt stöd och hjälp av vården under den tid det tar innan de får konkret behandling för sitt tillstånd, trots att vi idag vet att det är psykiskt påfrestande för alla patienter att vänta på sin behandling. Det finns också forskning som indikerar att det kan finnas en del problem där patienter känner sig mindre bra bemötta inom psykiatrin, med brist på inflytande över sin vård och brist på respekt.

Samtidigt rapporterar patienter till föreningar och nätverk att vården ser mycket olika ut i olika delar av landet, både vad gäller rutiner, väntetider och vilken konkret medicinsk vård som erbjuds. Tiden från remiss till faktiskt besök hos specialist varierar kraftigt över landet. Den typ av hårborttagande behandling som erbjuds i Stockholm erbjuds inte i Lund, och vice versa, kvinna-till-man-transsexuella i Umeå har problem att ens få sin vård finansierad och får sina bröstreducerande operationer mycket senare än patienter i andra delar av landet och så vidare. En del psykiatriska enheter som arbetar med transsexuella patienter menar också att de har för lite resurser, både personellt och ekonomiskt.

Patienter under arton år har heller sällan någon möjlighet att få tillgång till specialistvård för att få sin diagnos och kunna påbörja hormonbehandling, en vård de har rätt att få. Den vården ges idag bara inom Stockholms läns landssting och i region Skåne. Övriga transsexuella barn och ungdomar har ingen som helst tillgång till specialistvård, för ingen av mottagningarna ska enligt reglerna ta emot utomlänspatienter, det är inte deras budget avsedd för. Kunskaperna inom primärvården att enheterna finns och att man eventuellt kan remittera patienter dit i undantagsfall är mycket begränsade. RFSU Ungdom och de olika transföreningarna får allt fler kontakter med desperata föräldrar som söker hjälp för sina barn, där de söker information de egentligen borde få från sjukvården.

Samtidigt har vi en lagstiftning som säger att alla medborgare ska ha lika god tillgång till god vård, oavsett var man bor. Det är uppenbart att lagens intentioner inte följs vad gäller transsexuella patienter.

Yrkande:

C53:1 att Socialdemokraterna driver att en utredning tillsätts som får i uppdrag att utreda vården för transsexuella avseende faktorer som framtida vård- och resursbehov för både vuxna patienter och patienter som är barn/unga, nationell samordning, patientbemötande och kompetensutvecklingsbehov.

HBT (S) Öresunds

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C54

Malmö arbetarekommun

Äldre har också rätt att vara HBT-personer!

Det finns ganska många äldre HBT-personer. Personer som hela sitt liv levt som HBT-personer eller kanske enbart levt en tid som HBT-personer, öppet eller inte. Det borde vara alla människors rättighet att själv få definiera sin sexuella läggning och identitet och leva därefter.

Det finns idag ett fenomen som kallas HBT-kultur och HBT-värld – kultur och mötesplatser riktade till målgruppen HBT-personer eller som konstrueras, genomförs och upprätthålls av enbart HBT-personer. Det måste vara alla människors rättighet att själva få välja hur de vill leva sina liv. Några väljer att enbart umgås med heterosexuella, andra med enbart katoliker, andra med enbart socialdemokrater. Några kanske väljer att enbart leva tillsammans med andra HBT-personer.

Samhällsklimatet är idag rätt och hårt! De personer som inte faller inom ramen för gällande normer, riskerar att marginaliseras, diskrimineras eller på andra sätt fara illa. Många HBT-personer har en sämre hälsa än genomsnittet, fysiskt och psykiskt, HBT-personer är också oftare utsatta för våld och hot om våld, trakasserier och kränkande behandlingar än genomsnittet.

Det finns en risk att äldre HBT-personers situation och livsvillkor, hälsa och behov förbises av det offentliga, såväl inom sjukvården som inom äldreomsorgen.

Det är allas vårt ansvar att garantera alla människor välmående, även när vi blir äldre. Äldre HBT-personer måste få samma möjlighet till en dräglig tillvaro på ålderns höst, en god hälsa och livskvalitet!

Jag yrkar därför:

C54:1 att ett politiskt handlingsprogram tas fram som berör äldre HBT-personers livssituation, livsvillkor och hälsa,

C54:2 att handlingsprogrammet bakas in i tillämpliga delar i lokala handlingsprogram,

C54:3 att handlingsprogrammet finns med i kommande valmanifest och plattformar.

HBT (S) Öresund

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C55

Lunds arbetarekommun

Garantera alla vigselrätt och äktenskap

Alla vuxna svenskar har inte rätt att gifta sig eftersom lagen gör skillnad på människor. Lagen diskriminerar par av samma kön. I lagens ögon är äktenskapet fortfarande bara för man och kvinna. Människor av samma kön som vill lagfästa sin relation får registrera sitt partnerskap. Detta kommer sannolikt att förändras genom att riksdagen fattar ett beslut som innebär att även samkönade par har rätt att gifta sig.

Enligt den utredning som publicerades i mars 2007 föreslås, att alla som vill ska ha rätt att gifta sig med varandra, oavsett könstillhörighet. Det är naturligtvis bra. Men utredningens förslag innebär också en del brister. Bland annat föreslås det att kyrkor och andra religiösa samfund, som idag har vigselrätt själva ska få bestämma om de vill viga par av samma kön. Den rätt till vigsel som då i praktiken kvarstår för samkönade par är borgerlig vigsel. Att gifta sig handlar inte enbart om kärlek, det är också en handling som definierar den enskildes civilrättsliga ställning i samhället. Att viga någon är därmed

myndighetsutövning. När kyrkan gör det har staten delegerat denna myndighetsutövning. Om kyrkan och andra samfund i framtiden ska ha rätt att vägra viga vissa människor, bara för att de älskar en person av samma kön, innebär det att myndighetsutövningen blir diskriminerande.

Det är inte rimligt att myndighetsutövning är diskriminerande. Inte någon annanstans i svensk lagstiftning finns det möjlighet för myndighetsutövare att diskriminera människor på grund av deras sexuella läggning. Det är inte heller rimligt att kyrkor och samfund ska tvingas viga alla som vill. Den grundlagsfästa religionsfriheten i Sverige är en viktig del av vår demokrati, och därför bör man heller inte försöka tvinga någon att utföra vigslar som strider emot någons samvete.

Svenska kyrkan är sedan några år skild från staten och ska då självklart själv ta ställning i frågan om samkönade äktenskap. Om man inte vill leva upp till riksdagens förväntade beslut om rätt för alla att gifta sig, så bör man inte heller ha kvar vigselrätten.

Svenska kyrkan och andra trossamfund bör med hänsyn till att frågan om samkönade äktenskap är omdiskuterad och rör upp många känslor ges rimlig tid att diskutera och ta beslut om huruvida de helt och fullt ställer upp på att viga samkönade par. Om de inte inom senast två år gett besked om att de viger samkönade par så bör vigselrätten tas ifrån.

Frågan handlar om alla människors lika värde – oavsett kön, läggning och tro. Ingen ska kunna ifrågasätta rätten för samkönade par att ingå äktenskap.

Jag yrkar att partikongressen beslutar:

C55:1 att alla människors rätt till äktenskap och vigsel är en övergripande princip som ska gälla för alla samfund, organisationer och enskilda som har vigselrätt,

C55:2 att samfund och övriga som inte inom 2 år från riksdagens beslut, fullt ut åtar sig att viga människor oavsett kön, fräntas vigselrätten.

Gunnar Jönsson

Lunds arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C56

Göteborgs partidistrikt

Inseminering på lika villkor

Sedan 1 juli 2005 erbjuds både lesbiska och heterosexuella par hjälp med assisterad befruktning med donerade spermier. Assisterad befruktning kan ske dels genom insemination, dels genom befruktning utanför kroppen, IVF (IVF = in vitro-fertilisering).

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, visar i en kartläggning (081016) att det finns stora skillnader i vad landstingen erbjuder heterosexuella och lesbiska par. I vissa landsting betalar heterosexuella par enbart patientavgiften för vården medan lesbiska par först måste bekosta insemination via privat sjukvård, om den misslyckas erbjuds de sedan IVF via landstinget.

Ett landsting kan erbjuda det lesbiska paret max två inseminationsförsök till en kostnad om 3 000 kronor samtidigt som detta landsting inte fastställt någon övre gräns för antalet insemineringsförsök för det heterosexuella paret, som endast betalar 250 kronor per försök.

Vissa landsting erbjuder inte lesbiska par insemination förrän paren köpt tre behandlingar av privata vårdgivare och de misslyckats. Dessa landsting erbjuder samtidigt heterosexuella par tre inseminationsförsök till en patientavgift om 300 kronor per försök. Insemination hos privat vårdgivare kostar cirka 8 000 kronor per insemination.

Skillnader finns också när det gäller lesbiska pars tillgång till IVF. I 14 av landstingen kan ett lesbiskt par inte dela på de IVF försök som erbjuds. Det innebär att om en

lesbisk kvinnas partner avbryter sin IVF behandling på grund av exempelvis sjukdom eller åldersregler så utestängs denna kvinna från möjligheten att få hjälp med assisterad befruktning via sjukvården.

Det här är inte vård på lika villkor, det kan vi socialdemokrater inte acceptera!

Yrkande:

C56:1 att Socialdemokraterna driver att landstingen arbetar för en likvärdig behandling av heterosexuella och lesbiska par och en likvärdig behandling av lesbiska och heterosexuella kvinnor.

Lars Edmar

Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C57 Göteborgs partidistrikt

Äldre och HBT

Det finns ganska många äldre HBT-personer, personer som hela sitt liv eller kanske enbart en kortare tid levit som HBT-personer, öppet eller inte. De som idag är äldre HBT-personer var ofta tvungna att leva ett liv ”i garderoben” under den tid de upptäckte och utforskade sin sexualitet och identitet. Det har naturligtvis präglat deras livsvillkor under resten av livet. Samma generation har också varit de som byggt vårt välfärdssamhälle. Att de på sin ålders höst ska kunna leva öppet med sin sexuella läggning eller könsidentitet är både önskvärt och självklart.

Det borde vara alla människors rättighet att själv få definiera sin sexuella läggning och identitet och leva därefter. De personer som inte faller inom ramen för gällande normer, riskerar att marginaliseras, diskrimineras eller på andra sätt fara illa. Många HBT-personer har en sämre hälsa än befolkningsgenomsnittet. Det finns en risk att äldre HBT-personers situation och livsvillkor, hälsa och behov förbises av det offentliga, såväl inom sjukvården som inom äldreomsorgen.

Det är allas vårt ansvar att garantera alla människor välmående, även när vi blir äldre. Äldre HBT-personer måste få samma möjlighet till en dräglig tillvaro på ålderns höst, en god hälsa och livskvalitet som andra! Därför bör Socialdemokraterna berika partiets äldrepolitik med ett HBT-perspektiv.

Yrkande:

C57:1 att äldre HBT-personers livssituation, livsvillkor och hälsa ska belysas.

Olof Svensson

Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C58 Göteborgs partidistrikt

Nationell utredning av transpersoners livssituation

Många av de stora reformer som kommit homo- och bisexuella till del under senare år har sin grund i den utredning om homosexuellas situation som gjordes 1984, SOU 1984:63. Någon motsvarande utredning om transpersoner har inte gjorts.

Kunskaperna om transpersoners livssituation är mycket dålig, både i samhället i stort och även inom HBT-samhället. Samtidigt visar allt fler mindre undersökningar och folkhälsoinstitutets större undersökning från 2005 att transpersoner som grupp mår sämre än

andra grupper, inräknat homo- och bisexuella. Gruppen har, enligt folkhälsoinstitutets rapport "Hälsa på lika villkor?" 2005 sämre fysisk hälsa, psykosocial hälsa och är mer utsatt för våld än genomsnittsbefolkningen. Gruppen har också fram till januari 2009 haft ett mycket sämre diskrimineringskydd, där enbart den transsexuella delen av gruppen haft något skydd och övriga varit helt oskyddade. Gruppen är heller inte inkluderad i hets- eller hatbrottslagstiftningen eller är föremål för några specifika identitetsstärkande eller folkhälsofrämjande projekt.

Dessa skillnader gentemot många andra minoritetsgrupper gör det sannolikt att gruppen rent generellt kan antas ha en sämre situation vad gäller inte bara psykosocial hälsa och fysisk hälsa utan också vad gäller deltagande i det demokratiska samhället. Samtidigt finns det idag mycket lite empirisk forskning om transpersoner, vi vet inte ens hur många transpersoner som kan antas finnas i Sverige, vilka de är eller hur de lever, än mindre vilka bekymmer de har eller hur vi ska nå dem med samhällsinsatser.

Bristen på forskning och information gör, ihop med att transrörelsen har stora resursbrister och är heterogen, att beslutsfattare på alla nivåer riskerar därför att prioritera fel och/eller fatta felaktiga beslut.

I Göteborg gjorde stadens mångfaldsenhet på fullmäktiges uppdrag 2007 en rapport om transpersoners livsvillkor i Göteborgssamhället, kallad "Är Göteborg en stad att leva, älska och verka i för alla" del 2, vad vi vet det första i sitt slag med en kommuns vapen på. Det är ett viktigt dokument, inte minst symboliskt, men det behövs mer kunskap om detta område och inte bara i Göteborg. Därför är det viktigt med en nationell, parlamentarisk och övergripande utredning om transpersoners livssituation.

Yrkande:

C58:1 att Socialdemokraterna driver på för att det tillsätts en parlamentarisk utredning som har till uppgift att kartlägga transpersoners villkor i samhället, deras problematik och vilka faktorer som behöver förändras i syfte att transpersoner ska ha lika bra livsvillkor som andra personer.

Olof Svensson

Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C59 Göteborgs partidistrikt

Rätten att ändra intyg

Varje år i Sverige byter ett antal människor personnummer och ibland också namn. I de allra flesta fall är bytena okomplicerade, det handlar om att en person blivit tilldelade ett personnummer med felaktiga födelsedata. Men i vissa fall är bytena mer komplicerade, de där en transsexuell person byter könstillhörighet och därmed både personnummer och förnamn. I de fallen är identitetsbytet för en utomstående ofta helt osynligt, det finns inga kopplingar mellan den gamla och den nya juridiska identiteten utom för rättsväsendet. Detta skyddar transsexuella från att råka ut för hot på grund av sin bakgrund och från att bli betraktade som "mindre äkta" män och kvinnor på grund av normativa föreställningar om kön. Men så fort den som en gång bytt juridiskt könstillhörighet vill söka utbildning eller arbete på äldre meriter tvingas hon/han idag avslöja sin bakgrund som transsexuell. Det stora flertal transsexuella som inte lever helt öppet med sin identitet har alltså idag ingen möjlighet att söka utbildning och arbete på samma villkor som andra.

Möjligheten att få äldre arbetsintyg och betyg utfärdade med nya personuppgifter är när det gäller skolbetyg omöjliga och i andra fall beroende på den tidigare arbetsgivarens

goda vilja. I det senare fallet kan intyget dessutom aldrig dateras som om det var utfärdat när anställningen avslutades, det blir en typ av förfalskning. Följden blir att en transsexuell person sällan har möjlighet att verkligen visa upp sina amtliga intyg och betyg vid exempelvis en anställningsintervju om hon/han inte vill berätta om sin bakgrund som transsexuell. Oavsett om han/hon väljer att berätta eller inte, blir följden alltså att chansen att få jobbet minskar, antingen på grund av omgivningens fördomar mot transsexuella eller på grund av undermåliga intyg. Inför studier måste eleven avslöja sin bakgrund för studieledning och vissa registrerare, något som han/hon kanske helst hade velat undvika.

Det vore därför önskvärt med en laglig möjlighet att kräva tidigare arbetsgivare och läroanstalter på nya intyg/betyg, utfärdade i de nya personuppgifterna, men i övrigt identiska med det gamla intyget/betyget så att ett nyutfärdat och nydaterat intyg inte väcker uppmärksamhet. I de fall en arbetsgivare/läroanstalt vägrar eller kanske upphört kan en myndighet uppdras att utfärda intyget istället. Om arbetsgivaren/läroanstalten upphört existera får staten bära kostnaden. Om det också kombineras med möjligheten att ändra personuppgifter på äldre meriter i LADOK skulle situationen för studerande och forskande transsexuella underlättas betydligt.

En sådan här lösning skulle underlätta livet enormt för många transsexuella.

Yrkande:

- C59:1 att Socialdemokraterna driver att det ska göras lagligt möjligt för en person att kräva att arbetsintyg och betygsuppgifter utfärdas i de nya personuppgifterna vid byte av personnummer, på grund av byte av juridiskt könstillhörighet, och vid tilldelning av fingerade personuppgifter och att Socialdemokraterna driver att den typen av utfärdanden av nya intyg och betyg inte ska ses som brottslig,
- C59:2 att Socialdemokraterna driver att det görs möjligt att i LADOK ändra personuppgifter på tidigare registerposter, då studenten/forskaren har bytt personnummer på grund av byte av juridiskt könstillhörighet eller har fingerade personuppgifter,
- C59:3 att Socialdemokraterna driver att en myndighet ges i uppdrag att övervaka och informera om möjligheten samt i förekommande fall själva träda i arbetsgivares/läroanstalts ställe och utfärda nya intyg/betyg,
- C59:4 att Socialdemokraterna driver att den typen av utfärdanden av nya intyg och betyg inte ska ses som brottslig.

Tony Arpfalk

Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C60 Göteborgs partidistrikt

Nationell utredning av vården för transsexuella

Vården av transsexuella patienter bedrivs både inom psykiatrin och inom medicinen. Diagnostiseringen görs inom psykiatrin medan själva behandlingen är medicinsk, omfattandes bland annat hormonterapi och könskorrigering operationer. Denna uppdelning leder inte alltför sällan till ett mycket stort antal vårdkontakter med vårdpersonal som inte alltid har bra kommunikationer med varandra. Själva diagnostiseringen tar också mycket lång tid, vanligen minst två år och det finns många exempel på patienter som inte anser sig ha fått tillräckligt stöd och hjälp av vården under den tid det tar innan de får konkret behandling för sitt tillstånd, trots att vi idag vet att det är psykiskt påfrestande för alla patienter att vänta på sin behandling. Det finns också forskning som indikerar att det kan finnas en

del problem där patienter känner sig mindre bra bemötta inom psykiatrin, med brist på inflytande över sin vård och brist på respekt. Samtidigt rapporterar patienter till föreningar och nätverk att vården ser mycket olika ut i olika delar av landet, både vad gäller rutiner, väntetider och vilken konkret medicinsk vård som erbjuds. Tiden från remiss till faktiskt besök hos specialist varierar kraftigt över landet. Den typ av hårborttagande behandling som erbjuds i Stockholm erbjuds inte i Lund, och vice versa, kvinna-till-man-transsexuella i Umeå har problem att ens få sin vård finansierad och får sina bröstreducerande operationer mycket senare än patienter i andra delar av landet och så vidare. En del psykiatriska enheter som arbetar med transsexuella patienter menar också att de har för lite resurser, både personellt och ekonomiskt. Kunskaperna inom primärvården att enheterna finns och att man eventuellt kan remittera patienter dit i undantagsfall är mycket begränsade. Samtidigt har vi en lagstiftning som säger att alla medborgare ska ha lika god tillgång till god vård, oavsett var man bor. Det är uppenbart att lagens intentioner inte följs vad gäller transsexuella patienter.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram Lundströmsmottagningen inom Västra Götalandsregionen som ett föredöme när det gäller vård för transsexuella, även om den för närvarande kan tyckas underbemannad på grund av den uppdämda efterfrågan på vård som uppenbarats efter klinikens tillkomst.

Yrkande:

C60:1 att Socialdemokraterna driver att en utredning tillsätts som får i uppdrag att utreda vården för transsexuella avseende faktorer som framtida vård- och resursbehov för både vuxna patienter och patienter som är barn/unga, nationell samordning, patientbemötande och kompetensutvecklingsbehov.

Tony Arpfalk

Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C61 Malmö arbetarekommun

Hat, hot och våld – skydda transpersoner nu!

Varje år drabbas ett flertal transpersoner i Sverige av brott, enbart för att de är sig själva. Det handlar om allt från enkla förolämpningar i tvättstugan till fall av sexuella övergrepp och grov misshandel, brott som begås för att förövarna har svårt att acceptera personer som de tycker avviker från könsnormen. Detta är brott som transrörelsen menar sker, som både jag och många av de transpersoner jag talat med har direkt erfarenhet av, antingen själva eller via bekanta. Men vi saknar i stort sett forskning och till och med statistik kring dessa brott idag, Brottsförebyggande rådet har inte i uppgift att mäta hatbrott på transfobisk grund.

Det beror i sin tur på att transpersoner inte uttryckligen omfattas av den straffskärpningsregel i brottsbalken som reglerar hatbrotten. Transpersoner har samma situation i det här fallet som homosexuella hade före 2003, då straffskärpningsregeln också uttryckligen började omfatta om förövarens motiv varit att kränka någon på grund av dennes sexuella läggning. Innan denna ändring gjordes bedömdes inga hatbrott mot homosexuella som hatbrott i praxis, samma situation som transpersoner har idag.

Men precis som en del människor stör sig på det de tycker är avvikande sexuella läggningar finns det de som stör sig på de människor som de tycker har avvikande könsidentiteter och könsuttryck. Transpersoner tillåts inte vara sig själva och samtidigt känna sig trygga. Sveriges Folkhälsoinstitut visade i sin folkhälsoundersökning ”Hälsa på lika

villkor?” 2005 att av enkätens 374 transpersoner hade 34 procent någon gång blivit utsatta för våld eller trakasserier enbart på grund av sitt könsuttryck eller sin könsidentitet. Det omfattade allt från muntliga trakasserier och hot om våld till sexuellt våld och övrigt våld. Den yngre gruppen, 16–44 år, hade fler erfarenheter som också var nyare i tiden.

Självklart ger detta följdverkningar. Undersökningen visar att transpersoner i högre utsträckning än homo- och bisexuella saknar tillit till andra människor, och att hela 52 procent av unga transpersoner, 16–29 år, rapporterade att de saknade tillit till de flesta människor. Hela 59 procent av transpersonerna i studien uppgav att de kände rädsla för att bli utsatta för våld och trakasserier, en siffra betydligt mycket högre än motsvarande siffror för homo- och bisexuella.

Gruppen transpersoner har också sämre psykosocial hälsa än gruppen homo- och bisexuella enligt studien, där det mest alarmerande är att 50 procent av alla transpersoner har haft allvarliga tankar på att ta sitt liv och 27 procent av de unga transpersonerna försökt ta sitt liv. Samhällets attityder och brist på stöd kan antas vara en starkt bidragande faktor. Bristen på skydd mot hatbrott är bara ett av de områden där samhället brister i skydd av transpersoner, men ett viktigt sådant.

Hatbrotten drabbar inte bara offret, det drabbar hela den grupp offret tillhör eller antas tillhöra. Hatbrotten skrämmar till tystnad, folk skräms att inte visa vilka de är, inte ta så mycket plats i samhället, inte säga sin mening när de tycker det är fel att just deras grupp behandlas sämre. Hatbrotten är inte bara en fråga om våld och kriminalitet, det är ytterst en fråga om demokrati. Det handlar om få ta del av samhällsservice och föreningsliv utan att förstå sig. Vilka ska få säga sin mening i ett fritt samhälle, vilka ska våga vara sig själva, vilka ska våga gå ut och roa sig, vilka ska våga synas? Alla ska ha den rätten, därför är bekämpandet av hatbrott så oerhört viktigt!

I min vision av ett socialdemokratiskt Sverige finns det inte rum för hatbrott, inte mot någon grupp. Om alla människors lika värde är viktigt för oss måste vi skydda även transpersoner mot hatbrott, för även transpersoner är människor med mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi behöver statistik och forskning, för att förstå varför hatbrotten mot transpersoner sker, hur vi ska hjälpa brottsoffren och hur vi ska bekämpa brotten. Vi behöver utbildning av rättsväsendet, poliser och brottsofferjourer.

De åklagare som verkligen inser hur hatbrotten hotar demokratin kan tänkas vara mer benägna att driva fall till åtal, de poliser som någon gång träffat en transperson under utbildningen kan bättre klara uppgiften att få ett brottsoffer förtroende så han/hin/hen vågar berätta inte bara om brotten utan också att man är transperson. Och det är bråttom, för varje väntan innebär fler offer. Det är en mänsklig rättighet att ha ett skydd mot hatbrott och transpersoner ska ha samma rättigheter som alla andra.

Yrkande:

- C61:1 att Socialdemokraterna driver att Brottsbalken kapitel 29, 2 §, punkt 7 utökas till att uttryckligen omfatta även könsidentitet och könsuttryck,
- C61:2 att Socialdemokraterna driver att Brottsförebyggande rådet ska åläggas att mäta statistik även kring hatbrott på transfobisk grund,
- C61:3 att Socialdemokraterna driver att någon myndighet åläggs att initiera och följa forskning kring transfoba hatbrott,
- C61:4 att Socialdemokraterna driver att landets brottsofferjourer samt rättsväsende erbjuds medel att skaffa sig specifik transkompetensutbildning.

HBT (S) Öresund

Malmö arbetarekommun beslöt att anta motionen som sin egen.

Motion C62

Göteborgs partidistrikt

Skydda transpersoner nu!

Varje år drabbas ett flertal transpersoner i Sverige av brott, enbart för att de är sig själva. Det handlar om allt från enkla förolämpningar i tvättstugan till fall av sexuella övergrepp och grov misshandel, brott som begås för att förövarna har svårt att acceptera personer som de tycker avviker från könsnormen. Men vi saknar i stort sett forskning och till och med statistik kring dessa brott idag, Brottsförebyggande rådet har inte i uppgift att mäta hatbrott på transfobisk grund. Det beror i sin tur på att transpersoner inte uttryckligen omfattas av den straffskärpningsregel i brottsbalken som reglerar hatbrotten. Transpersoner har samma situation i det här fallet som homosexuella hade före 2003, då straffskärpningsregeln också uttryckligen började omfatta om förövarens motiv varit att kränka någon på grund av dennes sexuella läggning.

Transpersoner tillåts inte vara sig själva och samtidigt känna sig trygga. Sveriges Folkhälsoinstitut visade i sin folkhälsoundersökning "Hälsa på lika villkor?" 2005 att av enkätens 374 transpersoner hade 34 procent någon gång blivit utsatta för våld eller trakasserier enbart på grund av sitt könsuttryck eller sin könsidentitet. Det omfattade allt från muntliga trakasserier och hot om våld till sexuellt våld och övrigt våld. Vidare visar undersökningen att transpersoner saknar tillit till andra människor, 52 procent av unga transpersoner, 16–29 år, rapporterade att de saknade tillit till de flesta människor. 59 procent av transpersonerna i studien uppgav att de kände rädsla för att bli utsatta för våld och trakasserier, en siffra betydligt mycket högre än motsvarande siffror för homo- och bisexuella.

Hatbrotten drabbar inte bara offret, det drabbar hela den grupp offret tillhör eller antas tillhöra. Hatbrotten skrämmar till tystnad, folk skräms att inte visa vilka de är, inte ta så mycket plats i samhället, inte säga sin mening när de tycker det är fel att just deras grupp behandlas sämre. Hatbrotten är inte bara en fråga om våld och kriminalitet, det är ytterst en fråga om demokrati. Det handlar om få ta del av samhällsservice och föreningsliv utan att förställa sig. Vilka ska få säga sin mening i ett fritt samhälle, vilka ska våga vara sig själva, vilka ska våga gå ut och roa sig, vilka ska våga synas? Alla ska ha den rätten, därför är bekämpandet av hatbrott så oerhört viktigt!

Vi behöver statistik och forskning, för att förstå varför hatbrotten mot transpersoner sker, hur vi ska hjälpa brottsoffren och hur vi ska bekämpa brotten. Vi behöver utbildning av rättsväsendet, poliser och brottsofferjourer. De åklagare som verkligen inser hur hatbrotten hotar demokratin kan tänkas vara mer benägna att driva fall till åtal, de poliser som någon gång träffat en transperson under utbildningen kan bättre klara uppgiften att få ett brottsoffers förtroende så att den drabbade vågar berätta inte bara om brotten utan också att man är transperson. I min vision av ett socialdemokratiskt Sverige finns det inte rum för hatbrott, inte mot någon grupp. Om alla människors lika värde är viktigt för oss måste vi skydda även transpersoner mot hatbrott, för även transpersoner är människor med mänskliga och demokratiska rättigheter. Alla grupper som utsätts för hatbrott ska ha ett skydd mot detta och transpersoner ska ha samma rättigheter som alla andra.

Yrkande:

C62:1 att Socialdemokraterna driver att Brottsbalken kapitel 29, 2 § punkt 7, denså kallade hatbrottsparagrafen, utökas till att uttryckligen omfatta även könsidentitet och könsuttryck,

C62:2 att Socialdemokraterna driver att Brottsförebyggande rådet ska åläggas att mäta statistik även kring hatbrott på transfobisk grund,

C62:3 att Socialdemokraterna driver att någon myndighet åläggs att initiera och följa forskning kring transfoha hatbrott,

C62:4 att Socialdemokraterna driver att rättsväsendet har transkompetens,

C62:5 att Socialdemokraterna driver att landets samtliga brottsofferjourer erbjuds medel att skaffa sig specifik transkompetens.

Tony Arpfalk.

Göteborgs partidistrikt beslöt att anta motionen som sin egen.

Ett Sverige där fördomar inte hindrar arbete

- Jämställdhet
- Diskriminering

socialdemokraterna.se

**JOBB
KONGRESSEN**
28 okt–1 nov 2009